

THALASSOTHERAPIA

CRIKVENICA

Stoljetna tradicija zdravstvene djelatnosti

THALASSOTHERAPIA CRIKVENICA

Stoljetna tradicija zdravstvene djelatnosti

Tekst napisala:
Andrea Car, prof.

Suradnici na tekstu:
Daniel Buljević, dr. med.
Ivan Jurišić, dr. med.
Damir Lončarić, dipl. oec.
Nedjeljka Malarić-Šimčić, medicinsko-laboratorijski ing.
Dubravka Mateša-Anić, dr. med.
Tihomir Mavrić, dr. med.
prim. Juraj Šajatović, dr. med.
prim. dr. sc. Eržebet Tomljenović, dr. med.
Ljerka Zubčić, dr. med.

Urednik:
Damir Lončarić

Uređivački odbor:
Dario Antić
Vesna Baričević
Andrea Car
Goran Cvitković
Damir Lončarić
Leonardo Lončarić
Stanislav Magašić
Slavko Matejčić
Dubravka Mateša-Anić
Ana Rikel

THALASSOTHERAPIA CRIKVENICA

Stoljetna tradicija
zdravstvene djelatnosti

adamić

Rijeka – Crikvenica, 2009.

Predgovor

Pred vama je svojevrsni životopis *Thalassoterapije* Crikvenica, Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije, ispunjen sažetim povijesnim, političkim, gospodarskim, sociološkim i kulturnim okolnostima nastajanja i razvijanja Ustanove, kronologijom najvažnijih događaja, od razdoblja dviju odvojenih ustanova, kada su se u Češkoj koloniji liječila siromašna češka djeca, a u hotelu *Therapia* odrasli, preko fuzije, faze prilagodbe, jačanja, nadogradnje i širenja zdravstvenih djelatnosti do aktualnih i planiranih projekata. Spomenuli smo mnoge pojedince zaslužne za nastajanje i opstanak *Thalassoterapije*, međutim, potrebno je istaknuti da je, zahvaljujući dobroj organizaciji, zajedničkom djelovanju svih zaposlenika te suradnji s brojnim institucijama, stvorena respektabilna, uspješna i perspektivna medicinska ustanova. Važnu ulogu u razvoju *Thalassoterapije* svakako ima i Primorsko-goranska županija, njen osnivač, vlasnik te velika i jaka moralna i financijska podrška u svim dosadašnjim projektima, uključujući i nastanak ove knjige.

Iako zdravstvena djelatnost na lokaciji današnje *Thalassoterapije* ima stoljetnu tradiciju, povod nastanku je 40 godina organizirane zdravstvene djelatnosti *Thalassoterapije* u obliku kakvom je danas te želja da se svi podaci sačuvaju od zaborava i nađu na jednome mjestu. Izuzev brošura propagandne naravi, znanstvenih radova i stručnih publikacija liječnika, zbornika i materijala tiskanih povodom simpozija i seminara, ovo je zapravo tiskani prvijenac većega obima, s mnoštvom relevantnih informacija.

Nastojali smo dosljedno i objektivno prikazati povijest i značaj jedne institucije, pozicionirati zdravstveni turizam u

povijesti Crikvenice i dati mu značenje i veličinu koji mu pripadaju, s obzirom na to da je gospodarski razvoj našega grada, posebice razvoj turizma, omogućen i započeo upravo zahvaljujući njemu. Ako smo što god ispustili, dogodilo se to nehotice i uslijed mnoštva podataka.

Želja nam je i ustrajati ćemo na održavanju kontinuiteta i ravnoteže između tradicionalnih, starih, provjerenih i nezamjenjivih prirodnih izvora zdravlja i izazova modernoga doba, razvoja medicine i tehnologije. Istovremeno ćemo ulagati u ljudske resurse usavršavanjem i doškolovanjem te tako poštovati i slijediti model cjeloživotnog obrazovanja, prijeko potreban u kontekstu održavanja i opstanka među konkurentima na tržištu. Naša je dužnost očuvanje i razvijanje zdravstvene baštine koja nam je povjerena u naslijeđe, a prioritet, osnovna svrha i zadaća našega poslovanja i dalje će biti što bolji rezultati u liječenju i rehabilitaciji pacijenata te istraživanju i iskušavanju novih metoda. Glavni nam je motiv djelovanja zdravlje, bezvremenska, vječno aktualna i neprocjenjiva kategorija, preduvjet i osnova produktivnog, kvalitetnog i skladnog života.

Ove su stranice naš doprinos tradiciji liječenja, izraz ponosa što smo odgovorni i zaslužni za oporavak i ozdravljenje mnogih generacija i skromna zahvala na podršci svim sadašnjim i bivšim djelatnicima te ustanovama unutar i izvan lokalne zajednice s kojima godinama ostvarujemo uspješnu suradnju.

*Ravnatelj
Damir Lončarić, dipl. oec.*

1. Crikvenica kroz povijest

Crikvenica je smještena na Kvarneru, u makroregiji zvanj Sjeverno Hrvatsko primorje, a s obzirom na visoka brda u zaleđu, koja je štite od jakih sjevernih vjetrova, u ovom se području izmjenjuju morske i kontinentalne klimatske značajke. Prevladava stabilna, zdrava i blaga sredozemna klima s istodobnom prisutnošću morskih i planinskih zračnih struja, ugodno toplim, vedrim i suhim ljetima te oblačnim, kišovitim i ne previše hladnim zimama.

Slanost mora od 4% i neprekidna strujanja od jugoistoka prema sjeverozapadu čine more čistim, a *Plava zastava*, međunarodno priznanje za čistoću mora i okoliša, na crikveničkim plažama *Gradsko kupalište*, *Balustrada* i *Omorika*, najbolji je pokazatelj da more svojim mikrobiološkim sastavom udovoljava strogim kriterijima Međunarodne zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš. Plava zastava je jedan od najznačajnijih oblika ekološkog odgoja, obrazovanja i edukacije javnosti u domeni brige za more i obalni pojas te je sve češće turistima glavni kriterij prilikom odabira odredišta za odmor.

Život je na crikveničkom području prisutan tisućljećima, o čemu svjedoče materijalni tragovi brojnih civilizacija, počevši od Ilira, jednog od najstarijih europskih naroda, koji su tu boravili otprilike dvije tisuće godina prije Krista. Utjecaji njihovih kultura ostali su zapisani u ostacima naselja, grobnih humaka i obrambenih gromača, oružja, nakita, građevinskoj keramici i specifičnim amforama nastalima u lokalnoj rimskoj keramičarskoj radionici, a kasnije i raskošnim secesijskim građevinama. U blizini današnjega nogometnog igrališta nalaze se ostaci vojne postaje i rimskoga naselja Ad Turres, jednoga od ključnih mjesta na rimskoj cesti iz Italije za Dalmaci-

ju, nastalog na prijelazu iz 1. st. prije Krista u 1. st. poslije Krista i upisanog na Tabuli Peutingeriani, najpoznatijem antičkom zemljovidu iz 3. ili 4. stoljeća.

U naselju je djelovala vrlo razvijena keramičarska radionica Seksta Metilija Maksima, jedna od prvih velikih manufaktura izvan granica Italije, a od 2004. godine se na tom lokalitetu obavljaju intenzivna arheološka istraživanja.

Crikvenica se kao ribarsko mjesto spominje već u 14. stoljeću u crkvenim knjigama u Grižanama. Naime, knez Vid V. je 1322. godine u Belgradu izdao listinu u kojoj se piše o staroj kali, starome ribarskom naselju, srži Crikvenice. Crikveničani su zbog opasnosti od Turaka, Mlečana i uskoka bježali u zaleđe čije je sjedište bilo mjesto Kotor na obližnjem brijegu. Kotorška je župa bila u sastavu srednjovjekovnoga gradića Grižana u vinodolskom zaleđu. Knez Nikola IV. Frankopan je, tada zapuštenu crkvicu Uznesenja Blažene Djevice Marije dogradio i proširio, a izgradio je i samostan, kojeg je poklonio redovnicima sv. Pavla Pustinjaka (pavlinima) 14. kolovoza 1412. godine. Pavlini su ga u 17. st. dogradili i dio pretvorili u konačište za putnike (hospicium), što je značilo svojevrсни začetak turizma. Crikvenički pavlini su imali značajnu ulogu u obrazovanju i opismenjanju lokalnoga stanovništva, a posebnu pozornost

su posvećivali medicini i ljekarništvu, proučavali su medicinske rukopise, knjige i pučku medicinu, uzgajali ljekovito bilje te dio samostana koristili kao sklonište i bolnicu za svoju bolešnu braću, hodočasnike, siromahe i druge bolesnike. Administrativni centar Vinodola, Vinodolski kaštelanat, 1760. godine seli iz Bribira u Crikvenicu, koja je od tada službeni administrativni centar Vinodola. Intenzivnije naseljavanje Crikvenice započelo je u 17. stoljeću, a posebno 1776. kad je u požaru stradao veći dio Kotora, između ostalog i župna crkva sv. Šimuna pa se sjedište župe seli u Crikvenicu. Tada prestaju opasnosti od napadača pa život uz more postaje sigurniji. Zbog nedostatka obradive zemlje, Crikveničani su se sve više orijentirali na more i ubrzo stekli glas najboljih ribara Sjevernog Jadrana, a bili su poznati i po svom klesarskom i zidarskom umijeću.

Potkraj 19. stoljeća Crikvenica se nalazi u sastavu Austro-Ugarske Monarhije, a njen preobražaj od skromnog i malog ribarskog i težačkog naselja do jednog od vodećih mjesta na turističkoj karti Hrvatske započinje 1888. godine, gradnjom prvog javnog morskog drvenog kupališta, odobrenog i službeno priznatog od kotarskih vlasti. Sve do Prvoga svjetskog rata Crikvenica se intenzivno razvija u svim segmentima: uređuju se parkovi i infrastruktura, otvaraju nova kupališta, knjižnica i kinematografi, osnivaju sportski klubovi i društva, redovito se organiziraju i održavaju razna natjecanja, folklorne priredbe, plesne zabave, festivali, opere, kazališne predstave... U to je vrijeme mogla u potpunosti zadovoljiti potrebe najzahtjevnijih i elitnih gostiju te se uzdigla u sam vrh europskog turizma, posebice zdravstvenoga.

2. Pregled razvoja turizma u Crikvenici

2.1. Zdravstveni turizam - jezgra turizma i crikvenički glasnik u zemlji i svijetu

S obzirom na povoljan geografski položaj, iznimno pogodnu, zdravu i blagu mediteransku klimu i mikroklimu, s istodobnom prisutnošću planinskih i morskih zračnih struja, čist zrak i kristalno bistro more, veliki broj sunčanih sati, netaknute prirodne ljepote, dobru prometnu povezanost sa srednjom Europom, vrijedne kulturno-povijesne sadržaje i poduzetne stanovnike, Crikvenica je imala čvrste temelje za razvitak nove djelatnosti – turizma, i to prije svega zdravstvenoga.

Uvođenje redovitih parobrodarskih linija s Rijekom pospješilo je njen gospodarski razvitak, a počeli su pristizati i prvi izletnici, najčešće radi kupanja u ugodno toplom moru i šetnje kroz nasade maslina, vinograda i smokava između Selca i Crikvenice. Vrijedni i snalažljivi mještani su, prvenstveno pod utjecajem razvoja medicine (prije svega talasoterapije i dokazane ljekovitosti morske vode), uočili potencijal Crikvenice da se razvije kao zdravstveno ljetovalište i oporavilište. Ivan Skomerža, napredni ribar i trgovac, izgradio je u Crikvenici 1891. godine prvi hotel, nazvan prema Clotildi, supruzi nadvojvode Josipa Habsburga.

Godine 1888. završeno je već spomenuto drveno kupalište na predjelu Petak, u blizini ušća rječice Dubračine, a zbog skromnih financijskih sredstava raspolagalo je samo sa šest kabina za presvlačenje. Nedugo zatim, 1894. godine, na zapadnom dijelu Crikvenice otvoreno je novo kupališno zdanje, tzv. *Mađarske banje*, financirano mađarskim kapitalom, a raspola-

galo je sa sto kabina i bilo je u to doba najveće na Kvarneru. Kupališna je zgrada bila podijeljena na dva zasebna dijela, ženski i muški. Potom je 1900. izgrađeno treće morsko kupalište, nazvano *Hrvatske banje*, koje je bilo dostupno svim crikveničkim posjetiteljima.

Godine 1889. magistar farmacije Ivan Polić preuzima vođenje prve suvremeno opremljene ljekarne u Crikvenici. Od 1891. redovito evidentira meteorološke podatke i surađuje s Hidrometeorološkim zavodom u Zagrebu, a 1900. *Društvo za unapređenje i poljepšavanje Crikvenice i okolice* osniva u Crikvenici meteorološku stanicu koja s redovitim radom započinje 1. travnja 1901. godine. Crikvenička meteorološka stanica ubraja se među tri najstarije u našoj zemlji te je znatno pridonijela upoznavanju znanstvene i šire javnosti sa specifičnim i za zdravlje povoljnim klimatskim uvjetima. Sve do Prvoga svjetskog rata Crikvenica se propagirala kao zimsko klimatsko lječilište, osobito pogodno za liječenje bolesti dišnih organa, srca i krvnih žila te živčanog sustava. Neki od crikveničkih intelektualaca koji su bili na istaknutim položajima u službi Austro-Ugarske Monarhije imali su priliku svojim kolegama,

prijateljima i državnicima iz cijele Europe približiti ljepote i mogućnosti Crikvenice, a mnoge su kao svoje goste doveli na odmor i oporavak. Već potkraj 19. stoljeća ugledni europski časopisi objavljuju putopisne reportaže iz Hrvatskog primorja, u njima naglašavaju zdravstvene blagodati kupanja u morskoj vodi te potiču čitatelje da zdravstveni oporavak potraže u Hrvatskom primorju, osobito u Crikvenici. Poznati planinar i sveučilišni profesor matematike u Beču i Grazu, dr. Johannes Frischauf, već je 1891. godine objavio prvi stručni turistički vodič Crikvenice u pisanom obliku i na njemačkom jeziku, pod nazivom *Klimatischer Curort und Seebad Crikvenica*, odnosno *Klimatsko lječilište i morsko kupalište Crikvenica*, a u njemu je skrenuo pažnju na prednosti koje naša obala pruža u odnosu na svjetska morska kupališta, prije svega iznimno povoljnu klimu i mikroklimu.

U tekstu se najviše posvetio klimatološkim i balneološkim vrijednostima Crikvenice, predviđao joj je sjajnu budućnost, a izdavanje vodiča pridonijelo je njenoj popularnosti među stranim posjetiteljima i utjecalo na povećanje turističkog prometa. Doktor Franz Hasper tiskao je 1895. u Budimpešti vodič

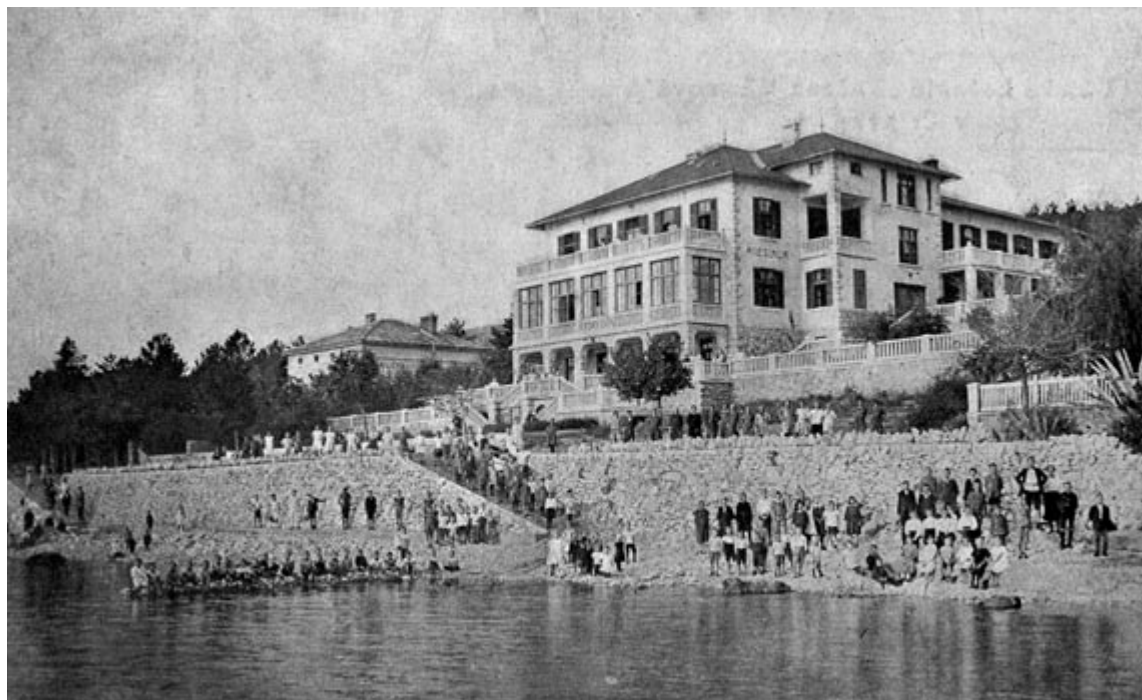
na njemačkom jeziku *Crikvenica Seebad und klimatischer Curoort*, a jedan od najcjelovitijih turističkih vodiča o Crikvenici napisao je 1906. godine kotarski liječnik, dr. Roko Joković. Bio je to već pravi turistički vodič s brojnim ilustracijama, objavljen u posebnim jezičnim izdanjima na hrvatskom, njemačkom, mađarskom i češkom jeziku, a u njemu je pisao o klimi, indikacijama i kontraindikacijama bolesti, ljekovitim metodama te prevenciji i rehabilitaciji bolesnih stanja. Doktor Joković preporučuje Crikvenicu kao zimsko klimatsko lječilište, prvenstveno za liječenje bolesti dišnih organa, srca i krvnih žila, živčanog sustava, skrofuloze, anemije, rahitisa, pretilosti, dijabetesa i reumatizma mišića i zglobova. Daje i upute za kupanje i sunčanje, a za boravak u moru preporuča razdoblje između 9 i 12 sati te od 16 do 18 sati. Veliki ugled Crikvenice na europskom turističkom tržištu potvrđuje i sadržaj iz književnoga lista *Vienac* (1924):

Mnoge tisuće rahitičke i anemičke djece razvilo se u ovom kraju do robusnih i za život sposobnih individua, koji cijeli svoj život mogu da zahvale boravku u Crikvenici. No, ne samo bolesni, već i zdravi, željni otpočinka i okrepe, nađu u Crikvenici... što traže.

Nadvojvoda Josip Habsburg, carski namjesnik u Rijeci, 3. svibnja 1893. godine u listu *Pesti Napló* svojim je napisom na

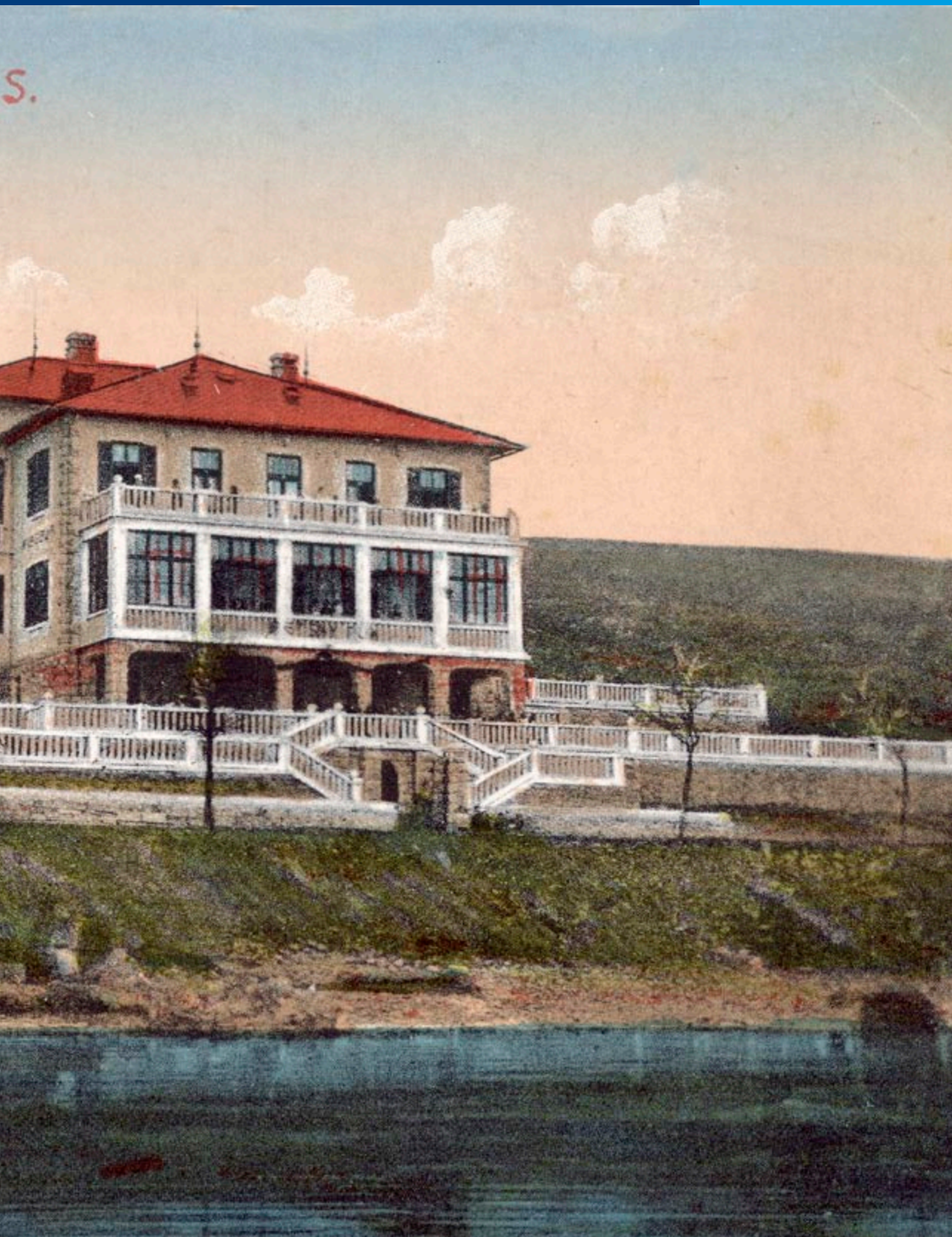
neki način predvidio budućnost Crikvenice kao klimatskog lječilišta: *Upravo nasuprot Opatije nalazi se Crikvenica. Toj Crikvenici ja proričem bolju budućnost od Opatije. Iza Učke rano zalazi sunce, tako da je Opatija skoro oko pet sati poslije podne u sjeni, što znači da se gosti oko tog sata povlače u svoje sobe. Crikvenica ima zaštićen položaj od sjevernih vjetrova, obasjana je i grije ju sunce do kasno uvečer...*

Krajem 19. stoljeća donesen je zemaljski zakon o klimatskim lječilištima, a turizam se sve više povezuje s mogućnošću preventivnog i terapijskog liječenja. Godine 1906. Hrvatski je sabor izglasao Zakon o zdravstvu, kojim su uvedene različite kategorije razvrstavanja lječilišnih mjesta u Hrvatskoj banovini, a Crikvenica je već 25. ožujka iste godine proglašena klimatskim lječilištem i morskim kupalištem. Prema navedenome zakonu, da bi neko mjesto moglo postati *banjsko i klimatsko lječilište*, trebalo je dokazati da ima uređeno kupalište, odnosno lječilište, da u njemu postoji liječnik i ljekarna te da ima dovoljno smještajnih kapaciteta i osiguranu prehranu za goste. Osnovano je *Lječilišno povjerenstvo*, koje se brinulo o higijensko-sanitarnom nadzoru svih objekata koji služe gostima, održavanju parkova i šetališta te općenito o razvoju mjesta, a nadziralo je i zdravlje gostiju. Svaki se gost nakon dolaska u Crikvenicu morao podvrgnuti liječničkom pregledu, a

Dětská Kolonie Bož. Němcová. Crikvenica, S. H.

5. članak *Pravilnika za morsko kupalište i klimatičko lječilište Crikvenica u Hrvatskom primorju* bio je vrlo jasan: ...*Od primanja u kupalište i lječilište su isključeni: a) duševno bolesni; b) bolesnici od zaraznih bolesti; c) bolesnici bolujući na svim vrstama tuberkuloze...*

Lječilišta namijenjena uglavnom otmjenim i bogatim gostima djelovala su u sklopu raskošnih hotela *Therapia* (1895) i *Miramare* (1906). Hidropatsku ustanovu u lijevom krilu hotela *Therapia* je u početku vodio ugledni poljski sveučilišni profesor i balneolog, dr. Hans Ebers. Tada su neke od indikacija za liječenje u Crikvenici bile: kronične bolesti živaca, srca i krvnih žila, bolesti dišnih putova, kronična trovanja, bolesti probavnog sustava i ženske bolesti. Kupanje u moru preporučalo se od početka svibnja do kraja listopada. U hotelu su se provodile razne kure mršavljenja i debljanja, odvikavanja, sunčane i zračne kupelji, a imao je vlastito kupalište, bazen s toplom i hladnom morskom vodom, ortopedsku i gimnastičku dvoranu, najmodernije aparate za fizikalnu terapiju, hidrotterapiju, elektroterapiju, fototerapiju, kupke u pari, vrućem pijesku, blatu, kisiku i ljekovitoj hladnoj vodi, rendgen kabinet i dijagnostičko-terapeutski centar prema ondašnjim najsuvremenijim medicinskim dostignućima.

Crikvenica. Česka Kolonia.

Među gostima hotela nalazili su se grčki, švedski i bugarski kralj s obiteljima, članovi austrijskog dvora, kao i brojna europska, uglavnom mađarska, austrijska, poljska i ruska aristokracija. Hotel *Miramare* je vodio dvorski liječnik nadvojvode Josipa, dr. Herman vitez Coltelli de Roccamara, a u njemu je djelovalo lječilište s toplom i hladnom morskom vodom, sanatorij u stražnjem dijelu, primjenjivale su se sve vrste fizikalne i hidroterapije, radioaktivne morske kupke prema metodi dr. Dautwitza, fototerapija plavim svjetlom po metodama dr. Keisera, terapije vrućim zrakom prema prof. dr. Bieru, rendgen po dr. Holtzknechtu, masaže, inhalacije... Prednost hotela je što je sagrađen u neposrednoj blizini mora, o čemu piše i ugledna povjesničarka umjetnosti dr. Radmila Matejčić: *Ta komunikacija zgrade s vodom je veoma značajan faktor u njenoj osnovnoj poruci, Hotel Miramare je zamišljen kao kupališni i lječilišni sadržaj.*

Nadvojvoda Josip je od crikveničke općine otkupio zgradu bivšega pavlinskog samostana te ga uredio i 1895. godine u njemu otvorio vojno lječilište (*Militärkurhaus*) za časnike iz cijele Monarhije. Nakon preseljenja vojnog lječilišta 1897. u novosagrađenu *Vilu Mira*, u zgradi se otvara *Ladislavov dječji dom*, u kojem su se oporavljala i liječila siromašna, rahitična, skrofulozna i anemična djeca, uglavnom iz Mađarske.

Dětská kolonie „Božena Němcová“, Crikvenica, S. H. S.

Godine 1908. dr. Karlo Oskar Seidl otvara sanatorij *Dom dr. Seidl*, također opremljen modernom medicinskom opremom, talasoterapijom i rendgenom, a primao je pacijente na liječenje i rekreaciju.

U Crikvenici se 1913. dovršava gradnja učiteljskoga sanatorija, koji kasnije mijenja naziv u *Vila Ružica*, a bio je namijenjen oporavku, liječenju i odmoru prosvjetnih djelatnika iz cijele Hrvatske.

Sanatorij u sklopu hotela *Therapia* je tijekom Prvoga svjetskog rata bio pretvoren u vojno lječilište za ranjene i bolesne austrougarske vojnike.

Crikvenica je potkraj 1933. temeljem uredbe banske vlade u Zagrebu izgubila status lječilišnog mjesta i svrstana je u skupinu klimatskih mjesta, a time je i *Lječilišno povjerenstvo* moralo biti preimenovano u *Kupališno povjerenstvo* i ovlasti su mu bile znatno smanjene. Nakon Drugoga svjetskog rata u hotelima *Therapia*, *Seidl*, *Eden*, *Slavija* i *Češka kolonija* uređene su i neko vrijeme djelovale vojne bolnice. U skladu s društvenim i gospodarskim promjenama, s vremenom nestaje elitni, a pojavljuje se masovni turizam.

Zdravstveni turizam koristi prirodne ljekovite činitelje zbog njihovoga povoljnog djelovanja na očuvanje zdravlja i

Česká kolonie dětská v Cirkvenici u Rieky,
Chorvatsko.

poboljšanje kakvoće života te sprječavanja i liječenja različitih bolesti, a dijele se na: *klimatske* (klimatska počela, činitelji i postupci, promjena klime, čistoća zraka, sunčevo zračenje), *morske* (klima, čistoća zraka, sunčevo zračenje, morska voda, alge, biljni pokrov, pijesak, solanski i morski peloid, šetnice i staze) i *topličke*, odnosno *balneološke* (termomineralne vode, peloidi, naftalan, biljni pokrov) pa se, sukladno tome, u medicini razlikuju tri načina liječenja: klimatoterapija, talasoterapija i balneoterapija.

Zbog osobitosti primorske klime, sastava zraka (aerosoli, vlažnost, eterična ulja), zračenja, insolacije te morske vode, koja se, u prirodnom obliku ili zagrijana u bazenima može koristiti za hidroterapiju i kineziterapiju, talasoterapija se kroz stoljeća pokazala iznimno korisnom i uspješnom u liječenju mnogih bolesti, primjerice kroničnih nespecifičnih bolesti dišnih putova (posebice bronhalna astma i spastički bronhitis), kožnih bolesti (psorijaza, akne), postoperativnih stanja na lokomotornom sustavu i drugih oboljenja.

Krajem 19. stoljeća more je, zahvaljujući preporuci liječnika, počelo privlačiti sve više ljudi. Doktor Ivan Dežman je posebno zagovarao kupanje u moru te je već od 1868. u Zagrebu započeo s ciklusom *Predavanja za krasni spol*, a utjecaji nje-

Crikvenica — Češka Kolonia

Crikvenica
Česka kolónia

govih predavanja ga zasigurno svrstavaju među začetnike talasoterapije u Hrvatskoj. S vremenom su se, prije svega zahvaljujući povoljnom položaju i biometeorološkim pogodnostima, na našoj obali i otocima sagradile brojne ustanove za liječenje i rehabilitaciju bolesnika i invalida, održavanje zdravlja rizičnih skupina i oporavak rekonvalescenata. Budući da je povod prvim organiziranim dolascima turista u Crikvenicu bio povezan s ljekovitošću sunca, mora i zraka, zdravstveni je turizam jezgra crikveničke turističke tradicije te njezin prvotni glasnik i promotor u Hrvatskoj i svijetu.

2.2. Marie Steyskalová - zaštitnica siromašnih i bolesnih

Čehinja **Marie Steyskalová** rođena je 21. siječnja 1862. u Brnu, gdje je i umrla 12. listopada 1928. godine. Veoma se rano afirmirala kao posebno nadarena učiteljica u Moravskoj. Od 1900. godine je ravnateljica ženske dječje ustanove (*Starostka ústředni ženské útulny v Brne*), gdje posebnu pažnju posvećuje djeci bez roditelja i siromašnoj djeci. Boravkom u Beču i Brnu zapazila je izvrstan učinak djelovanja mora na djecu bogataša koja su se vraćala nakon boravka i oporavka na moru, a žalostilo ju je što se nitko ne brine da se i siromašnoj češkoj djeci omogući odlazak na more. Svojim utjecajem te marljivim i upornim radom osnovala je 1905. godine Koloniju za bolesnu

djecu u Lukačovicama, poznatim kupkama u Moravskoj. Odlazak djece na more još nije mogla planirati, jer nije bilo financijskih sredstava, a na pomoć tada još nije mogla računati. Jednog dana je od Saveza učitelja u Moravskoj zamoljena da za učitelje osnuje negdje na moru koloniju gdje bi se mogli odmarati, liječiti i oporavljati.

U ožujku 1909. godine je otputovala sa svojom suradnicom Marijom Slavikovom na otok Rab, gdje je iznajmila kuću nazvanu *Komensky*, u koju su već 4. travnja stigli prvi češki učitelji na oporavak. Tijekom boravka na Rabu organizirala je sakupljanje školjaka i puževa, koje je prodavala u Brnu i drugim češkim gradovima. Novac koji je od toga dobila bio je namijenjen za osnivanje dječje kolonije na moru. Sakupivši dovoljno novaca, odlazi na more tražiti odgovarajuće mjesto za bolesnu i slabunjavu češku djecu, u čemu joj je pomagala Danica Hutira iz Ogulina i crikvenička učiteljica Anka Sertić. Birajući između Crikvenice, Selca i Novog Vinodolskog, odlučile su se za Crikvenicu, jer im se učinila najprikladnijom za ostvarenje njihovih namjera. U početku je za samo desetero djece zahtijevala i tražila dvije sobe i kuhinju, a kako to nije uspjela sama ostvariti, pomogao joj je apotekar Ivan Polić koji joj je preporučio i preporučio da iznajmi *Vilu Zelengaj*, što je 1910. i učinila. To je omogućilo da već 10. listopada iste godine doputu-

je deset djevojaka. Kolonija je u početku nazvana *Česká dětská kolonie Božena Němcová v Crikvenici*, a zakladateljica tog češkog lječilišta bila je Marie Steyskalová. Stoga je od 10. listopada 1910. godine, rješenjem Općine i Lječilišnog povjerenstva Crikvenice kolonija imala pravo javnosti pod imenom *Česka detska ozdravovny Marije Steyskalove*, a mještani Crikvenice su je prozvali *Češkom kolonijom*. Već je prvi boravak djeci omogućio odličan oporavak, povećanje tjelesne težine te izliječenje od raznih bolesti, primjerice rahitisa, skrofuloze i nekih oblika tuberkuloze, bolesti dišnih organa, kože, lokomotor-nih organa itd. Druga grupa djece krenula je 5. siječnja 1911. godine, a vodila ih je Berta Drgáčová, koja je od tada vodila koloniju u Crikvenici i bila glavna suradnica Marije Steyskalove. Djeca su u Crikvenici bila lijepo primljena i vrlo su se brzo privikla na život na moru i u koloniji. Djelatnost kolonije povezivana je s lokalnim vlastima, ustanovama i organizacijama, a nije izostala ni materijalna pomoć od raznih trgovaca, obrtnika, činovnika te drugih dobrotvora i ustanova. Stalnu liječničku pomoć pružao je dr. Bernard Horetzky do odlaska u rat 1914. godine. Tada je stalnu liječničku njegu i brigu preuzeo dr. Ivan Sobol, koji je često pomagao, pružao financijske savjete i dijelio darove te po potrebi posuđivao i pribavljao novac.

ČESKÁ KOLONIA "MILOSLAVA"

Nakon što je kolonija kupila pojedina zemljišta, postepeno su se izgrađivale kuće paviljonskog tipa. Steyskalová je uspjela osigurati višestruku pomoć brojnih čeških i moravskih ustanova, poduzeća i zavoda iz Praga, Brna, Moravske Ostrave i drugih mjesta, a posebno treba spomenuti veliku moralnu i financijsku pomoć prof. dr. T. G. Masaryka. Velike donacije dobivali su iz Amerike, posebice od iseljenih Čeha, među kojima se ističe Miloslava Hlinová iz Chicaga, urednica više ženskih novina i revija. Marie Steyskalová se s njom godinama dopisivala, a Miloslava je svojim napisima u novinama i osobnim pismima uspijevala sakupiti mnogo priloga američkih građana i čitateljica, najviše od onih češkoga podrijetla. Sve je priloge slala u Crikvenicu za siromašnu i bolesnu djecu pa su zato glavnu zgradu kolonije nazvali *Villa Miloslava*.

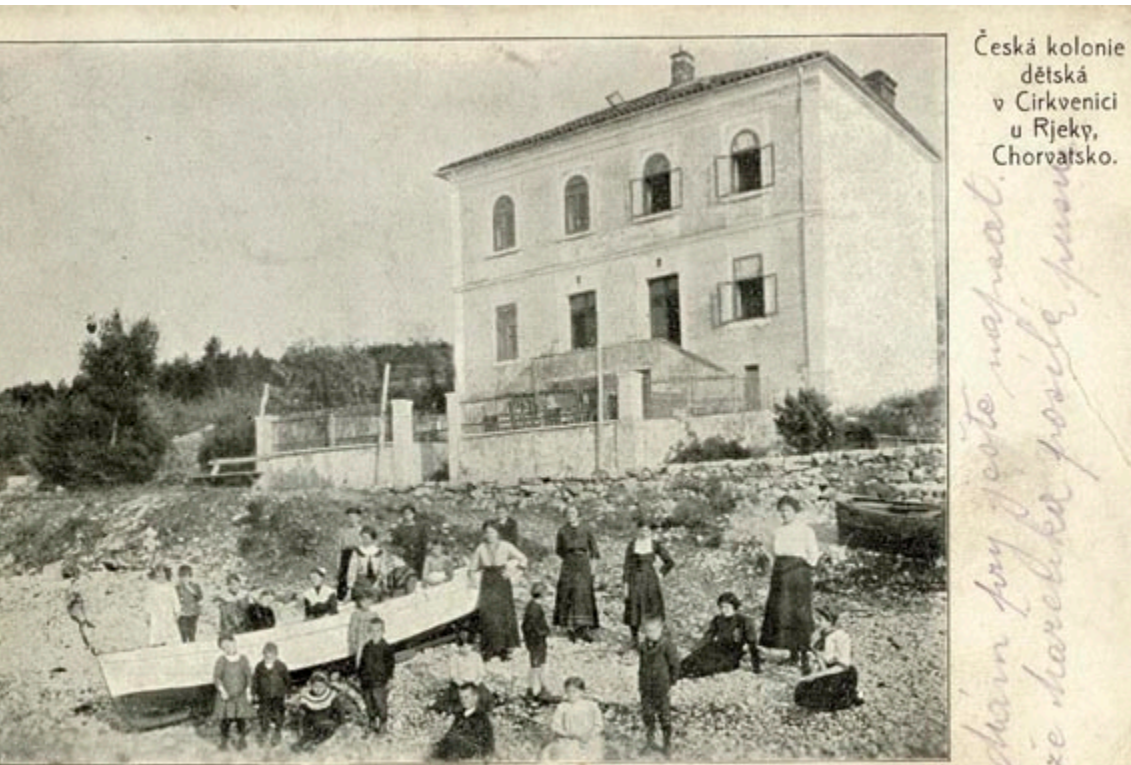
Od samog su se početka osobito isticale zdravstvene karakteristike kolonije. Uređuju morsko kupalište, plaže, bazene s toplom i hladnom morskom vodom, igrališta, parkove, vlastito pristanište za čamce. Istodobno se osposobljavalo potrebno stručno osoblje, uređuju se liječničke ordinacije, nabavljaju rendgen aparati, uspostavlja dezinfekcijski trakt, suvremena elektroterapija, hidroterapija, aeroterapija, fototera-

pija te općenito sva tada moderna fizikalna terapija. Osim toga, kolonija je u stalnom kontaktu s klinikama u Brnu koje im pružaju svu moguću pomoć i savjete. Štoviše, vrhunski češki stručnjaci rade istraživanja i određene programe u Crikvenici, promoviraju je po čitavoj Europi te time neizmjereno pomažu crikveničkom turizmu, posebice zdravstvenom. To je bilo vidljivo u neprestanom povećanju dolaska gostiju iz cijele Čehoslovačke, ali i iz drugih dijelova Europe.

Kako se *Češka kolonija* sve više razvijala, širila i osuvremenjivala, 1922. godine je otvorena i druga češka kolonija za odrasle, nazvana *Mojmir*. Od tada je Crikvenica slovila kao najpoznatije i najomiljenije čehoslovačko morsko kupalište i lječilište.

Osim brige za djecu i građane iz cijele Čehoslovačke, treba istaknuti da se kolonija uključila u rješavanje gotovo svih lokalnih humanitarnih, kulturnih, društvenih, socijalnih, gospodarskih, turističkih i svakodnevnih problema i zbivanja u Crikvenici. Godine 1926. se osniva *Jugoslavensko-čehoslovačka liga*, koja, osim djelovanja na lokalnom planu, usmjerava sve veći broj gostiju u Crikvenicu, a sve je to dovelo do širenja kulturne svijesti obaju naroda, dijeljenja iskustava, sklapanja brojnih prijateljstava, čak i brakova.

U siječnju 1936. godine je, prema zabilješkama crikveničkoga župnika, msgr. Antona Rigonija, Berta Drgáčová proslavila 25. godišnjicu svoga boravka i neumornog rada u Crikvenici.

Tijekom Drugoga svjetskog rata u prostorima *Češke kolonije* djelovala je najprije talijanska, a zatim partizanska vojna bolnica. U vojnoj bolnici, koja je bila smještena u *Češkoj koloniji*, vojni kirurg je bio dr. Viktor Finderle, koji je nesebično i neumorno pružao svekoliku medicinsku pomoć stanovništvu Crikvenice i okolice. Poslije rata 1948. godine Rezolucijom Informbiroa prestaje prijateljski odnos između tadašnje Jugoslavije i SSSR-a pa Česi napuštaju *Češku koloniju*. Od 1949. do 1952. godine u bivšoj *Češkoj koloniji* i nekim okolnim objektima bilo je, pod okriljem Crvenog križa iz Zagreba, pruženo utočište i sklonište izbjeglicama iz Egejske Makedonije, koje su u Crikvenicu prebjegle nakon poraza, sloma i kapitulacije pokreta otpora u Grčkoj. Godine 1960. dr. Karlo Pansini na toj lokaciji osniva Zavod za dječju talasoterapiju.

Mariji Steyskalovoj, osnivačici *Češke kolonije* te velikoj zaljubljenici i promotorici Crikvenice, odužila se Crikvenica nedugo nakon njezine smrti spomenikom koji je postavljen ispred glavne zgrade i imenovanjem ulice koja prolazi bolničkim krugom njenim imenom.

Crikvenica

To je naše kolonka

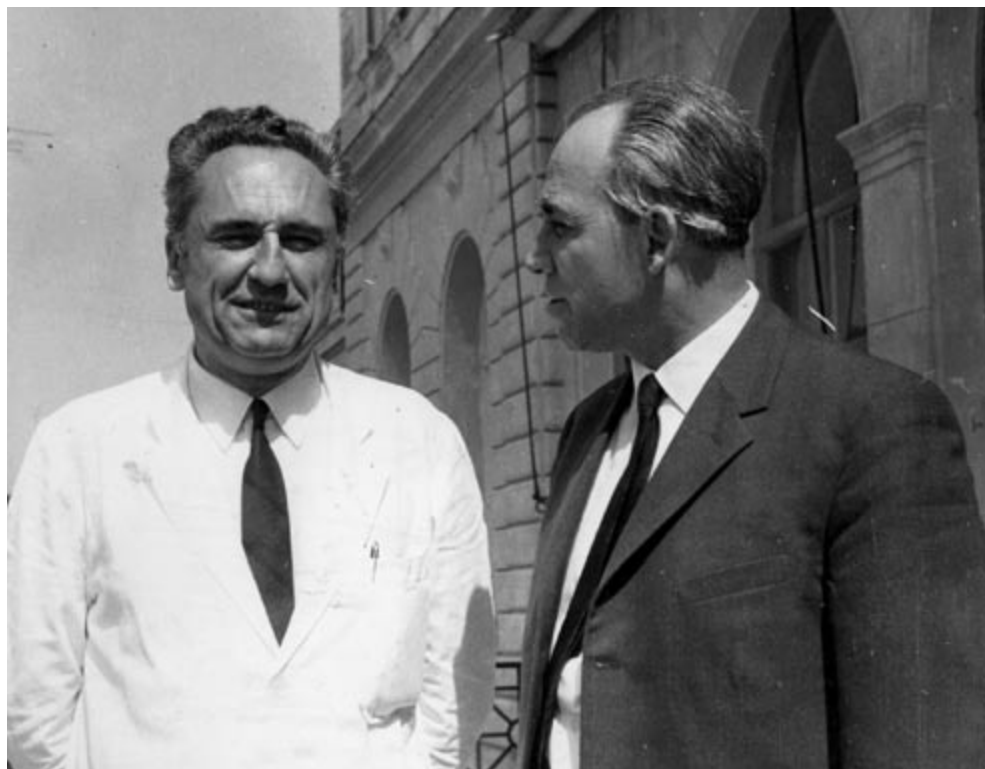
Zahvaljujući entuzijazmu, plemenitosti, upornosti i marljivosti Marije Steyskalove te njene pomoćnice i nasljednice Berthe Drgáčové, u Crikvenici je već od 1910. godine pruženo potrebno liječenje, njega i skrb brojnoj slabunjavoju, rahitičnoj, anemičnoj i boležljivoj češkoj i slovačkoj djeci, čime su postavljeni čvrsti i vrijedni temelji današnjem dječjem odjelu u *Thalassoterapiji Crikvenica*.

2.3. Zavod za talasoterapiju Crikvenica (1960 – 1967)

U poslijeratnim godinama najprije dolazi do negativnog odnosa prema turizmu, čak mu se pod utjecajem novih ideologija osporavao status gospodarske djelatnosti pa su se pojedinci u Crikvenici trudili i nastojali usmjeriti pažnju na obnovu i daljnji razvoj turizma, posebice zdravstvenoga. Spomenimo tadašnjega predsjednika Općine Crikvenica Dušana Cvetića, koji je poticao stručnjake i intelektualce različitih profesija da dođu raditi u Crikvenicu i sudjeluju u oživljavanju crikveniškoga turizma, u čemu je i uspio. Godine 1952/53. formira se Turističko društvo i turizam se službeno proglašava gospodarskom granom. Prvi cilj im je bio osposobljavanje Zavoda za talasoterapiju, s čime su, zahvaljujući poticaju, iskustvima i savjetima dr. Aleksandra Manzonija, uglednoga upravitelja Ortopedske bolnice u Kraljevici, započeli već u ožujku 1953. godine. Doktor Manzoni je osnovu za svoje prijedloge pronašao, između ostalog, u zapisima i podacima u staroj i novoj, domaćoj i stranoj stručnoj i znanstvenoj literaturi, prema kojoj je Crikvenica bila na glasu kao najbolje morsko-klimatsko lječilište na Jadranu, za što i dalje kontinuirano ima najbolje uvjete, a osim toga je u njoj klima i mikroklima u jesenskim i zimskim mjesecima posebno povoljna za liječenje dišnih organa.

U prosincu 1953. godine u Opatiji je u sklopu Kongresa liječnika Jugoslavije, grupa liječnika specijalista posjetila Crikvenicu, održala savjetovanje na kojem je ponovno utvrdila pogodnost klime u Crikvenici i predložila da se u hotelu *Therapia* osnuje specijalno morsko-klimatsko lječilište, s obzirom na to da je jedinstven objekt na Jadranu za formiranje zdravstvene ustanove toga tipa.

Doktor Aleksandar Manzoni je, uz pomoć dr. Vladimira Uremovića, održao niz savjetovanja, tribina i predavanja za širu javnost u Crikvenici i Zagrebu te predložio konkretna rje-

šenja. Budući da se preselio u London, realizaciju njegovih nastojanja i zamisli su preuzeli dr. Anton Šercer i dr. Ivo Padovan, profesori zagrebačkoga Medicinskog fakulteta i svjetski ugledni otorinolaringolozi. Nakon mnogih konzultacija s mjerodavnim osobama te lokalnim i državnim institucijama, 20. lipnja 1954. godine dr. Anton Šercer dolazi u Crikvenicu radi razrade plana o osposobljenju dijela hotela *Therapia* u Zavod za talasoterapiju. U dogovoru lokalnih vlasti s upravom hotela *Therapia*, Zavodom za zdravstveno i socijalno osiguranje i Udrugom ratnih vojnih invalida u Zagrebu, izbor je pao na zapadni dio hotela, koji je i ranije služio u iste svrhe, a sastojao bi se od ukupno dvadeset i dvije prostorije te pojedinih prostora izvan hotela.

U kolovozu 1954. godine prof. dr. Anton Šercer drugi put dolazi u Crikvenicu s razrađenim planom izvedbe i pregledom mogućih indikacija za liječenje.

Osim toga, pokrenute su i aktivnosti kako bi se osposobili specijalisti, medicinsko i ostalo osoblje, a za izradu prostornog oblikovanja izabran je ing. arh. Zvonimir Požgaj iz Zagreba. Planirano je da se uz hotel *Therapia* za pružanje vrhunskih medicinskih, rehabilitacijskih, lječilišnih i kupališnih

usluga osposobi i hotel *Praha*, a neke od njih pružale bi se i u dječjem oporavilištu *Primorka* u Crikvenici, *Jadranka* u Selcu te u Dječjem domu *Vladimir Nazor*. Godine 1959. započelo je preuređenje, a 15. travnja 1960. godine je u hotelu *Therapia* otvoren *Zavod za talasoterapiju odraslih*, u kojem se stacionarno ili ambulantno provodila prevencija i rehabilitacija kroničnih i akutnih oboljenja uha, grla te gornjih i donjih dišnih putova, a od početka ga je uspješno vodio otorinolaringolog dr. Stanko Jurdana pod pokroviteljstvom prof. dr. Antona Šerčera i prof. dr. Ive Padovana. Doktor Šerčer je često isticao klimatske pogodnosti koje pruža Crikvenica i ljekovitost udisanja morskoga zraka. Zavod je radio cijele godine, na raspolaganju je imao bazen s toplom morskom vodom, inhalatorij za individualnu i grupnu aerosolterapiju, jonozon i vlažne inhalacije, gimnastičku dvoranu, malu operacijsku salu s traheobronhoskopijom, elektroterapije, masaže, eudermiju, a za dijagnostiku su služili rendgen, audiometar, hematološki laboratorij i alergološko testiranje. Pacijenti su dolazili iz cijele tadašnje Jugoslavije, a terapije su u prosjeku trajale tri tjedna, u pojedinim slučajevima od četiri do pet tjedana.

Boravak marokanske kraljice u *Therapiji* utjecao je na porast ugleda ustanove u turističkom, ali i zdravstvenom segmentu.

3. *Thalassotherapia* Crikvenica - jučer, danas, sutra

3.1. Razdoblje nove *Thalassotherapije*

Reforme i financijska ograničenja u zdravstvu, ukidanje klimatskog faktora te nagli pad broja pacijenata doveli su 1967. godine do spajanja *Zavoda za talasoterapiju Crikvenica* i Dječje bolnice za alergijske bolesti *Primorka* u jedinstvenu bolnicu pod nazivom *Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa Crikvenica* za djecu i odrasle, a locirana je u kompleksu nekadašnje *Češke kolonije*, na samoj morskoj obali, bez zagađenoga zraka, s bogatom vegetacijom i vlastitom plažom.

Prvi ravnatelj je bio dr. Ivan Barac, a nova je bolnica u početku raspolagala s pedeset kreveta za odrasle i sedamdeset pet za djecu. Ordinacije su bile raspoređene po objektima, od kojih je svaki imao ime, koje je ostalo nepromijenjeno do danas. Tako su otorinolaringološke ordinacije bile smještene u objektu *Koviljka*, ordinacija interne medicine u *Zdravki*, ordinacija fizikalne medicine u *Smiljki*, a dječji odjel u *Lovorki*.

Liječnici *Thalassotherapije* su, potaknuti iskustvima brojnih posjetitelja plitke uvale Lokvišće u Sv. Jakovu, koji su otkrili ljekovita svojstva morskog blata mažući njime bolne dijelove tijela, 1965. godine proveli stručno istraživanje pod nazivom *Peloidi Klimna i Jadranova*.

Njime su potvrđena znatna ljekovita svojstva koja upućuju na liječenje ...*reumatskih, neuroloških, ginekoloških, gerijatrijskih, post-traumatoloških, post-operativnih i sličnih stanja na-*

kon ozljeda, operacija kostiju i zglobova te nekih kožnih oboljenja...

Od 10. do 12. svibnja 1968. u Crikvenici je održan XVIII. naučni skup Naučnog društva za povijest zdravstvene kulture Jugoslavije, koji je bio posvećen medicinskoj prošlosti Istre i Hrvatskog primorja.

Uskoro je započela rekonstrukcija i modernizacija postojećih te izgradnja novih kapaciteta, a realizirana je u suradnji s tvrtkom *Generalexport (Genex)*, koja je u to vrijeme investirala u objekte duž cijele obale Jadrana, primjerice, u Primoštenu i Opatiji. Godine 1970. otvoren je novi objekt, hotel *Hippocrates* i bazen s morskom vodom, čime je broj kreveta porastao na 250.

Proširen je i medicinski trakt te bolnica od tada raspolaže zatvorenim bazenom, saunom, škotskom kupelji, individualnim inhalatorima s 48 mjesta, kolektivnim inhalatorijem za grupe po petnaest pacijenata, fizikalnom terapijom s gimnastičkom dvoranom, masažom, kineziterapijom, posturalnom drenažom, parafinskom i krioterapijom, hidrogalvanskom i

ozonskom kupelji, elektroterapijom, fototerapijom, operacionom dvoranom s traheobronhoskopijom i eudermijom. Za dijagnostiku se koristio rendgen, spirometar, ergometar, audiometar, jednokanalni EKG te hematološko-biokemijski i alergološki laboratorij. U početku su radila tri specijalista otorinolaringologije, dva liječnika opće prakse, dva konzilijarna liječnika specijalista – internist i pedijatar, osam medicinskih sestara, dva fizioterapeuta, tri bolničara, jedan maser, dva laboranta i četiri dječje njegovateljice. S vremenom se ustanova sve više širi i postaje priznata u zemlji i inozemstvu, a 1979. je dobila status interkomunalne bolnice i novi naziv – *Thalassoterapia Crikvenica – specijalna bolnica za rehabilitaciju i liječenje bolesti dišnih organa i reumatizma*. Modernizira se medicinska oprema i usavršavaju kadrovi, a područje indikacija se proširuje i na donje dišne putove i popratna reumatološka oboljenja. Zatim se 1980. godine uređuje novi medicinski trakt, otvaraju se nove ambulante za specijalističke preglede, i to za četiri otorinolaringologa, dva internista, jednog fizijatra, jednog pedijatra i jednog specijalista opće medicine. Za ORL dijagnostiku su nabavljeni stroboskop, Zeissov operacioni mikroskop, aparat za sinusoskopiju i epifaringoskopiju, a obnavlja se i aparatura za elektroterapiju (mikroval, neurodyn, superodyn, neuroton, masator, kratki val, multisan, ultrazvuk) i

kineziterapiju (uređaji za ekstenziju). Laboratorij dobiva novi fotometar, aparat za acidobazični status i plameni fotometar, a za kardiopulmonalnu dijagnostiku dolazi novi EKG-trokanalni, ergometar i ekspiograf. Preuređuje se kotlovnica i kompresorska stanica, a iz stanice za kisik se uvodi kisik i aspiracija u sobe za intenzivnu njegu i u novi medicinski trakt.

Također se otvara novi operacioni trakt sa sterilizacijom, nabavljaju se novi inhalacioni aparati za suhi aerosol i vlažnu inhalaciju, jonozon i vapozone, suhi i vlažni inhalatori, izrađeni prema zamisli šefa tehničke službe Smiljka Cara, vibraaerosoli, ultrazvučni aerosol, Birdovi aparati i aparat za ispiranje usne šupljine po Weissenfluhovoj metodi. Smiljko Car je, prema uzoru na modele iz Italije i vlastitim zamislima, konstruirao i postavljao inhalatore (nebulizatore) u *Thalassoterapiji Crikvenica* te u Karlovcu, Puli i Rijeci, a 1981. godine je osvojio *Zlatne ruke* na polju inovacije, vrijedno priznanje za područje čitave ondašnje Jugoslavije. Nakon umirovljenja Smiljka Cara, naslijedio ga je Tomislav Mužević, a potom Franjo Papić. *Thalassoterapia* je prva u Crikvenici uvela mehanografiju (poluautomatsku obradu podataka), što je značilo veliki napredak za računovodstveni sektor, kojeg je do 1968. godine vodila Vlasta Hautz-Maričić, a nakon nje Marija Tus sve do polovice osamdesetih godina. Potom do 1997. godine dužnost šefa financijsko-računovodstvenog odjela obnaša Mir-

jana Manestar, a od 1997. godine do danas Leonardo Lončarić. Što se tiče inozemnih pacijenata, prevladavali su Šveđani i Rusi, turistički dio Ustanove je u početku surađivao s poslovnica- ma agencije *Yugotours* u Milanu, Frankfurtu, Londonu, Beču, Bruxellesu, Stockholmu, a kasnije i s *Kvarner Expressom*, *Atlasom* i *Kompasom*. Stanislav Magašić od sedamdesetih godina do 2006. vodi službu prodaje, marketinga, prijama pacijenata i ugostiteljstva. Biserka Car je bila dugogodišnja rukovoditelj- ca službe prijama pacijenata do odlaska u mirovinu 2007. godi- ne. Od 2007. godine službu prodaje, marketinga i prijama paci- jenata vodi Dario Antić.

Do devedesetih godina u strukturi pacijenata najzastuplje- ni su bili pacijenti iz Hrvatske, potom Bosne i Hercegovine te Srbije. Njihov boravak i liječenje su financirali fondovi tadaš- nje države Jugoslavije.

Liječnici crikveničke *Thalassoterapije* su među prvima u Jugoslaviji provodili i publicirali u Češkoj i Italiji rezultate ta- lasoterapije u otorinolaringologiji. Osamdesetih se godina po- sebna važnost pridaje nastavnoj i znanstvenoj djelatnosti su- radnjom s fakultetima i klinikama, zatim stručnoj suradnji s bolnicama, zavodima, domovima zdravlja i ostalim zdravstve- nim ustanovama.

Samoupravni sporazum o znanstveno-nastavnoj suradnji *Thalassoterapije* i Doma zdravlja Općine Crikvenica s Medicinskim fakultetom u Rijeci potpisan je 20. svibnja 1987. godine, a *Thalassoterapia* postaje znanstveno-nastavna baza riječkoga Medicinskoga fakulteta.

Sklopljen je i sporazum o suradnji u području otorinolaringologije i reumatologije s Medicinskim fakultetom u Zagrebu. Liječnici, sestre i fizioterapeuti se konstantno usavršavaju i sudjeluju na raznim predavanjima, simpozijima i kongresima.

Od 1. siječnja 1987. godine automatska meteorološka stanica u krugu *Thalassoterapije* svakih deset minuta bilježi podatke o temperaturi zraka i mora, tlaku zraka, vlazi, brzini i smjeru vjetrova, količini oborina i globalnom zračenju sunca.

Kolektiv crikveničke *Thalassoterapije* inicirao je stručno objedinjavanje ustanova koje su provodile liječenje talasoterapijom pa su se 25. lipnja 1988. godine u Crikvenici okupili zainteresirani stručnjaci, liječnici iz talasoterapijskih ustanova, predsjedništvo Zbora liječnika Hrvatske, djelatnici Medicinskoga fakulteta u Rijeci te Katedre za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Medicinskoga fakulteta u Zagrebu i brojni drugi.

Osnovali su Sekciju za talasoterapiju Zbora liječnika Hrvatske, a za prvog predsjednika je izabran dr. Ivan Brozičević.

Thalassotherapia Crikvenica i Medicinska akademija Hrvatske su 1988. godine, u sklopu obilježavanja sto godina zdravstvenog i organiziranog turizma u Crikvenici, organizirale Prvi jugoslavenski simpozij turističke medicine na Jadranu pod nazivom *Medicinski problemi u turizmu*, koji je održan u hotelu *Omorika* u Crikvenici, od 12. do 14. listopada.

Na simpoziju je izloženo 120 referata razvrstanih u dvanaest tematskih cjelina:

1. crijevne zarazne bolesti, 2. mikrobiološka i parazitološka dijagnostika, 3. kapljične infekcije, 4. otrovne životinje i biljke, zoonoze i parazitoze, 5. morbiditet turista u primarnoj, sekundarnoj i tercijalnoj zaštiti, 6. bolesti koje se prenose spolnim putem i AIDS, 7. povrede turista u prometu i sportskim aktivnostima, 8. hitna medicinska pomoć i intenzivno liječenje, 9. socijalno-medicinski aspekt medicine turizma, 10. liječenje primjenom prirodnih faktora, 11. utjecaj klimatskih i meteoroloških faktora na zdravlje i 12. programirani aktivni odmor.

Između ostalog, sudionici su zaključili da je jedan od najvažnijih preduvjeta za razvijeni turizam postojanje zdrave sre-

dine u kojoj će turisti boraviti, a u skladu s time važno je zaštititi i očuvati okoliš. Također su istaknuti veliki potencijali naše zemlje u liječenju primjenom prirodnih faktora kao što su, primjerice, lječilišta s izvorima ljekovitih voda, što treba iskorištavati u turističkoj ponudi te važnost edukacije kadrova, posebice sezonske radne snage.

Devedesetih je godina bolnica bila jedno od prvih utočišta u Crikvenici za prognanike i izbjeglice iz ratom zahvaćenih područja te su u njoj liječeni i rehabilitirani brojni ozlijeđeni civili i sudionici Domovinskoga rata. Za uspješan rad i kvalitetne programe razvoja *Thalassoterapia* je 1996. godine dobila nagradu *Euro market award*, koju dodjeljuje European market research center, čije je sjedište u Bruxellesu.

Ustanova se neprestano proširuje novim zdravstvenim sadržajima, ulaže se u izobrazbu i usavršavanje zdravstvenih djelatnika te prilagođava izazovima i razvoju suvremene medicine, a danas u njoj djeluju četiri odjela: otorinolaringološki, pulmološko-interni, fizikalni i dječji. Smještajni kapacitet čini 330 kreveta raspoređenih po objektima *Dalmacija*, *Istra*, *Ružmarinka*, *Smiljka* i *Lovorka*, a od ukupnog kapaciteta, 82 su kreveta ugovorena s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje. U sklopu bolnice nalazi se i kapelica sv. Blaža za vjerske potrebe pacijenata, otvorena 2005. godine te polivalentna dvorana koja je multimedijalno opremljena za seminare i razne skupove, a može prihvatiti do sto korisnika.

3.2. Kronologija promjena u nazivu Ustanove

1. Prvu ustanovu na spomenutoj lokaciji osnovala je Čehinja Marie Steyskalová, a zvala se *Češka kolonija (Česka detska ozdravovny Marije Steyskalove, 1910-1948)*.
2. Dom djece iz Egejske Makedonije, Crikvenica 1949. do 30. travnja 1952. (ustanovu vodi Crveni križ iz Beograda preko Crvenog križa Zagreb).
3. Od 1953. do 1957. Oporavilište za rekonvalescentnu djecu *Primorka*.
4. Godine 1960. prof. dr. Karlo Pansini s pedijatrijske klinike u Zagrebu osniva Dječje klimatsko lječilište *Primorka*, koje pod tim imenom djeluje do 1963.
5. Dr. Anton Šerčer i dr. Ivo Padovan, profesori zagrebačkoga Medicinskog fakulteta, 1960. godine zahvaljujući poticaju, iskustvima i savjetima dr. Aleksandra Manzonića, u hotelu *Therapia* osnovali su *Zavod za talasoterapiju odraslih*.
6. Od 1963. do 1966. *Zavod za talasoterapiju djece Primorka*.
7. Od 17. studenog 1966. do 1. travnja 1967. novi naziv ustanove glasi Dječja bolnica za alergijske bolesti *Primorka Crikvenica*.

8. Točno 8. prosinca 1967. spajaju se Zavod za talasoterapiju Crikvenica i Dječja bolnica za alergijske bolesti *Primorka* Crikvenica u jedinstvenu ustanovu pod nazivom *Thalassotherapia* Crikvenica, bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa s dva odjela, odjelom za djecu i odjelom za odrasle. Novonastala ustanova započinje s djelovanjem u siječnju 1968. godine.
9. Od 1969. do 1984. *Thalassotherapia* – Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa.
10. Od 1980. se medicinska djelatnost u *Thalassotherapiji* Crikvenica odvija kroz četiri odjela: Odjel za otorinolaringologiju, Dječji odjel, Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju te Odjel za internu medicinu i pulmologiju.
11. Od 1984. do 1994. *Thalassotherapia* Crikvenica – Specijalna bolnica za rehabilitaciju i liječenje dišnih organa i reumatizma.
12. Od 1995. do 1998. *Thalassotherapia* Crikvenica – Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju.
13. Od 1998. do danas *Thalassotherapia* Crikvenica – Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije.

3.3. Odjel za otorinolaringologiju

Otorinolaringološka služba je započela djelovati još 1960. godine, kada je inicijativom i pod pokroviteljstvom profesora Antona Šercera i Ive Padovana s ORL Klinike bolnice *Dr. Mladen Stojanović* u Zagrebu, današnje Kliničke bolnice *Sestre milosrdnice*, osnovan Zavod za talasoterapiju odraslih u prostoru hotela *Therapia*. Za ravnatelja i stručnog voditelja Zavoda postavljen je njihov učenik, dr. Stanko Jurdana, a suradnici su mu bili: prim. dr. Kuzma Tomašić, ftiziolog, otorinolaringolozi dr. Vladimir Margan i dr. Nikola Mihajlović te liječnici opće prakse dr. Vlasta Pobor i dr. Josip Vičević. Specijalizant otorinolaringologije je u to vrijeme bio dr. Grgur Pobor, a glavna medicinska sestra Đurđa Turina-Alač. U Zavodu se provodila prevencija, terapija i rehabilitacija subkroničnih i kroničnih bolesti uha, nosa, grla i donjih dišnih putova, dijagnostika u laboratoriju i rendgen kabinetu, terapija individualnim i skupnim inhalacijama, termoterapija, elektroterapija i kineziterapija te hidrokineziterapija u bazenu s toplom morskom vodom.

Doktor Stanko Jurdana je 1969. godine stekao naziv primarijusa, a 1976. obranio magistarski rad pod nazivom *Utjecaj aerosola mora i mineralnih voda na dišni sustav*. U inhalatoriju su u to vrijeme radile medicinske sestre Marija Car, Jasna Latin, Marija Adamović i Zdenka Katnić.

Od 1968. pa sve do 1984. godine je dr. Vladimir Margan bio ravnatelj *Thalassoterapije*. Sedamdesetih godina na Odjelu počinju raditi dva nova specijalista otorinolaringologa: dr. Eržebet Tomljenović i dr. Željko Tomljanović, a osamdesetih dr. Ivan Crnčić.

Već se krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća uviđa povezanost i utjecaj bolesti gornjih dišnih putova na tok i razvoj bolesti donjih dišnih putova, i obrnuto pa se, kao prvi takav pristup liječenju u bivšoj Jugoslaviji, primjenjuje princip jedinstvenog dišnog puta. Koncept da se dišni trakt ne može dijeliti doveo je do uske suradnje otorinolaringologa, pulmologa i pedijatra te specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. Svaki pulmološki i pedijatrijski pa-

cijent pregledan je i od strane otorinolaringologa, a i fizijatar se uključuje u provođenje rehabilitacije otorinolaringoloških pulmoloških bolesnika, djece i odraslih. Multidisciplinarni pristup i timski rad u liječenju dišnih putova zadržan je do danas. Od dijagnostičkih procedura primjenjuju se, uz ORL pregled, stroboskopija (analiza funkcije glasiljki) najprije bez, a kasnije s ekranom, audiometrija (ispitivanje sluha), otomikroskopija (nabavljen je Zeissov operacijski mikroskop), ultrazvuk sinusa, a u terapiji se obavljaju i operativni zahvati – operacije sinusa, polipa u nosu i na grlu, operacije tonzila u Rausch anesteziji te kirurško zbrinjavanje manjih ozljeda u području glave i vrata. Inhalacijska terapija u početku obuhvaća inhalacije morskom vodom i pripravcima eteričnih ulja te inhalacije medikamenata, a s vremenom se uvodi terapija vibra aerosolom za primjenu antibiotika i kortikosteroida kod upala nosa i sinusa, Bonain otopinom kod vazomotornog i alergijskog rinitisa, displacement po Proetzu (aspiracija sekreta iz nosa i sinusa), elektrostimulacija larinksa izmjeničnom strujom i manualna masaža vrata kod oboljenja glasiljki. U *Thalassoterapiju* dolaze na liječenje i rehabilitaciju i oboljeli od zloćudnih bolesti grla, kojima je učinjena operacija na grlu – parcijalna ili totalna laringektomija.

Na inicijativu predsjednika Kluba laringektomiranih, ing. Vladimira Sokolaja iz Zagreba, 1976. godine je u Crikvenici osnovano savjetovalište za laringektomirane bolesnike. Sastanci su se održavali dva do tri puta mjesečno, a vodile su ih dr. Eržebet Tomljenović i medicinska sestra Jadranka Deranja. Cilj je bio naučiti pacijente da se sami brinu o traheostomi, da nauče ezofagealni govor (govor uz korištenje forsiranog zraka u jednjaku kako bi se proizveo glas) i ručnu abecedu, pružena im je psihička podrška, kako bi se lakše snašli i prilagodili novonastalim životnim okolnostima. Kasnije se stručnome timu pridružuje i logopedica Herta Filipčić, koja postiže zapažene rezultate u učenju govora.

Primjenjujući princip timskog rada, u dijagnostiku i liječenje laringektomiranih pacijenata uključeni su i pulmolog i fizičar. Glavnu sestru Odjela za otorinolaringologiju Jadranku Deranju nakon odlaska u mirovinu zamjenjuje Ana Rikel.

Potom se 1982. godine, u cilju objektivnog prikazivanja utjecaja rehabilitacijske terapije, uvela spirometrija (mjerenje kapaciteta pluća) kod laringektomiranih pacijenata. Pretraga se obavljala na Vitalografu, aparatu engleske proizvodnje, no s jedinstvenom tehnikom razvijenom u *Thalassoterapiji* – cuff kanihom, Rubelovom valvulom i malom produžnom

cijevi, a u njenom izvođenju je asistirala medicinska sestra Marija Lukić.

U inhalacijskoj terapiji (kod totalnih i parcijalnih laringektomiranih pacijenata) koristio se i IPPB inhalacijski aparat za inhalacije pulmoloških pacijenata.

U terapiju se, radi poboljšanja funkcije respiratorne muskulature i zaštite plućne funkcije, uvodi fizikalna terapija laringektomiranih pacijenata, a od 1980. i hidroterapija te rekreativno plivanje u bazenu – jedinstvena metoda, koja se i danas u Hrvatskoj primjenjuje jedino u *Thalassoterapiji* Crikvenica. Dr. Eržebet Tomljenović je 1993. godine obranila doktorsku disertaciju pod nazivom *Spirometrijska procjena učinaka operativnih zahvata na larinksu*.

Od 1993. godine se svake godine 2. veljače, na dan sv. Blaža, zaštitnika osoba oboljelih od bolesti grla, održava stručni skup na kojem sudjeluju laringektomirane osobe iz Hrvatske i inozemstva (Austrija, Italija, Slovenija), a u sklopu kojeg se organizira i natjecanje u plivanju.

Postoji vrlo intenzivna suradnja između *Thalassoterapije*, Hrvatske zajednice laringektomiranih i CEL-a (*Confederation Europeenne des Laryngectomises*) – Europske konfederacije laringektomiranih. *Thalassoterapia* i njeni otorinolaringolozi 2003. godine su dobili vrijedno europsko priznanje – srebrnu plaketu za doprinos u unapređenju i poboljšanju kvalitete života laringektomiranih pacijenata.

U sastavu otorinolaringološkog odjela danas rade dva liječnika specijalista: šef Odjela dr. Željko Tomljanović i dr. Dubravka Mateša-Anić, ujedno i pomoćnica ravnatelja *Thalassoterapije*, specijalizantica dr. Božica Magašić te viša medicinska sestra Margita Pleše.

U okviru službe je i moderno opremljeni inhalacijski trakt, čija je potpuna rekonstrukcija i prilagodba suvremenim zahtjevima inhalacijske terapije završena u lipnju 2006. godine, a posjeduje najmodernije ultrazvučne inhalacijske aparate.

Današnje indikacije za liječenje su: akutne, subkronične i kronične bolesti nosa, sinusa i grla, alergijske i vazomotorne bolesti gornjeg dišnog sustava, funkcionalne bolesti glasiljki,

stanja nakon kirurških zahvata u području gornjeg dišnog sustava te stanja nakon radioterapije i kemoterapije zbog zloćudnih bolesti ovog područja.

U bolnici se mogu obaviti sljedeće pretrage: otomikroskopija, tonska audiometrija (ispitivanje sluha), kalorički test po Hallpike-Fitzgeraldu (ispitivanje organa za ravnotežu), indirektna laringomikroskopija i stroboskopija glasiljki.

Terapijski postupci su: toaleta uha, propuhivanje tuba po Politzeru, kateteriziranje tuba, displacement po Proetzu (čok), tretman bolesti nosa Bonainovom otopinom, elektrostimulacija glasiljki, ispiranje grla i nosa, vlažne, suhe i ultrazvučne inhalacije morske vode, inhalacije eteričnih ulja, inhalacije medikamenata te manualna masaža vrata.

3.4. Dječji odjel

Dječji odjel je, može se reći, starosjedilački u smislu lokacije te svojevrzni suvremeni baštinik temelja, ideja i putova kojima je pred gotovo stotinu godina hrabro krenula vizionarka i humanitarka Marie Steyskalová. Naglim odlaskom čehoslovačke djece 1948. godine, u *Češku koloniju* dolaze na opo-

ravak djeca iz Zagreba, zatim zbog grčkog građanskog rata (1949-1952) objekt služi za prihvatanje izbjeglica, a djeluje pod nazivom *Dom djece iz Egejske Makedonije*. Današnji dječji odjel nastao je pedesetih godina prošlog stoljeća na osnovi saznanja o Crikvenici kao izvrsnom bioklimatskom centru te pogodnom turističkom središtu.

Godine 1954. u bivšoj *Češkoj koloniji* otvara se *Primorka*, oporavište za rekonvalescentnu djecu iz cijele države, a

najviše iz Zagreba. U početku je ravnateljica bila prof. Nevenka Irgl, a zatim kroz duže razdoblje prof. Dragica Lušicky. Medicinski nadzor vodili su mjesni liječnici, a privremeno i dr. Ivan Majnarić, koji je prije rata bio ravnatelj Zakladne bolnice u Zagrebu, a nakon mirovine odlazi u Crikvenicu, gdje ima kuću blizu *Češke kolonije*. Između 1953. i 1956. godine stručni je nadzor vodio i dr. Vladimir Uremović. Godine 1955. ravnateljicom je postala dr. Đurđica Vitas-Skribar, a 1959. dr. Đurđa Klaić. Prof. dr. Karlo Pansini, šef Dječje klinike u Rijeci preuzeo je stručni nadzor nad ustanovom, koja je 15. lipnja 1960. postala Dječje klimatsko lječilište *Primorka*, a 1963. *Zavod za talasoterapiju djece Primorka*. Zahvaljujući dr. Pansiniju lječilište je opstalo, dobilo brojne pacijente, razvijalo se i napredovalo. Početkom šezdesetih godina ravnatelj je dr. Ivan Barac, a *Primorka* dobiva stalnog pedijatra, dr. Svebora Belčića te specijalizanticu iz pedijatrije, dr. Mariju Kraljić. Nakon akutnog liječenja u Rijeci, pacijenti su terapiju nastavljali u Crikvenici, uz daljnje praćenje razvoja bolesti i kontrolu liječnika pedijataru s dječje klinike u Rijeci, koji su konzilijarno dolazili do 1973. godine. Glavna medicinska sestra je bila Dragica Kuzmić, a uz ostale sestre pomagale su joj i dječje njegovateljice Dušanka Čandrlić, Vesna Dražić, Đurđa Jeličić, Anica Jovanović, odgojitelji te pedagoško i pomoćno osoblje. U oporavilištu se ambulantno i stacionarno provodila prevencija, rehabilitacija i terapi-

ja dječjih alergijskih oboljenja, sinobronhalnog sindroma, reumatizma, neurodermitisa, dijabetesa i rekonvalescentnih stanja nakon poliomyelitisa. Osim s Dječjom bolnicom *Kantrida* u Rijeci, surađuje i s većinom pedijatrijskih ustanova u Hrvatskoj: Klinikom za dječje bolesti Zagreb (Klaićeva bolnica), Kliničkom bolnicom Sestara milosrdnica (Vinogradska bolnica), Dječjom bolnicom *Srebrnjak*, Klinikom za pedijatriju na Šalati i Sveučilišnom klinikom *Vuk Vrhovac*.

Od 1967. godine *Primorka* Crikvenica postaje jedan od odjela novog kompleksa *Thalassoterapije*. Već te godine dr. Marija Kraljić počinje ambulantno provoditi stručna alergološka testiranja, koja su se do tada provodila samo u Klaićevoj bolnici u Zagrebu. Zanimljivo je napomenuti kako u početku boravak djece nije bio strogo vremenski ograničen, liječila su se i po dva do tri mjeseca, a bilo je i težih astmatičara, koji su ostajali i do godinu dana. Početkom osamdesetih godina, uglavnom zbog restrikcija u zdravstvu, postepeno se smanjuje razdoblje boravka, da bi došlo do današnjih prosječnih dva do tri tjedna. Najviše pacijenata dolazilo je iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije, a lokalno je stanovništvo od obiteljskih liječnika upućivano na alergološka testiranja i ambulantne terapije po potrebi. Dječji odjel prima djecu od dojenačke do adolescentske

dobi, s time da manja djeca borave na liječenju u pratnji roditelja. Dr. Nagar Guglielmi-Buljević, pedijatar-alergolog, radila je u *Thalassoterapiji* od 1968. do 2004. godine, a godinama je bila šefica Dječjeg odjela. Kako bi se pratile promjene i efikasnost liječenja kod pacijenta, dr. Guglielmi-Buljević je uvela spirometrijsko mjerenje na dolasku i odlasku. Posebna se pažnja posvećuje i fizikalnoj terapiji i rehabilitaciji, pogotovo respiratornoj kineziterapiji te prirodnom faktoru, odnosno, nastojalo se da djeca što više borave uz more. S obzirom na učestalost deformiteta grudnog koša kod djece, kao posljedice ili uzroka čestih oboljenja dišnih putova, intenzivno se provode vježbe disanja uz more, razne korektivne vježbe, hidroterapija... Slobodno vrijeme djeca provode u organiziranim šetnjama, igrama, kupanju u moru ili bazenu s morskom vodom. U tom su razdoblju kao glavne sestre Dječjeg odjela djelovale Marija Milat, Mira Dračić, Zdenka Katnić, Margita Pleše i Zdenka Crnčić. Godine 2005. glavna sestra postaje Danijela Ratković. Nakon dr. Guglielmi-Buljević, odjel nastavlja voditi dr. Milica Zvonarek-Valković, a odnedavno dr. Daniel Buljević. Osim njih, liječnički tim čini i dr. Silvije Šegulja, specijalizant pedijatrije.

Odjel je preuređen i nadograđen 2002. godine, od tada se može u njemu smjestiti sedamdesetak djece od dojenačke dobi do osamnaest godina, a roditelji koji žele biti s djetetom mogu

boraviti u hotelskom smještaju ustanove. Iako je specifičnost i osnova liječenje i rehabilitacija dišnog sustava, u *Thalassoterapiji* se može provoditi i fizikalna terapija, tako da se ovdje liječe i djeca s nekim bolestima lokomotornog sustava, primjerice, reumatoidnog artritisa, stanja nakon trauma ili operativnih zahvata. Talasoterapijsko liječenje ima povoljan učinak i u liječenju nekih kožnih bolesti, kao što su atopijski dermatitis, ihtioza ili psorijaza. Međutim, osnovne indikacije za liječenje su: alergijske bolesti dišnog trakta, bronhalna astma i alergijska upala nosne sluznice, recidivirajuće respiratorne infekcije praćene bronhopstrukcijom, bronhioliti, bronhiektazije, cistična fibroza i sindrom nepokretnih cilija. Nakon pregleda i uvida u nalaze, za svako dijete se individualno određuje programirani rehabilitacijski tretman koji se sastoji od: inhalacijskih terapija (eterična ulja, suhi i vlažni morski aerosol, borephedrin p.p.), displacementa po Proetzu, vježba disanja i posture, fizikalne procedure drenaže, korektivne kineziterapije, konzilijarnog pregleda spec. otorinolaringologije i fizijatra, specifične imunoterapije i mjerenja vršnog protoka. U razdoblju od devedesetih godina do unatrag nekoliko godina uspostavljena je suradnja s Kineziološkim fakultetom u Zagrebu te tijekom ljeta dolaze studenti – animatori, koji pod vodstvom jednog od profesora provode animaciju, u ko-

joj se ističe škola plivanja i promicanje sportskih aktivnosti u djece astmatičara.

Od 2004. godine u *Thalassoterapiji* djeluje područno odjeljenje Osnovne škole Zvonka Cara Crikvenica, tako da školska djeca za vrijeme liječenja ne gube kontinuitet u nastavi. Škola se nalazi u zasebnoj zgradi kruga bolnice, a nastava se održava u suradnji sa školom iz koje dijete dolazi, odnosno, na

temelju pismenih uputa njegovih učitelja o programu kojeg bi bilo poželjno obraditi za vrijeme klimatskog liječenja.

Dječji odjel *Thalassoterapije* Crikvenica uključen je u akciju *Za osmijeh djeteta u bolnici*, koju organizira Savez društava *Naša djeca* Hrvatske, Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju, Hrvatska udruga medicinskih sestara i pedijatrijskih sekcija. Provode se njihova načela, unaprjeđuju se i obogaćuju, kako bi se olakšao i razveselio boravak malih pacijenata, a u planu je da se i srednjoškolce uključi u nastavu za vrijeme talasoterapije te da odgajatelj animira djecu predškolskog uzrasta.

Osim promjene klime, fizikalne i inhalacijske terapije, već sama promjena okoline te prijateljska atmosfera značajni su čimbenici u postizanju boljih rezultata liječenja.

Porastom broja oboljelih od alergijskih bolesti, posebice astme, raste i broj ambulantnih pacijenata koji se liječe i kontroliraju na Dječjem odjelu, uz prethodnu obradu. U radu s astmatičarima, liječenima na odjelu ili ambulantno, teži se za postizanjem potpune kontrole bolesti, kako bi mogli normalno živjeti bez znakova bolesti i redovito pohađati nastavu, a upravo se takva djeca stimuliraju u smislu uključivanja u sportske aktivnosti, ovisno o stanju bolesti.

3.5. Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju

Začetke i primjenu metoda fizikalne medicine i rehabilitacije nalazimo u pretečama današnje ustanove. Već se u oporavilištu za rekonvalescentnu djecu *Primorka* provodilo liječenje i rehabilitacija prvenstveno oboljenja dišnih putova, neurodermitisa, juvenilnog reumatoidnog artritisa te stanja nakon preboljelog polyomyelitisa. Tada se zapošljava i prvi fizioterapeut, a od terapijskih postupaka fizikalne medicine provodi se uglavnom kineziterapija u manjoj gimnastičkoj dvorani i na otvorenom te hidrokineziterapija u manjem bazenu s toplom morskom vodom. U Zavodu za talasoterapiju odraslih u sklopu hotela *Therapia* je, pored liječnika otorinolaringologa i fiziologa kao konzilijarna liječnica radila i dr. Kisić-Maravić, specijalist fizijatar iz Kliničkog bolničkog centra Rijeka. Od samog početka rada Zavoda zaposlena su i tri masera-kupeljara, koji su osim masaža provodili i termo, elektro i kineziterapiju u posebnim prostorima, a hidrokineziterapija se provodila u bazenima s toplom morskom vodom. U novoj *Thalasso-*

terapiji se, nakon otvaranja novog smještajnog i terapijskog dijela 1970. godine, zahvaljujući novoj gimnastičkoj dvorani, novom bazenu s toplom morskom vodom (dimenzije 12x8 metara) i suvremeno opremljenim prostorima za provođenje hidroterapije, elektroterapije i termoterapije pružaju mogućnosti značajnijeg razvoja fizikalne medicine. Terapiju provode dva fizioterapeuta i jedan maser-kupeljar. Povećani obim posla rezultirao je zapošljavanjem novih liječnika, fizioterapeuta i ostalog medicinskog osoblja. Godine 1974. upućuje se na specijalizaciju iz fizikalne medicine i rehabilitacije dr. Juraj Šajatović, koji po završetku 1977. osniva samostalni Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Zapošljavaju se fizioterapeuti, koji se postepeno upućuju na daljnje školovanje i stječu zvanje višeg fizioterapeuta. Zbog sve većeg priljeva pacijenata

pristupilo se izgradnji novog medicinskog trakta, koji se otvorio 1980. godine, a veći dio u njemu čine prostori namijenjeni fizikalnoj medicini i rehabilitaciji. Porast broja fizijatrijskih pacijenata zahtijeva stalnu obnovu i kupnju novih uređaja za provođenje fizikalne terapije. Doktor Šajatović je 1984. upućen na poslijediplomski studij iz reumatologije, a završava ga 1985. godine. Iste je godine zbog daljnjeg povećanja posla zaposlena dr. Vlasta Brozičević, specijalist fizikalne medicine i rehabilitacije, koja ubrzo upisuje poslijediplomski studij iz reumatologije. Liječnici specijalisti fizijatri samostalno i u suradnji s ostalim specijalistima *Thalassoterapije* aktivno sudjeluju na mnogim sastancima, simpozijima i kongresima u cijeloj bivšoj Jugoslaviji, a u organizaciji Odjela za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Crikvenici su održani i brojni stručni sastanci. Spomenimo neke od njih: 1986. godine održan je stručni sastanak u suradnji sa SOUR *Plivom*, a predavači su bili eminentni stručnjaci iz Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu, prof. dr. sc. T. Dürriegl, prof. mr. Vitulić i mr. dr. Štambuk. Potom su 1988. godine crikvenički fizijatri aktivno sudjelovali u organizaciji i kao predavači na Prvom jugoslavenskom simpoziju turističke medicine na Jadranu, koji je održan u Crikvenici od 12. do 14. listopada, a na njemu su održana predavanja o me-

dicinskim problemima u turizmu. Iste su godine u svojoj ustanovi organizirali V. sastanak reumatologa Hrvatske i Slovenije. Godinu dana kasnije, 1989., u *Thalassoterapiji* je u organizaciji Odjela za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju održan IX. radni sastanak pedijatrijskih reumatologa Jugoslavije, na kojemu i sami sudjeluju. Dr. Juraj Šajatović stekao je status primarijusa 1990., a dr. Vlasta Brožičević napušta Ustanovu 1992. godine.

Početak Domovinskoga rata uspostavlja se suradnja s odjelima za traumatologiju, neurologiju i neurokirurgiju Kliničkog bolničkog centra Rijeka, odakle se obavlja direktan premeštaj ranjenika i stradalnika. Liječenje i rehabilitacija provodi se u suradnji s liječnicima navedenih odjela: prof. dr. Šepićem, prof. dr. Tomljanovićem, dr. Kirinom, dr. Klarićem i dr. Eškinjom. Od sredine osamdesetih godina pa do 2001. godine stalni vanjski suradnik Odjela je ugledni hrvatski reumatolog, prof. dr. Theodor Dürriegl. Zahvaljujući donacijama iz Švicarske, Njemačke, Austrije i Nizozemske, nadopunjuje se oprema odjela za poluintenzivnu njegu i nabavlja aparatura, zahvaljujući kojoj se uvodi magnetoterapija. Godine 1995. zapošljava se dr. Goran Cvitković, koji potkraj godine započinje specijalizaciju iz fizikalne medicine i rehabilitacije, a završava

je krajem 1999. Prva glavna sestra Katica Jokić sudjelovala je u stvaranju odjela i obnašala funkciju do 2008. godine. Od tada glavna sestra odjela postaje Dijana Klanfar.

Prvi stručni sastanak kirurga i fizijatara naše regije, na kojem su iznesena zajednička iskustva u liječenju i rehabilitaciji branitelja i stradalnika Domovinskoga rata, organizira se 1996. godine. Završetkom Domovinskoga rata nastavlja se s rehabilitacijom ratnih vojnih invalida kao pacijenata upućenih od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje na ambulantnu i stacionarnu rehabilitaciju. Provodi se liječenje i rehabilitacija svih upalnih, degenerativnih metaboličkih i izvanzglobnih reumatskih oboljenja, stanja nakon ozljeda lokomotornog sustava, postoperativna rehabilitacija ortopedskih, traumatoloških i neuroloških dječjih i odraslih pacijenata. U suradnji s ostalim specijalistima u Ustanovi provodi se rehabilitacioni tretman kroničnih nespecifičnih bolesti dišnih putova djece i odraslih, a Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju sudjeluje i u provođenju specijalnog programa rehabilitacije laringektomiranih pacijenata. Redovito se provodi obnavljanje zastarjele aparature te uvode nove metode i postupci u liječenju. Nabavlja se najsuvremenija aparatura za liječenje laserom, kao i dijagnostički ultrazvuk za muskuloskeletnu dijag-

nostiku. Godine 2005. je dr. Cvitković završio tečaj iz osnove muskuloskeletne ultrazvučne dijagnostike na Klinici za traumatologiju u Zagrebu, a od tada i započinje primjena navedene metode. Dr. Nikica Crnčić zapošljava se 2001. godine, a 2006. završava specijalizaciju iz fizikalne medicine i rehabilitacije te 2007. pohađa tečaj iz osnova muskuloskeletne ultrazvučne dijagnostike. Krajem 2007. dr. Juraj Šajatović, dotadašnji šef odjela i predsjednik Stručnog vijeća, odlazi u mirovinu, a dr. Goran Cvitković preuzima navedene funkcije.

Fizikalni odjel danas vodi tim sastavljen od dva specijalista fizijatra, specijalizantice dr. Vesne Štiglić i četrnaest fizioterapeuta, raspolaže sa šezdeset kreveta za liječenje stacionarnih pacijenata, a paralelno se provode ambulantni pregledi, dijagnostika i liječenje ambulantnih pacijenata.

Odjel je osposobljen i opremljen za liječenje svih upalnih, degenerativnih, metaboličkih i izvanzglobnih reumatskih bolesti, stanja nakon ozljeda lokomotornog sustava, a uspješno se provodi i rehabilitacija nakon ortopedskih, kirurških i neuroloških operacija djece i odraslih. Program rehabilitacije obuhvaća elektroterapiju (kratki val, dijadinamske i interferentne struje, TENS), masaže, magnetoterapiju, termoterapiju, terapiju ultrazvukom, a posebna se pažnja pridaje korištenju blagotvornih učinaka morske vode pa se hidrokineziterapija obavlja u bazenu s toplom morskom vodom te u Hubbard kadi. U sklopu fizikalnog odjela nalaze se i gimnastičke dvorane za individualni i grupni rad. Indikacije za liječenje na fizikalnom odjelu su sljedeće: upalne reumatske bolesti, degenerativne reumatske bolesti, izvanzglobni reumatizam, stanja nakon operativnih zahvata na kralješnici ili zglobovima, stanja nakon ugradnje endoproteza, neurološke bolesti i stanja iza cerebralnog inzulta.

3.6. Odjel za pulmologiju i internu medicinu

Od 1970. do 1978. godine u *Thalassoterapiji* Crikvenica je liječen veliki broj pretežno astmatičnih bolesnika iz Jugoslavije i Švedske. Od liječnika specijalista tada su radili jedino otorinolaringolozi i pedijatar, a ostalo su obavljali liječnici opće medicine. Zbog toga je angažiran dr. Antun Bačić, konzilijarni specijalist interne medicine iz riječke bolnice *Braće dr. Sobol*. Obrada pacijenata provodila se starim spirometrom Godard uz EKG i laboratorijsku obradu. Već je tada primjenjivana infuzijska terapija bronhodilatatorima, kortikosteroidima i sekretoliticima, uz primjenu kisika stalnim premještanjem boca kisika, a provodila se i fizikalna terapija i šetnje uz more. Prvi puta na ovim prostorima 1973. godine je uvedena IPPB terapija – inhalacijska terapija medikamentima (bronhodilatatori, kortikosteroidi, mukolitici, antibiotici) na BIRD-ovim inhalatorima s izmjeničnim pozitivnim pritiskom, što je bitno unaprijedilo liječenje pacijenata s opstruktivnim plućnim bolestima. Potom je 1975. godine, nakon brojnih sastanaka radničkog savjeta, *Thalassoterapiji* konačno odobrena specijalizacija iz područja interne medicine. Dr. Ljerka Domijan-Zubčić 1978. godine završava specijalizaciju te po njenom povratku u ustanovu započinje formiranje odjela za internu medicinu u zgradi *Istra*, a pacijenti su, uz nju, bili smješteni i u zgradama *Dalmacija*, *Lovorka*, *Smiljka* i *Zdravka*. Nakon nekoliko

godina zapošljava se dr. Ivan Jurišić, specijalist opće medicine. Uvedena je oksigenoterapija i započeta kompletna obrada i terapija astmatičnih bolesnika, a način terapije je bio isti kao i u Kliničkom bolničkom centru Rijeka na pulmološkom odjelu, uz spirometrijsku obradu te odgovarajuću inhalacionu, fizikalnu, kinezi i IPPB terapiju. *Thalassoterapija* je uvijek bila povezana s Kliničkim bolničkim centrom Rijeka te je svaki komplicirani slučaj upućivan na nastavak liječenja na riječki pulmološki odjel. Prva glavna sestra pulmološko-internog odjela bila je viša medicinska sestra Sonja Ivančić, a nasljeđuje je viša medicinska sestra Vesna Antić, koja tu funkciju obavlja i danas. U godinama što slijede zapošljavaju se specijalisti interne medicine, najprije dr. Ivan Brozičević, a potom dr. Tihomir Mavrić i dr. Ivan Klarić, što uvelike olakšava i poboljšava kvalitetu rada.

U grupama su na liječenje dolazili ORL i pulmološki pacijenti iz Švedske i Rusije. Liječnici i medicinske sestre pulmološko-internog odjela dali su svoj doprinos Domovinskom ratu kao pripadnici Saniteta 155. brigade Hrvatske vojske u Lici, gdje su boravili od kraja 1991. do lipnja 1992. godine, a sudje-

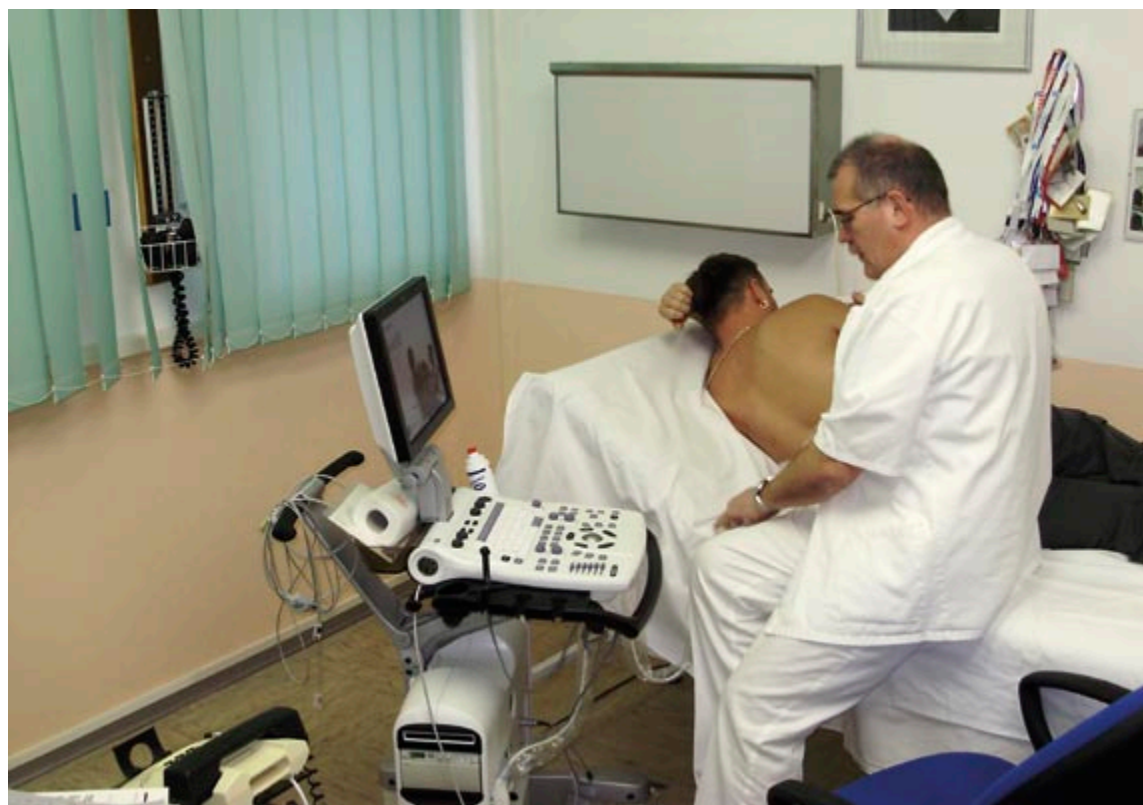

lovali su i u redarstvenoj akciji *Oluja* te kao stručna pomoć u franjevačkoj bolnici Nova Bila. Šef odjela je do 1994. godine bila dr. Ljerka Zubčić, a nakon što se zapošljava u drugoj ustanovi, nasljeđuje je dr. Tihomir Mavrić. Devedesetih godina Odjel i dalje usko surađuje s Klinikom za plućne bolesti KBC Rijeka, odakle se pacijenti (uglavnom oboljeli od bronhalne astme i KOPB-a) nakon početne faze liječenja premještaju na daljnje liječenje u Crikvenicu. Istodobno se ostvaruje i suradnja s Klinikom za plućne bolesti Jordanovac u Zagrebu, gdje dr. Mavrić i dr. Klarić pohađaju poslijediplomski studij iz pulmologije. Surađuje se i s bolnicom u Mostaru, Plućnim dispanzerom na Širokom Brijegu, odakle dolaze pacijenti na liječenje u trajanju od tri tjedna, uglavnom radi bronhalne astme i KOPB-a. U spomenutom se razdoblju povećava broj bolesnika od kronične opstruktivne plućne bolesti, bronhalne astme uglavnom alergijske etiologije, malignoma pluća i intersticijskih plućnih bolesti. Specijalisti Odjela aktivno sa stručnim radovima i kao slušači sudjeluju na raznim stručnim i znanstvenim skupovima, kongresima i seminarima u Hrvatskoj i inozemstvu. Dr. Tihomir Mavrić je boravio i u Nizozemskoj u stručnom posjetu

pulmološkoj klinici u Maastrichtu. Od 2000. godine uvedena je bicikl-ergometrija (test opterećenja), od 2003. pulsna oksimetrija, a od 2008. Holter (24-satna kontinuirana dinamička elektrokardiografija). Na mjestu stare recepcije sagrađen je 2008. godine novi objekt, u kojem se provodi hiperbarična oksigenoterapija (HBOT), čiji je nositelj Poliklinika za baromedicinu i medicinu rada *Oxy* iz Pule. Na Pulmološko-internom odjelu provedena je i postoperativna rehabilitacija pacijentice nakon prve izvedene transplantacije pluća u Hrvatskoj.

Godine 2005. izrađen je projekt novog rehabilitacijsko-dijagnostičkog centra na mjestu današnje zgrade *Smiljka*, kojem tek predstoji realizacija u budućnosti.

Pulmološko-interni odjel pruža usluge specijalističkih pregleda te rehabilitaciju i liječenje bolesti donjeg dišnog trakta. U liječenju i rehabilitaciji plućnih bolesnika provodi se multidisciplinarni pristup. Terapeutski tim sačinjavaju liječnici specijalisti: pulmolog, kardiolog, alergolog, otorinolaringolog, fizijatar te viši fizioterapeut i medicinska sestra. Poseban je naglasak na talasoterapiji i klimatoterapiji, odnosno na primjeni fizičkih i kemijskih faktora svojstvenih moru i primorju. Gor-

nji i donji dišni putovi rehabilitiraju se kao jedinstvena cjelina u anatomsom i funkcionalnom smislu, uz korištenje najnovijih znanstvenih dostignuća. Dijagnostički postupci na pulmološko-internom odjelu su: spirometrija, spirometrija s farmakodinamskim testom, praćenje spirometrijskih vrijednosti tri puta dnevno kroz dva tjedna, pulsna oksimetrija, kontinuirano mjerenje vršnog protoka jednom do tri puta dnevno kroz tri tjedna, EKG, ergometrija (ispitivanje srca pod opterećenjem), Holter EKG-a (24-satna dinamička kontinuirana elektrokardiografija), Holter RR-a (24-satni monitoring krvnog tlaka) i UTZ srca i krvožilnog sustava.

Provode se sljedeće terapije: inhalacija morskim aerosolom, individualna inhalacijska terapija prirodnim lijekovima, inhalacijska terapija medikamentima tehnikom intermitentnog pozitivnog pritiska (IPPB), respiratorna kineziterapija, vibracijska masaža, posturalna drenaža, vježbe disanja, oksigenoterapija, infuzijska terapija i hiposenzibilizacija.

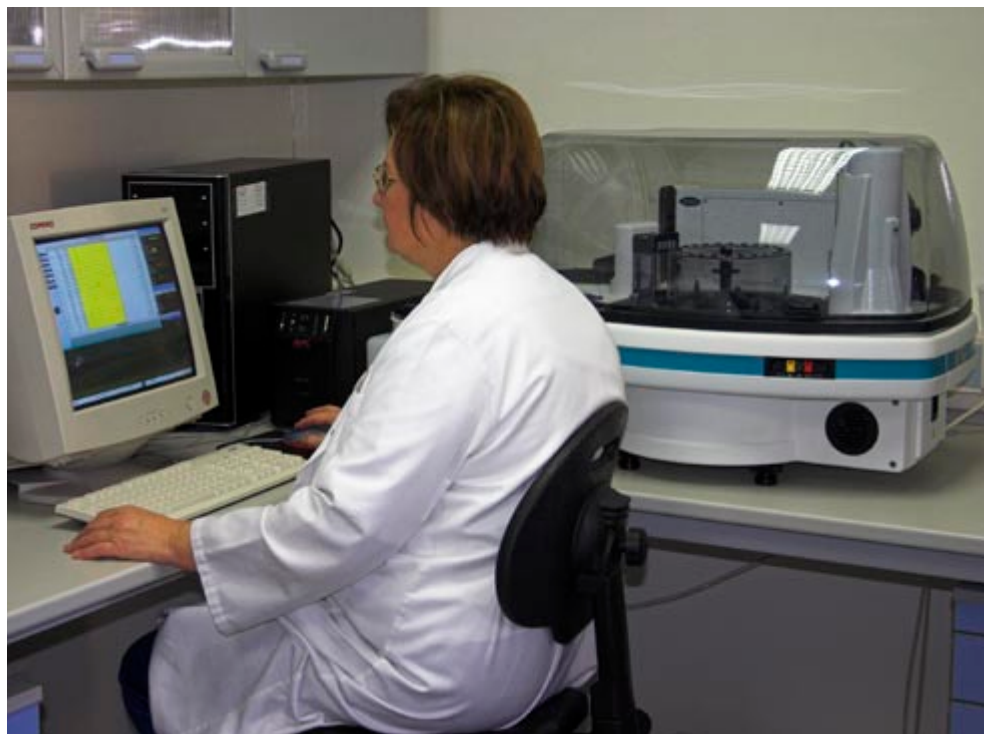
Indikacije plućnih bolesti su: asthma bronchale, kronična opstruktivna plućna bolest (KOPB), bronhiektatična bolest pluća, kronični bronhitis (pušački, mukopurulentni, deformantni, obični), profesionalne plućne bolesti (npr. pneumo-

konioze) te stanja nakon operativnih zahvata na prsištu, bronhima i plućima, radio i kemoterapije.

Cilj Odjela, ali i Ustanove u cjelini, je postati referalni centar za liječenje bolesti dišnog trakta (gornjeg i donjeg) njegujući suvremeni multidisciplinarni pristup liječenju, pratiti sva svjetska znanstvena i stručna dostignuća i implementirati ih u liječenje i dijagnostiku, a istodobno i dalje koristiti prirodne ljekovite čimbenike mora i priobalja te, s obzirom na stalni porast alergijskih bolesti, razvijati imunološko-alergološku djelatnost. Važan segment je i ulaganje u mlade stručnjake pa je izrađen i plan specijalizacija, a trenutno je na specijalizaciji iz interne medicine dr. Igor Klarić. Dr. Ivan Klarić je 2003. godine Fakultetskome vijeću Medicinskog fakulteta u Zagrebu predao dovršeni magistarski rad pod nazivom *Utjecaj bolesti gornjih dišnih putova na plućnu funkciju* i očekuje pristup obrani, a u studenome 2007. je na Medicinskome fakultetu u Splitu završio poslijediplomski tečaj stalnog medicinskog usavršavanja prve kategorije *Ultrazvuk u kliničkoj praksi – Ehokardiografija* te time stekao znanje iz područja ultrazvučne dijagnostike srca. Dr. Tihomir Mavrić je u rujnu 2008. godine položio ispit iz uže specijalnosti te stekao naziv: specijalist uže specijalnosti interne medicine – pulmolog.

U sklopu Odjela za pulmologiju i internu medicinu djeluje i hematološko-biokemijski laboratorij, koji je nastao 1967. go-

dine, spajanjem laboratorija Zavoda za talasoterapiju Crikvenica i Dječje bolnice za alergijske bolesti *Primorka* Crikvenica. U početku je djelovao u zgradi *Ružmarinka*, a nakon toga se seli u *Smiljku*. Prva djelatnica u laboratoriju bila je Elizabeta Benić, a nakon nekog vremena zapošljava se Ada Gazić, koja je u više navrata odlazila na dodatno usavršavanje u klinički laboratorij Bolnice dr. Ozrena Novosela u Zagrebu (danas Klinička bolnica *Merkur*), čiji je predstojnik, prof. dr. Ibrahim Ruždić (osnivač prvog medicinskog laboratorija u Hrvatskoj) postao stalni konzultant *Thalassoterapije*. Od samog početka u laboratoriju se rade sljedeće pretrage: SE, KKS, GUK i urin. Godine 1971. počinju se uvoditi biokemijske pretrage, a istovremeno se uvode pretrage za potrebe Dječjeg odjela: apsolutni broj eozinofila, bris nosa na eozinofile i paraziti u stolici. Nešto kasnije, 1974. godine, zapošljava se Rina Kocijan, a 1976. Nedjeljka Malarić-Šimčić, sadašnja voditeljica laboratorija. Početkom osamdesetih godina laboratorij se seli u prostorije novoizgrađenog medicinskog trakta i modernizira (između ostalog, nabavlja se instrument za acidobazni status i plamenu fotometriju). Osoblje se educira u tadašnjim referentnim centrima za pojedine pretrage, a zbog proširenja posla zapošljava se Branka Đurić. Kroz cjelokupno razdoblje postojanja laborato-

rij je pomogao i sudjelovao u izradi brojnih stručnih radova, primjerice, u ispitivanju aerozagađenja i koncentracije peludi u zraku.

Laboratorij se 2005. godine seli u novouređenu prostoriju nekadašnjeg stručnog kolegija, gdje i danas djeluje.

3.7. *Thalassoterapia* danas i sutra

3.7.1. Temeljne značajke poslovanja specijalne bolnice *Thalassoterapia* Crikvenica

Thalassoterapia Crikvenica, specijalna bolnica za liječenje i rehabilitaciju bolesti dišnih organa i reumatizma, kao neprofitna organizacija nema za cilj stvaranje dobiti, već zadovoljavanje i ispunjavanje društvenih potreba. Ustanova je nastala odlukom o spajanju Zavoda za talasoterapiju Crikvenica i Dječje bolnice za alergijske bolesti *Primorka* 8. prosinca 1967. godine, a njen osnivač i vlasnik je Primorsko-goranska županija.

Predmet poslovanja *Thalassoterapije* je dijagnostika, terapija i rehabilitacija pacijenata primljenih na stacionarno i

ambulantno liječenje, rekreacija za domaće i inozemne korisnike u okviru zdravstvenoga turizma, pružanje ugostiteljskih usluga, organizacija i održavanje predavanja, stručnih simpozija te edukacija medicinskih kadrova.

Ukupna površina zemljišta iznosi 1,82 hektara, a neto površina korisnih kvadratura unutar objekata iznosi 7800 četvornih metara. Ustanova je otvorena tijekom cijele godine, raspolaže s 330 kreveta u pet objekata, od toga 170 kreveta u dvokrevetnim i jednokrevetnim sobama sa sanitarnim čvorom u objektima *Istra* i *Dalmacija*, dok preostali kapacitet čine sobe s etažnim kupaonicama u objektima *Ružmarinka*, *Lovorka* i *Smiljka*. Od 2004. godine su u objektu *Zdravka* uređene učionice u kojima organizirano djeluje Područna osnovna škola Zvonka Cara iz Crikvenice, čime je osigurana redovna nastava za djecu koja borave na Dječjem odjelu i dolazak na liječenje u razdoblju najizraženijih zdravstvenih tegoba, a time i najpotrebnije primjerene zdravstvene skrbi.

Ustanova je organizacijski podijeljena na upravu – ravnateljstvo, medicinske službe (odjeli fizikalne medicine, otorinolaringologije, interne medicine, dječji odjel, odjel baromedicine i odjel za provođenje inhalacijske i fizikalne terapije) i nemedicinske službe (repcija, smještajni odjel, ugostiteljski odjel, nabavna i prodajna služba, služba održavanja, financijsko-računovodstvena služba). Trenutno je stalno zaposleno 126 djelatnika, od čega polovica medicinske struke, a ostali ugostiteljske, tehničke i ekonomske struke.

Thalassoterapia, kao i ostale zdravstvene ustanove, primjenjuje proračunsko računovodstvo i sastavljanje izvještaja. Njezini izdaci nisu osigurani u državnom proračunu ili proračunu jedinica lokalne i regionalne samouprave, već se podmireju naplatom realiziranih usluga od Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu HZZO), privatnih zdravstvenih osiguranja ili krajnjih korisnika (građana, poduzeća, udruga i sl.). Prihodi koji se ostvaruju od HZZO-a ograničeni su godišnjim ograničenjem – ugovorenim opsegom usluga i financijskim limitom, a Ustanova nije obveznik poreza na dobit, niti poreza na dodanu vrijednost.

Thalassoterapia Crikvenica je ugovorna zdravstvena ustanova HZZO-a. Do 2002. godine s HZZO-om je bio ugovoren kapacitet od 187 kreveta, a od te godine se smanjuje na 82 kreveta (29930 bolnoopskrbnih dana). Godine 1996. ostaje ugovorena samo SKZ ambulanta fizikalne medicine, dok se otorinolaringologija i interno-pulmološka ambulanta više ne ugovaraju. Godine 2003. ponovo se ugovaraju ambulante ORL i inter-

no-pulmološka. Tijekom godine zdravstvene usluge koristi 10 do 11 tisuća ambulantnih pacijenata. Od strane HZZO-a godišnje se zaprimi do 1300 zahtjeva za stacionarno liječenje odraslih pacijenata i od 1600 do 1800 za liječenje dječjih pacijenata, a realizira se 1100 odraslih i 1300 djece, što uz prosječni boravak od 19,5 dana iznosi 46800 bolnoopskrbnih dana, odnosno, u prosjeku kapacitet od 128 kreveta. Zbog iskazane potrebe HZZO-a, godinama manifestirane u broju rješenja koja se adresiraju na ustanovu za stacionarno liječenje odraslih i djece, bilo bi nužno postići veći ugovorni kapacitet, u skladu s ukupnim kapacitetom od 150 kreveta (75 kreveta za odrasle i 75 za djecu). Pri tome ugovorni kapacitet SKZ-a treba ostati u dosadašnjem ugovornom obimu.

Pored ugovora s HZZO-om, ostvaruje se značajan broj stacionarnih i ambulantnih usluga prema korisnicima koji usluge plaćaju sami ili preko drugih osiguranja. Broj korisnika stacionarne zdravstvene zaštite, za koje račune ne podmiruje HZZO, iznosi od 2500 do 2700, a uz prosječan boravak od 10,5 dana ostvare 26 do 28 tisuća noćenja. Dakle, ukupno se godišnje ostvari 70 do 80 tisuća bolnoopskrbnih dana, odnosno noćenja,

što predstavlja prosječnu iskorištenost kapaciteta od 65 posto. Ako se uzme u obzir činjenica da dio kapaciteta (sobe u objektima *Smiljka* i *Lovorka*) nije u funkciji tijekom zimskoga dijela godine, iskorištenost kapaciteta se podiže na prosjek od 75 posto, a najmanja popunjenost se ostvaruje u prosincu, siječnju i veljači. Korisnici usluga za koje troškove ne snosi HZZO su hrvatski građani pretežito starije životne dobi, zatim Česi, Slovaci, Danci, Austrijanci, građani Bosne i Hercegovine i drugi.

3.7.2. Poslovno okruženje

a) Korisnici usluga – pacijenti

Zdravstvena zaštita u Republici Hrvatskoj regulirana je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Na temelju primjenjene zdravstvene tehnologije, zdravstvene usluge se mogu podijeliti na usluge osnovne zdravstvene zaštite, specijalističko-polikliničke i bolničke zdravstvene zaštite te usluge klinika i instituta. Zdravstvena zaštita odvija se na primarnoj, sekundarnoj i ter-

cijarnoj razini, a djelatnost specijalnih bolnica nalazi se na sekundarnoj razini.

Specijalne bolnice pružaju usluge medicinske rehabilitacije i liječenja kroničnih oboljenja dišnih organa, neuroloških, kožnih, psihijatrijskih, ortopedskih, alergijskih, krvožilnih i drugih bolesti. Djelatnost specijalnih bolnica i lječilišta obuhvaća i pružanje usluga u okviru zdravstvenog turizma.

Korisnici usluga specijalnih bolnica su pacijenti koji dolaze na oporavak nakon provedenog bolničkog liječenja, pacijenti s kroničnim oboljenjima koji dolaze na rehabilitaciju, kao i osobe koje posjećuju lječilišta iz drugih razloga, primjerice, zbog zdravstvene preventive, rekreacije i odmora. Prema demografskim karakteristikama, moguće ih je segmentirati na djecu, odrasle i pacijente starije dobi, dok se prema vrsti potražnje segmentacija može provesti prema medicinskim indikacijama.

Na tržištu medicinskih usluga specijalnih bolnica javlja se Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (HZZO) kao glavni kupac, privatna zdravstvena osiguranja i privatne osobe-pacijenti, koji samostalno plaćaju pružene usluge. Najznačajniji izvor prihoda bolničkih ustanova je prihod ostvaren na osnovu ugovora o pružanju zdravstvene zaštite s HZZO-om.

Potražnja za zdravstvenim uslugama ovisi o brojnim čimbenicima, kao što su: broj stanovnika i demografska kretanja, biološka struktura stanovništva, opća kulturna i obrazovna razina te dosegnuti stupanj zdravstvenog standarda stanovništva. Ograničenja stvarnoj potražnji mogu biti financijska, prostorna, vremenska i sl. Na hrvatskom tržištu postoji potražnja za uslugama specijalnih bolnica i lječilišta, međutim, upitno je kolika bi bila stvarna potražnja kada usluge ne bi bile financirane od strane HZZO-a.

b) Konkurencija

Zdravstveni turizam u Hrvatskoj dijelimo na kontinentalni ili toplički te morski ili klimatsko-talasoterapijski. Na tržištu djeluje ukupno deset kontinentalnih i sedam morskih i otočkih lječilišta, koja su registrirana kao specijalne bolnice sa šifrom djelatnosti 85110 i u vlasništvu su županija, dok su Istarske toplice i Tuheljske toplice u privatnom vlasništvu.

Hrvatska je bogata mjestima koja imaju prirodne ljekovite činitelje: mineralne vode, peloide, naftalan, morske, klimatske i druge ljekovite činitelje. U tablici 1 navode se lječilišna mjesta u Republici Hrvatskoj sa svojim specifičnostima.

Iz tablice je vidljivo da se sve ustanove bave medicinskom rehabilitacijom, a najčešće u području ortopedskih, neuroloških

Tablica 1 – Lječilišna mjesta u Hrvatskoj

Mjesto	Vrsta zdravstvene ustanove	Ljekoviti činitelji*
Biograd	Specijalna bolnica za ortopediju	KT
Bizovac	Poliklinika <i>Bizovačke toplice – medicinska rehabilitacija</i>	Btmv
Crikvenica	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju <i>Thalassotherapie</i>	KT
Daruvar	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju <i>Daruvarske toplice</i>	Btv
Ivanić Grad	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju <i>Naftalan</i>	Btmvn
Krapinske Toplice	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju	Btv
Lipik	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju	Btmv
Makarska	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju <i>Biokovka</i>	KT
Opatija	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju, bolesti srca, pluća i reumatizam <i>Thalassotherapie</i>	KT
Rovinj	Bolnica za ortopediju i rehabilitaciju <i>Prim. dr. Martin Horvat</i>	KTps
Sv. Stjepan, Livade	Lječilište <i>Istarske toplice</i>	Btmvp
Stubičke Toplice	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju	Btv
Topusko	Lječilište	Btv
Tuheljske Toplice	Turističko-rekreacijski centar <i>Mihanović</i>	Btvp
Varaždinske Toplice	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju	Btmp
Vela Luka	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju <i>Kalos</i>	KTI
Veli Lošinj	Lječilište za bolesti dišnih organa i kože	KT

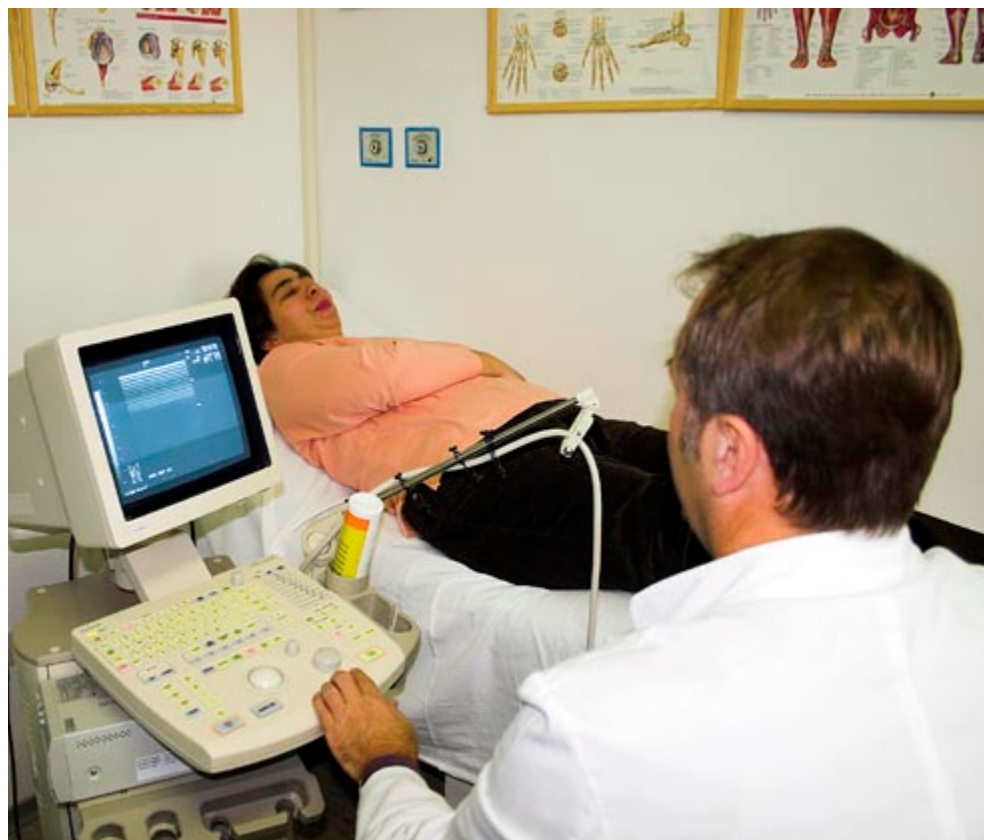
* K – klimatoterapijski, T – talasoterapijski, B – balneoterapijski, tv – termalna voda, tmv – termomineralna voda, p – peloid, l – liman, ps – pijesak, n – naftalan

kih i bolesti lokomotornog sustava. *Thalassotherapia* Crikvenica stoga ima jaku konkurenciju među ostalim specijalnim bolnicama i lječilištima koja pružaju usluge fizikalne medicine i rehabilitacije.

Rehabilitacijom respiratornog sustava i liječenjem alergijskih bolesti bavi se svega nekoliko ustanova: u Makarskoj, Velom Lošinj, Crikvenici, Bizovačkim i Istarskim toplicama. Među morskim lječilištima koja koriste klimatoterapijske i talasoterapijske ljekovite činitelje nalaze se specijalne bolnice u Biogradu, Makarskoj, Opatiji, Veloj Luci i Velom Lošinj. Osim ustanova navedenih u tablici, u Hrvatskoj ima još deset specijalnih bolnica, ali one ne koriste prirodne ljekovite činitelje.

Thalassotherapia Crikvenica ima mali udio na tržištu. Udio instaliranih kreveta iznosi 3 posto, a ugovorenih postelja od strane HZZO-a u ukupnom broju ugovorenih postelja iznosi 2,6 posto.

Ustanove pružaju medicinske usluge po jedinstvenom cjeniku za pacijente koji dolaze na teret HZZO-a, dok na slobod-

nom tržištu samostalno formiraju cijene, uvažavajući minimalni cjenik liječničke komore.

Pored specijalnih bolnica, na tržištu se pojavljuju i brojne privatne klinike te centri koji pružaju usluge u području fizikalne medicine i rehabilitacije, a konkurencija postoji i u inozemstvu. Mnoge toplice u susjednoj Sloveniji pružaju vrlo kvalitetan smještaj i medicinske usluge za određene medicinske indikacije, kao i sportsko-rekreativne programe. Nadalje, konkurenciju predstavljaju i hoteli na području Crikveničko-vinodolske rivijere u segmentu pružanja usluga smještaja.

c) Poslovno okruženje

Poslovanje zdravstvenih ustanova regulirano je na temelju Ugovora o provođenju zdravstvene zaštite. Ustanove posluju na osnovi sklopljenih ugovora s HZZO-om, koji sadrže ugovaranje ležajnih kapaciteta, uključujući i dnevni smještaj, vezan za korištenje bolničke i specijalističko-konzilijarne zaštite.

Zbog financijskih poteškoća u hrvatskome zdravstvu, Zavod zakupljuje određeni broj kreveta i određuje godišnje limite koji se odobravaju pojedinoj bolnici te tako određuje maksimalan financijski iznos koji će biti odobren. Vrijednost usluga iznad limita ustanovama nije plaćen, što ih upućuje na potrebu izlaska na slobodno tržište. Iz prezentiranih podataka razazna-

je se da postoji tendencija smanjivanja broja ugovorenih kreveta, a u uvjetima niske kupovne moći i velike nezaposlenosti neizvjesno je hoće li bolesnici biti i stvarni nositelji potražnje na slobodnom tržištu.

Istodobno, istraživanja pokazuju da će uslužne djelatnosti i turizam biti dominantni u strukturi razvijenih zemalja u 21. stoljeću, što je u skladu s procesom tercijarizacije gospodarstva. Predviđa se da će 2010. godine u svijetu biti milijardu turista. Godišnja stopa rasta turista bit će 4 posto, a najveći porast bilježit će krstarenja, zdravlje i avantura kao motivi putovanja. Sve to ukazuje na nužnost strateškog usmjerenja na tržište zdravstvenoga turizma, koje će ostvariti rast u novom tisućljeću.

d) Tehnološko okruženje

Razvoj tehnike i tehnologije, posebno informacijske, doveo je do značajnih promjena u okruženju. Tehničko-tehnološka revolucija utemeljena na znanju i informacijama unosi duboke promjene u svakodnevni život te dolazi do strukturnih promjena u poslovanju. Informacije su dostupne u stvarnom vremenu, snižavaju se troškovi poslovanja, kreiraju nova tržišta, a poslovni procesi postaju transparentni. Sve te promjene name-

ću potrebu za uvođenjem tehnoloških inovacija u poslovnim organizacijama.

Osim snažnog razvoja informacijske tehnologije, evidentan je i razvoj tehnologije za medicinsku dijagnostiku i liječenje. Primjenom suvremene tehnologije pojednostavljaju se i ubrzavaju postupci dijagnostike i terapije u medicinskoj rehabilitaciji, što zahtijeva kontinuirana ulaganja u tehnologiju, kako bi se zadržali vrhunski specijalisti, koji svojom stručnošću, profesionalnošću i ugledom privlače klijente. Napredak tehnologije iziskuje kontinuirana kapitalna ulaganja, kako bi se ispunila očekivanja klijenata i povećala konkurentnost na tržištu.

Thalassoterapia Crikvenica kontinuirano ulaže u informatičku opremu i softverske aplikacije od kraja osamdesetih godina. Od 2007. godine postignuta je dostupnost internetske mreže i potpuna informatička podrška svih radnih procesa u svim odjelima.

3.7.3. SWOT analiza

SWOT analiza *Thalassoterapije* Crikvenica prikazana je u sljedećoj tablici:

UNUTARNJA ANALIZA (S – W ANALIZA)

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • kvalificirani ljudski potencijali • dugogodišnja tradicija u liječenju prirodnim ljekovitim činiteljima • povoljna mikrolokacija • suvremeno opremljen dječji odjel, inhalatorij, laboratorij, fizikalna terapija, dijagnostika i terapijski bazen s morskom vodom • suvremeno opremljena kuhinja s uvedenim HACCP sustavom • umrežen poslovni informacijski sustav svih odjela i službi bolnice • kvalitetno održavanje dijela objekata • zadovoljavajuća razina dosadašnjih ulaganja u infrastrukturu, medicinsku i nemedicinsku opremu • prostorna mogućnost izgradnje modernih medicinsko-terapeutskih sadržaja 	<ul style="list-style-type: none"> • velika pregovaračka snaga glavnog kupca • (HZZO) • nekvalitetan smještaj u dijelu objekata (<i>Smiljka, Lovorka i Zdravka</i>) • mali tržišni udio na tržištu fizikalne medicine • nedostatak medicinskog kadra i diplomanata poslijediplomskih studija • sporo reagiranje na promjene u okruženju • sezonske oscilacije • nedovoljna marketing orijentacija

VANJSKA ANALIZA (O – T ANALIZA)

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • porast broja oboljelih od astme i alergijskih oboljenja • produženje životnog vijeka ljudi • razvoj svijesti ljudi o važnosti zdravlja • otvaranje tržišta srednje i istočne Europe • jačanje kulture „novog turizma“ 	<ul style="list-style-type: none"> • konkurencija privatnih klinika • nedostatna pravna regulativa djelatnosti zdravstvenog turizma • restrikcije u zdravstvu • slaba kupovna moć stanovništva

3.7.4. Poslovna strategija *Thalassoterapije*

Misija *Thalassoterapije* Crikvenica je unapređenje kvalitete života korisnika uz pomoć klimatskih i talasoterapijskih ljekovitih činitelja. Liječenjem alergijskih bolesti, bolesti dišnog sustava i sustava za kretanje, kao i pružanjem drugih medicinskih, turističko-rekreativnih i ugostiteljskih usluga, nas-

toji se poboljšati opće zdravstveno stanje djece, odraslih i osoba starije životne dobi.

Optimalna poslovna strategija *Thalassoterapije* je strategija diferencijacije, utemeljena na konkurentskim prednostima Ustanove, a zasniva se na nastojanju da se organizacija usredotoči na postizanje vrhunskog dostignuća u području značajnom za klijente, odnosno, da postane vodeća u kvaliteti, pružanju usluga, tehnologiji i sl. Bolnice se mogu diferencirati kvalitetom i ugledom medicinskog osoblja, raspoloživošću najmodernije opreme i tehnologije, ugledom i percipiranim dojmom određenih specijalista. Diferencijacija se može postići na dva osnovna načina:

- Biti drugačiji – imati kvalitetu i postupke koji ustanovu razlikuje od ostalih.
- Raditi drugačije – pružati usluge i komunicirati s klijentima na drugačiji način.

Argumenti u prilog strategiji diferencijacije su sljedeći:

- Ustanova pruža jedinstvenu uslugu – klimatsko liječenje – rehabilitaciju utemeljenu na prirodnim morskim ljekovitim činiteljima i povoljnoj mikrolokaciji, što čini njezinu komparativnu prednost.

- Nema značajne konkurencije među ustanovama koje se bave liječenjem dišnih organa.
- Kod liječenja reumatskih oboljenja postoji komparativna prednost u uporabi morske vode.
- *Thalassoterapia* je specijalizirana za liječenje alergija i oboljenja dišnih organa kod djece.
- Postoji duga, četrdesetogodišnja tradicija liječenja dišnih organa.
- Ustanova se može baviti i turizmom zbog vrlo povoljnog geografskog položaja i raspoloživosti ugostiteljskih usluga.

Diferencijacija se osobito može naglasiti kod alergijskih i respiratornih oboljenja, dok kod reumatskih oboljenja postoji znatna konkurencija na tržištu i *Thalassoterapia* ima vrlo mali udio, stoga se preporuča naglasak na različitosti – korištenju morske vode u rehabilitaciji.

Strategija diferencijacije treba naglasiti boljitak i unapređenje kvalitete života bolesnika. Kako ističu liječnici, rehabilitacija ima za cilj prevenciju invaliditeta i poboljšanje općeg zdravstvenog stanja. Upravo te značajke treba naglašavati, što znači da se treba opredijeliti za varijantu *Činiti razliku u životu klijenata*. Ona se temelji na strategiji primjene drugačijih elemenata i postupaka u liječenju s ciljem pridobivanja i zadržavanja pacijenata. U današnjim uvjetima na tržištu nužno je i voditi računa o troškovima. S obzirom na to da je cijena na tržištu određena od strane HZZO-a, a na slobodnom tržištu konkurencijom u vidu drugih zdravstvenih i turističko-ugostiteljskih organizacija, bolji financijski rezultat može se postići snižavanjem troškova poslovanja. Kako je riječ o neprofitnoj ustanovi, razumljivo je da svoj opstanak i napredak može ostvariti pažljivim korištenjem raspoloživih resursa.

S ciljem provedbe poslovne strategije potrebno je provesti odgovarajući program marketinških aktivnosti, koje se odnose na formuliranje specifičnih programa usluga, kreiranje cijena te programa distribucije i promocije. Za implementaciju marketing strategije potreban je sinergijski učinak svih organizacijskih, materijalnih i ljudskih resursa.

3.7.5. Ciljevi poslovanja

Ciljevi poslovanja *Thalassoterapije* Crikvenica u razdoblju od 2009. do 2020. godine bit će sljedeći:

- Održavanje stabilnog poslovanja ustanove.

- Povećanje ukupnog prihoda uz veću kontrolu troškova.
- Unapređenje kvalitete usluga.
- Uvođenje novih dijagnostičkih i terapijskih medicinskih postupaka.
- Jačanje suradnje s drugim medicinskim i znanstvenim institucijama.
- Afirmacija komparativnih prednosti *Thalassoterapije* Crikvenica.
- Povećanje udjela na tržištu zdravstvenoga turizma.
- Ugovaranje godišnjeg zakupa kapaciteta s HZZO-om i privatnim osiguranjima na razini 150 kreveta.
- Ostvarivanje iskorištenosti kapaciteta od najmanje 70 posto.
- Popunjenost kapaciteta tijekom zimskih mjeseci na minimum razini 50 posto.
- Izgradnja kapitalnih objekata sukladno usvojenom detaljnom planu uređenja i razvojnoj strategiji ustanove.

- Produljenje prosječnog boravka svih korisnika na 21 dan.

3.7.6. Planirane aktivnosti za ostvarenje ciljeva

Spomenute ciljeve moguće je realizirati timskim radom i kreiranjem godišnjih operativnih planova. Navest ćemo neke od ključnih aktivnosti za realizaciju predloženog programa:

- Izrada Razvojnog projekta ustanove do 2020. godine – projekt i investicijski elaborat. Razvojni projekt obuhvaća kapitalna ulaganja u podizanje razine kvalitete smještajnih kapaciteta, ulaganje u kvalitetni prostor za pružanje medicinsko-terapeutskih usluga, izgradnja garaže, izgradnja toplih hodnika za povezivanje svih objekata te podizanje razine kvalitete na prostoru plaže ispred ustanove. Realizacija Razvojnog projekta ustanove planira se u četiri faze:

I. faza – nadogradnja zgrade Uprave, kako bi se dobila polivalentna dvorana za provođenje fizikalne terapije djece, nadogradnja smještajnog objekta *Istra*, Medicinskog trakta, spojnog hodnika između objekata *Istra* i *Dalmacija*.

II. faza – rekonstrukcija i nadogradnja objekta *Lovorka* i *Zdravka*, adaptacija objekta *Ružmarinka*.

III. faza – izgradnja novog Medicinsko-terapeuskog trakta, uz prethodno uklanjanje objekta *Smiljka*, izgradnja toplih spojnih hodnika između svih objekata kompleksa. Izgradnja trafostanice, energetske postrojenja, hidrantske mreže, dovoda vode i odvodnje, hortikulturno uređenje.

IV. faza – izgradnja garaže za automobile, uređenje i opremanje prostora plaže ispred ustanove.

- Dobivanje dugogodišnje koncesije za korištenje pomorskoga dobra ispred ustanove.
- Investiranje u postojeće kapacitete radi podizanja razine kvalitete usluge (medicinska i nemedicinska oprema, tekuće i investicijsko održavanje).
- Kontinuirano ulaganje u unapređenje rada i života zaposlenika kroz obrazovanje, timski rad i motivaciju.
- Uvođenje visokog stupnja informatizacije radnih procesa (mrežni rad uz vođenje troškova po mjestu nastanka – menadžersko računovodstvo).
- Uvođenje funkcije marketinga u organizacijsku shemu.

- Stvaranje novog vizualnog identiteta u funkciji unapređenja imidža ustanove.
- Povećanje korištenja elektronske komunikacije s tržišnim partnerima i korisnicima usluga.
- Kreiranje prepoznatljivog brenda na tržištu zdravstvenog turizma, temeljenog na medicinskoj djelatnosti ustanove.
- Kontinuirane aktivnosti na praćenju stanja gospodarstva, poglavito zdravstva u Hrvatskoj, s ciljem osiguranja boljeg ugovora o poslovanju s državnim i privatnim zdravstvenim osiguranjem te rad na unapređenju kvalitete usluga ustanove kroz verifikaciju međunarodnim standardom kvalitete.

3.7.7. Kronologija kapitalnih ulaganja i investicijskog održavanja objekata *Thalassoterapije*

1922.

- izgradnja centralnog objekta *Češke kolonije* pod nazivom *Miloslava* (današnji naziv *Ružmarinka*) – smještajni objekt s 80 kreveta, kuhinjom, restoranom, prostorijama s medicinskom opremom i bazenom s morskom vodom.
- do kraja tridesetih godina izgradnja smještajnih objekata *Lovorka*, *Smiljka* i *Zdravka* te gospodarskog objekta *Koviljka*, čime se postiže ukupni smještajni kapacitet od 200 kreveta (s pomoćnim ležajevima 250).

1970.

- izgradnja smještajnog objekta *Istra* kapaciteta 70 kreveta, smještajnog objekta *Dalmacija* kapaciteta 60 kreveta, spojnog toplog hodnika između navedenih objekata, koji tada nose naziv hotel *Hippocrates*.
- izgradnja hale bazena s kompletnom infrastrukturom za korištenje morske vode zagrijane za terapijsku namjenu na 32°C. Veličina bazena je 12 x 8 metara, a zapremine 110 kubnih metara.
- izgradnja zgrade površine 120 četvornih metara u centralnom dijelu kompleksa za administrativnu namjenu – *Recepcija*.

1980.

- izgradnja objekta medicinske namjene sa stražnje strane hale bazena (prizemlje i kat) i opremanje liječničkih ordinacija i fizikalne rehabilitacije medicinskom opremom.

- izgradnja kisik stanice i centralnog razvoda u medicinskom traktu i dijelu smještajnog objekta *Istra*, izgradnja i opremanje kompresorske stanice za opskrbu inhalatorija i medicinskog trakta medicinskim komprimiranim zrakom.
- obnova kotlovnice, instaliranje novih kotlova (3) i pripadajuće infrastrukture.

1985.

- nadogradnja objekta *Dalmacija*, čime se povećava smještajni kapacitet objekta sa 60 na 100 kreveta.

1987.

- instaliranje nove telefonske centrale i meteorološke stanice.

1990 – 1992.

- obnova i opremanje prostora restorana objekta *Ružmarinka* i dijela kuhinje, uređenje aperitiv bara.
- obnova objekta L oblika iza kuhinje u namjenu kancelarija uprave bolnice i računovodstveno-financijske službe.
- adaptacija krovišta objekta *Lovorka*.

1997.

- preinaka parnog sustava centralnog grijanja na toplovodni, uz obnovu i potpunu zamjenu svih cjevovoda i prateće opreme u tehničkim stanicama objekata *Ružmarinka*, *Istra* i *Dalmacija* te na Medicinske traktu, zamjena dva parna kotla toplovodnima u kotlovnici, uvođenje automatskog režima rada centralnog grijanja s ciljem racionalizacije troškova sustava.
- zamjena dotadašnjih uljnih bezuljnim kompresorom za proizvodnju komprimiranoga medicinskog zraka.

1998 – 1999.

- obnova i adaptacija sanitarnih čvorova i soba u objektu *Istra*.

2000.

- izgradnja dva bolnička dizala na objektima *Istra* i *Dalmacija* te novog spojnog hodnika između navedenih objekata, izgradnja i opremanje nove recepcije.

2002.

- rekonstrukcija, dogradnja i adaptacija objekta *Ružmarinka*, kat i potkrovlje su namijenjeni Dječjem odjelu, s ordinacijama i bolesničkim sobama (900 četvornih metara), rekonstrukcija krovišta te temeljita rekonstrukcija i opremanje kuhinje.
- izgradnja novog skladišta kuhinje s teretnim dizalom.
- izgradnja nove prilazne ceste u kompleks bolnice, s novim parkirnim mjestima i proširenjem za prihvat dostavnih kamiona i turističkih autobusa.

2003.

- adaptacija dvadeset kupaonica i soba u stacionaru bolnice (objekt *Istra*).

2004.

- nabavka nove telefonske centrale s 220 internih brojeva.
- adaptacija trideset kupaonica u stacionaru *Dalmacija* (uključujući i sobe).
- sanacija pročelja na objektima *Dalmacija* i *Lovorka*.

2005.

- instaliranje novog kotla za centralno grijanje.
- nabavka novog bezuljnog kompresora za medicinski zrak.
- nabavka novog agregata za besprekidno napajanje dijela bolnice električnom energijom.
- adaptacija dvadeset kupaonica u stacionaru, uključujući i sobe.

- popravak i sanacija ravnog krova na praonici i kotlovnici.
- nabavka novih strojeva za praonicu rublja i adaptacija prostora.

2006.

- adaptacija zgrade *Koviljka* (inhalatorij i nova medicinska oprema).
- izvođenje radova na umrežavanju cjelokupnog informatičkog sustava bolnice.
- nabavka novih strojeva za praonicu rublja.
- adaptacija i opremanje bolničkog laboratorija.
- zamjena dotrajalih cijevi za usis mora, ukupne dužine 250 metara, do bazena i inhalatorija.

2007.

- adaptacija predprostora bazena (garderoba i sanitarni čvorovi).
- zamjena dvadeset dotrajalih rebrenica kliznima aluminijskima na objektu *Dalmacija*.
- adaptacija sanitarnih čvorova i temeljita rekonstrukcija krovišta objekta *Smiljka*.
- I. faza izgradnje centra baromedicine – izgradnja kisik stanice i kompresorske stanice.
- izgradnja nove hidrantske mreže bolnice (200 metara).
- nabavka i puštanje u funkciju mrežnih informatičkih programa hotelskog i bolničkog sustava, čime se postiže potpuna informatizacija poslovanja ustanove.

2008.

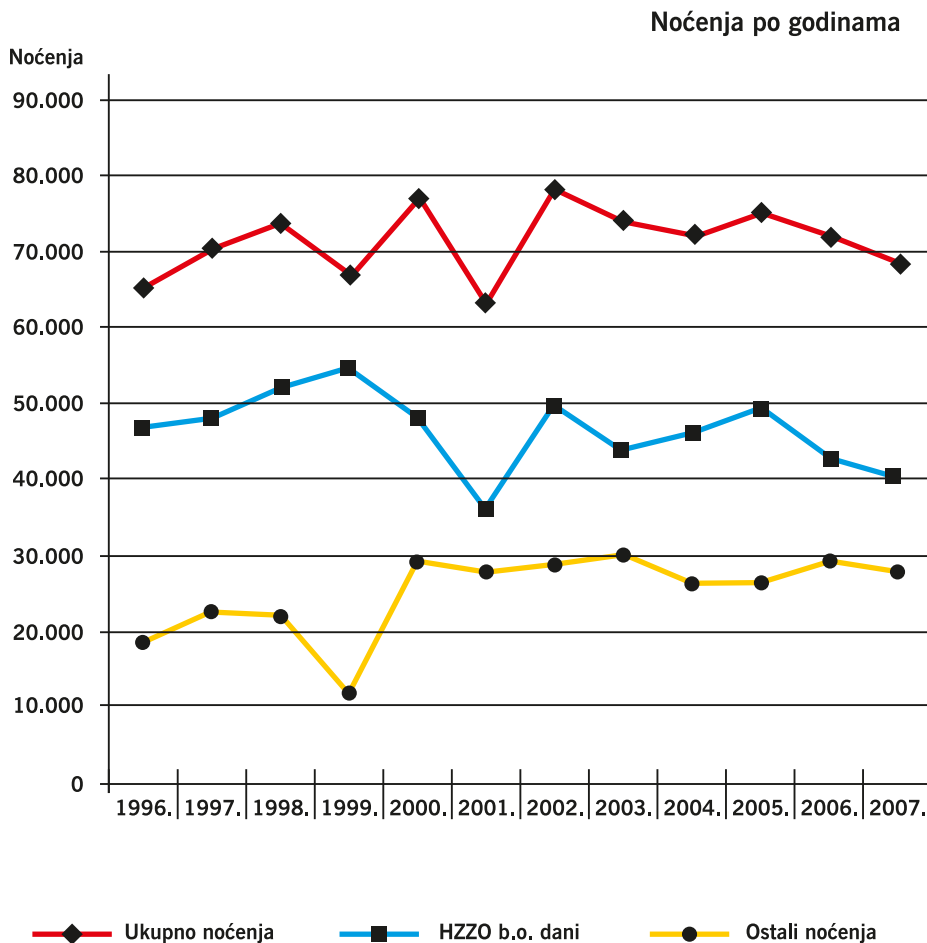
- izgradnja i opremanje centra baromedicine.
- adaptacija hale bazena, bazenskog korita, kompletne tehničke stanice za tretman morske vode, grijanje i ventilaciju hale bazena.
- adaptacija dvadeset kupaonica i zamjena trideset dotrajalih rebrenica kliznima aluminijskima na objektu *Dalmacija*.
- zamjena trideset pet dotrajalih rebrenica kliznim aluminijskima na objektu *Istra*.
- zamjena svih dotrajalih drvenih prozora novima na Medicinskome traktu i objektu *Istra*.
- adaptacija prostora fizikalne rehabilitacije.

Tijekom svih godina ulagana su značajna financijska sredstva u nabavku nove medicinske i nemedicinske opreme te stručno usavršavanje zdravstvenih i nezdravstvenih kadrova bolnice.

3.7.8. Naturalni i financijski pokazatelji poslovanja u razdoblju od 1996. do 2007. godine

U nastavku su u tablici 2 prikazani podaci o ukupnom broju korisnika usluga smještaja po godinama i to posebno osiguranici HZZO-a, koji su koristili usluge smještaja na teret Zavoda i ostali korisnici koji nisu boravili na teret HZZO-a, već su sami platili uslugu. Promatrajući ukupno podatke po svim godinama vidljivo je da je broj korisnika veći kod samoplatioca (52 posto), a manji u ostvarenim bolnoopskrbnim danima odnosno noćenjima (35 posto). Razlog je u kraćem boravku samoplatioca koji prosječno iznosi 9,6 dana, a kod osi-

Grafikon 1

guranika HZZO-a 19,4 dana. Pored navedenih podataka o stacionarnom liječenju godišnje se pružalo medicinske usluge za 10 do 12 tisuća ambulantnih pacijenata.

U tablici 3 prikazani su podaci o broju pacijenata i ostvarenim bolnoopskrbnim danima po godinama te podaci o prosječnom boravku i prosječnoj dnevnoj zauzetosti kreveta. Vidljivo je da se prosječna dnevna zauzetost kreveta kreće oko 120 do 130 kreveta što upućuje na zaključak da je potrebno ugovoriti veći broj kreveta s HZZO-om od današnje brojke koja iznosi 82 ugovorna kreveta.

U grafikonu 2 prikazan je odnos broja HZZO korisnika odraslih i djece po godinama. Na početku promatranog razdoblja na liječenju je više djece od odraslih pacijenata, što se prema

Tablica 2 – Broj korisnika i noćenja po godinama

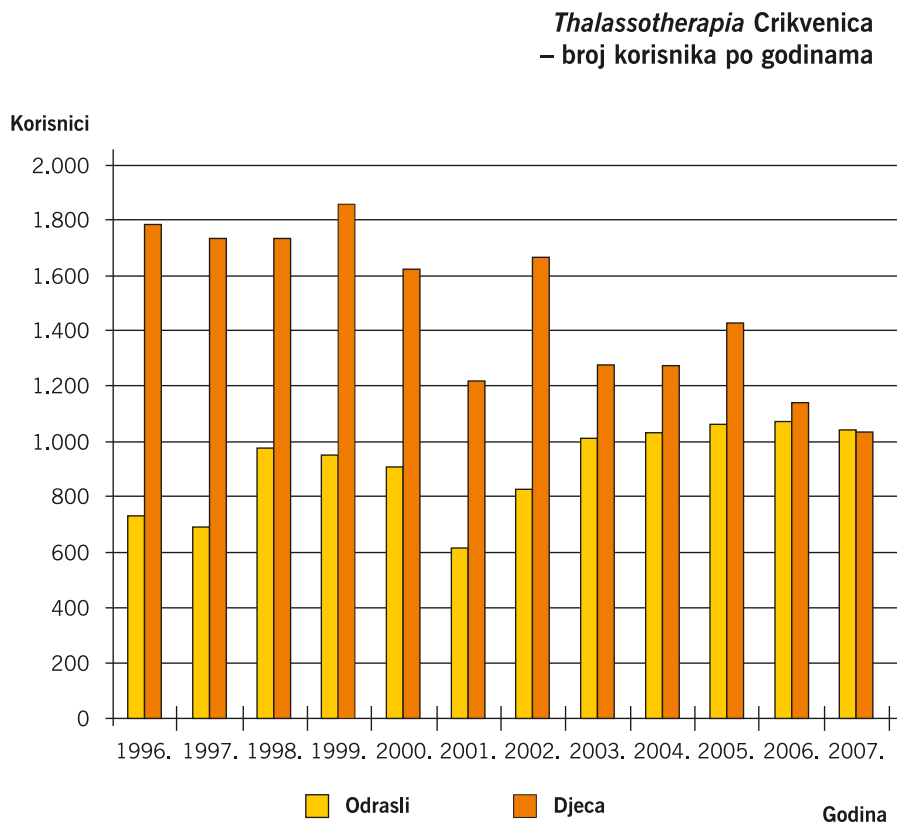
Godina	Ukupno		HZZO		Ostali	
	Korisnici	Bolesnički dani – noćenja	Pacijenti	Bolesnički dani	Korisnici	Bolesnički dani – noćenja
1996.	4.183	65.238	2.515	46.662	1.668	18.576
1997.	4.699	70.648	2.428	48.115	2.271	22.533
1998.	5.450	73.916	2.716	51.986	2.734	21.930
1999.	4.334	66.658	2.812	54.674	1.522	11.984
2000.	5.621	77.133	2.534	47.909	3.087	29.224
2001.	4.750	63.498	1.836	35.892	2.914	27.606
2002.	5.305	78.232	2.505	49.573	2.800	28.659
2003.	5.386	74.251	2.284	44.232	3.102	30.019
2004.	5.001	72.355	2.318	46.290	2.683	26.065
2005.	5.035	75.189	2.484	48.949	2.551	26.240
2006.	5.448	71.919	2.213	42.808	3.235	29.111
2007.	4.714	68.311	2.074	40.447	2.640	27.864
Ukupno	59.926	857.348	28.719	557.537	31.207	299.811
Udio %			48	65	52	35

Izvor: statistika službe prijama

kraju promatranog razdoblja mijenja, tako da se jaz smanjuje, da bi se 2007. godine liječio gotovo jednak broj djece i odraslih pacijenata. Pri tome broj dječjih pacijenata prosječno godišnje s 1800 pada na 1100, dok kod odraslih nema znatnih promjena po godinama i ukupan godišnji prosjek se stabilizira također na brojcima od 1100 pacijenata. Na početku razdoblja djece pacijenata je bilo znatno više, ali s posebno izraženom sezonalnošću, koja se prekida 2004. godine uvođenjem rada područne osnovne škole te je u daljnjem razdoblju sezonalnost gotovo neznatna i postignuto je cjelogodišnje kontinuirano punjenje kapaciteta. Odrasli tijekom cijelog vremena promatranja ne podliježu sezonalnosti, već imaju cjelogodišnji kontinuitet.

U nastavku su u tablici 4 vidljivi svi podaci o prihodima i rashodima Ustanove u razdoblju od 1997. do 2007. godine. Usta-

Grafikon 2

nova cijelo vrijeme posluje likvidno i solventno te nema kreditnih obveza niti dugovanja prema dobavljačima niti zaposlenicima. Sve obveze se podmiruju u ugovorenim rokovima iako glavni kupac HZZO, u pojedinim razdobljima, dosta neuredno izvršava ugovorne obveze prema *Thalassoterapiji* Crikvenica, u pogledu roka plaćanja dospjelih potraživanja za pružene zdravstvene usluge osiguranicima temeljem uputnica.

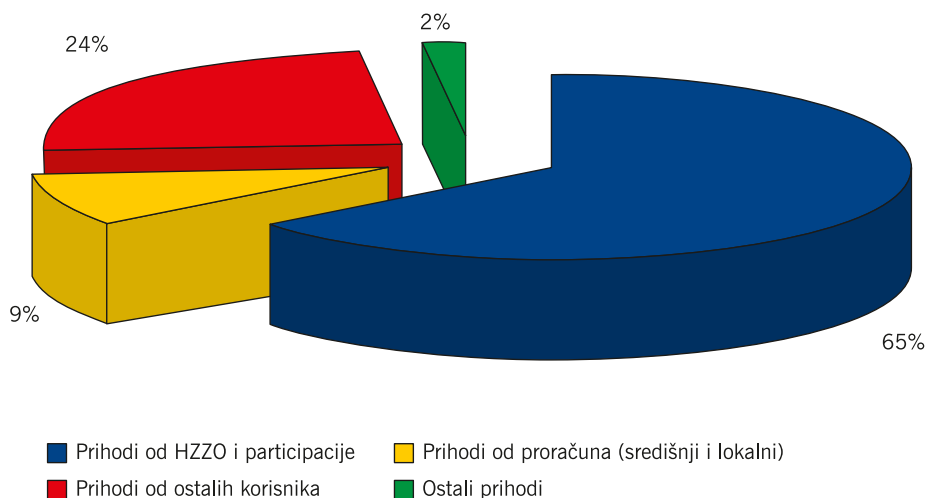
U grafikonu 3 prikazana je struktura prihoda za razdoblje od 1997. do 2007. godine. Prihodi od HZZO-a i participacije koju plaćaju pacijenti za pružene medicinske usluge i usluge smještaja i prehrane čine 65 posto ukupnih prihoda. Prihodi od ostalih korisnika koji sami plaćaju za pružene medicinske usluge i usluge smještaja i prehrane čine 24 posto ukupnih prihoda. Namjenska sredstva za ulaganje u prostor objekata i nabavku medicinske opreme, koja se prihoduju iz proračuna vlasnika Ustanove, Primorsko-goranske županije, čine 9 posto. Pogle-

Tablica 3 – Naturalni pokazatelji poslovanja Thalassoterapije Crikvenica s HZZO RH

Godina	Odrasli		Dječji odjel		Prosječan boravak		Prosječna dnevna zauzetost kreveta			UKUPNO	
	Pacijenti	Bolnički dani	Pacijenti	Bolnički dani	Odrasli	Djeca	Odrasli	Djeca	Ukupno	Pacijenti	Bolnički dani
1996.	731	14.746	1.784	31.916	20,2	17,9	40	87	128	2.515	46.662
1997.	693	14.093	1.735	34.022	20,3	19,6	39	93	132	2.428	48.115
1998.	980	18.546	1.736	33.440	18,9	19,3	51	92	142	2.716	51.986
1999.	952	19.106	1.860	35.568	20,1	19,1	52	97	150	2.812	54.674
2000.	913	16.879	1.621	31.030	18,5	19,1	46	85	131	2.534	47.909
2001.	616	12.365	1.220	23.527	20,1	19,3	34	64	98	1.836	35.892
2002.	831	16.513	1.674	33.060	19,9	19,7	45	91	136	2.505	49.573
2003.	1.007	19.731	1.277	24.501	19,6	19,2	54	67	121	2.284	44.232
2004.	1.040	20.798	1.278	25.492	20,0	19,9	57	70	127	2.318	46.290
2005.	1.059	21.023	1.425	27.926	19,9	19,6	58	77	134	2.484	48.949
2006.	1.077	20.970	1.136	21.838	19,5	19,2	57	60	117	2.213	42.808
2007.	1.039	20.265	1.035	20.182	19,5	19,5	56	55	111	2.074	40.447
Ukupno	10.938	215.035	17.781	342.502	19,7	19,3	54	85	139	28.719	557.537
Prosjeak godišnje	994	19.549	1.616	31.137						2.611	50.685

Grafikon 3

Struktura prihoda 1997-2007.

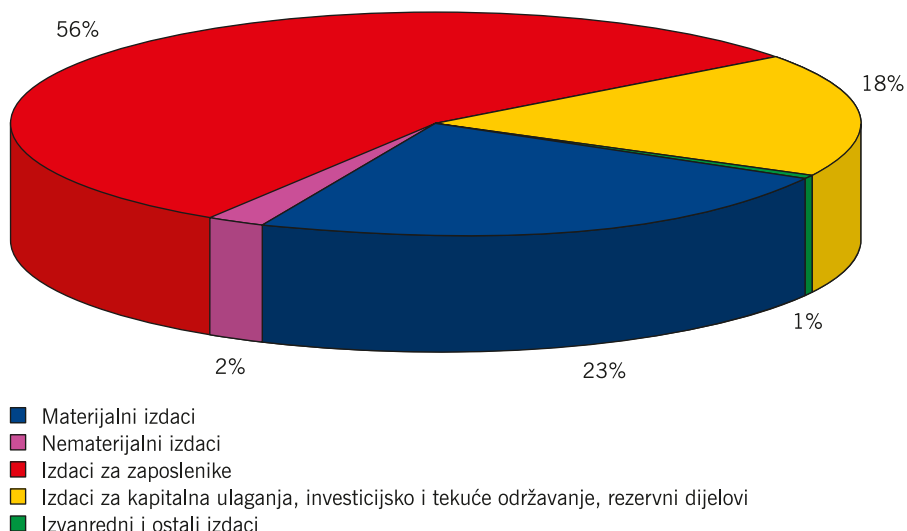
dom na prethodnu tablicu vidljivo je da se ovaj prihod pojavljuje i jača tek od 2001. godine, kada se uvodi decentralizacija sredstava u zdravstvu na način da se primjenom kriterija koje je donijelo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi financijska sredstva posredstvom vlasnika PGŽ transferiraju ustanovama godišnjim planom po realiziranoj nabavi opreme, odnosno po završetku radova na objektima. Ostali prihodi čine 2 posto.

U grafikonu 4 prikazana je struktura izdataka od 1997. do 2007. godine. Najveći udio čine izdaci za zaposlenike s udjelom od 56 posto. Materijalni izdaci čine 23 posto, nematerijalni izdaci 2 posto te izvanredni i ostali izdaci 1 posto. Znatan udio od 18 posto čine izdaci za kapitalna ulaganja, investicijsko i tekuće održavanje te nabavku rezervnih dijelova za strojeve i opremu. U promatranom razdoblju ukupno je uloženo 38.877.683,00 kuna u kapitalna ulaganja, investicijsko i tekuće održavanje. Od toga vlastiti izvori sredstava Ustanove čine 49 posto, a izvori decentraliziranih sredstava zdravstva i proračuna Primorsko-goranske županije 51 posto.

Tablica 5 i grafikon 5 prikazuju broj pacijenata koji su koristili stacionarnu zdravstvenu uslugu u Ustanovi po područnim uredima HZZO-a koji su ih uputili na liječenje u *Thalassoterapiju*. Vidljivo je da su djeca dolazila iz svih krajeva Hrvatske, a najviše iz Zagreba i kontinentalne Hrvatske. Odrasli pacijenti uglavnom su dolazili iz Primorsko-goranske i Ličko-

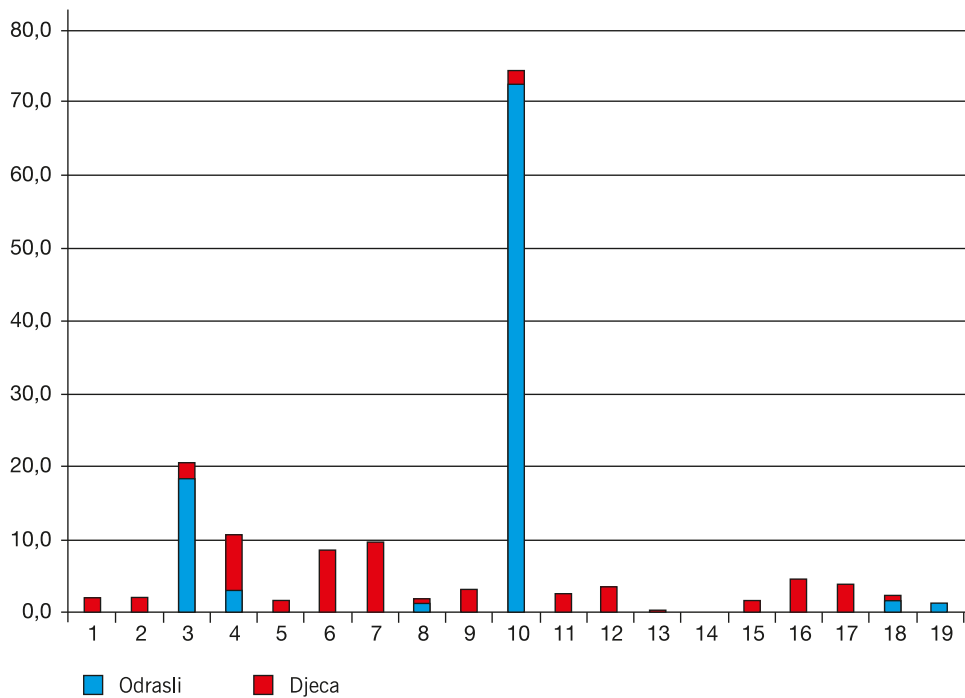
Grafikon 4

Struktura izdataka 1997-2007.

Grafikon 5

Postotni udio područnih ureda HZZO prema dolascima pacijenata

Tablica 4 – Financijski pokazatelji poslovanja 1997-2007 g. u kunama

POKAZATELJI	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.
I. PRIHODI					
Prihodi od HZZO-a (Proračuna RH)	7.295.337	10.050.159	10.152.027	13.734.420	11.649.719
- proračuni bolnica	7.295.337	10.050.159	10.152.027	13.734.420	11.649.719
- dopunsko zdravstveno osiguranje					
- ugovor za primarnu zdravstvenu zaštitu					
Prihodi od pruženih usluga drugim zdravstvenim ustanovama					11.890
Prihodi od proračuna (središnji i lokalni)					1.659.265
Prihodi od ostalih korisnika	4.141.563	4.383.177	3.459.107	5.270.033	5.618.408
Prihodi od participacije	103.013	74.349	73.720	101.952	93.400
Ostali prihodi	414.092	285.816	328.169	184.999	208.816
Izvanredni prihodi	402.581	252.269	234.913	422.925	137.546
UKUPNI PRIHODI (1-7)	12.356.586	15.045.770	14.247.936	19.714.330	19.379.044
II. IZDACI					
Lijekovi	245.016	211.701	261.662	233.291	212.360
Potrošni medicinski materijal				30.927	29.835
Krv i krvni pripravci					
Živezne namirnice	1.540.153	1.747.839	1.660.171	2.167.933	1.915.196
Medicinski plinovi	5.152	2.292	3.223	1.283	1.954
Materijal za održavanje čistoće	147.826	176.602	212.491	265.226	263.628
Uredski materijal	70.442	68.317	70.037	64.349	57.381
Ostali razni materijal	457.008	228.406	496.086	599.695	344.727
Utrošena energija	596.211	618.925	580.786	727.853	690.363
Ugrađeni rezervni dijelovi	102.147	205.595	116.795	245.654	112.531
Poštanski izdaci	98.040	97.785	90.034	92.227	110.028
Tekuće održavanje	172.533	126.556	86.200	314.676	367.541
Investicijsko održavanje					171.306
Izdaci za usluge drugih zdravstvenih ustanova			83.784	61.227	49.791
Ostali izdaci	628.363	882.263	610.620	692.324	631.304
Materijalni izdaci (1-15)	4.062.891	4.366.281	4.271.889	5.496.665	4.957.945
Izdaci za prijevoz zaposlenika	605.683	446.084	459.419	571.876	583.724
Doprinosi na plaće	1.206.473	1.365.332	1.461.215	1.577.003	1.370.744
Ostali nematerijalni izdaci za zaposlene				296.657	317.936
Ostali nematerijalni izdaci	590.787	691.653	687.367	289.874	290.960
Nematerijalni izdaci (16-19)	2.402.943	2.503.069	2.608.001	2.735.410	2.563.364
Bruto plaće i nadoknade	5.870.525	6.654.763	7.172.749	8.797.938	8.241.379
Izdaci financiranja	1.935	912	149	2.521	4.834
Izdaci za kapitalna ulaganja			671.641	1.082.358	1.560.538
Izvanredni izdaci	114.313	65.022	63.205	83.321	6.866
Ostali izdaci	48.088	64.696	102.431	60.498	84.427
UKUPNI IZDACI (1-24)	12.500.695	13.654.743	14.890.065	18.258.711	17.419.353
Višak prihoda nad izdacima		1.391.027		1.455.619	1.959.691
Manjak prihoda	144.109		642.129		
Višak prihoda iz prethodnih godina	1.085.507	941.398	2.332.425	1.690.296	3.145.915
Manjak prihoda iz prethodnih godina					
Korigirani višak prihoda	941.398	2.332.425	1.690.296	3.145.915	5.105.606
Korigirani manjak prihoda					

Izvor: financijsko-računovodstvena služba ustanove

2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	1997-2007	Struktura
11.540.325	13.127.414	14.278.574	14.558.209	15.147.368	15.890.062	137.423.614	63,82%
11.334.681	12.618.481	13.702.131	14.006.269	14.595.972	15.178.878	134.318.074	62,38%
		576.443	551.940	551.396	711.184	2.390.963	1,11%
205.644	508.933					714.577	0,33%
						11.890	0,01%
2.851.159	1.566.318	1.989.076	2.435.926	3.167.798	6.091.256	19.760.798	9,18%
4.887.468	5.049.697	4.757.387	4.823.198	5.070.616	5.193.103	52.653.757	24,45%
96.596	105.211	134.038	130.139	150.572	240.556	1.303.546	0,61%
297.153	29.056	30.597	67.979	60.715	77.366	1.984.758	0,92%
14.568	31.856	25.225	6.772	14.930	648.753	2.192.338	1,02%
19.687.269	19.909.552	21.214.897	22.022.223	23.611.999	28.141.096	215.330.702	100,00%
209.698	211.765	328.738	332.518	284.913	329.438	2.861.100	1,33%
50.134	28.931	47.724	50.914	59.150	56.882	354.497	0,16%
							0,00%
2.411.317	2.271.258	1.944.020	2.126.987	1.945.874	1.814.031	21.544.779	9,98%
862	2.392	2.653	1.455	929	2.111	24.306	0,01%
333.468	337.500	383.700	447.554	501.703	583.520	3.653.218	1,69%
59.348	54.977	65.443	98.742	66.835	61.023	736.894	0,34%
230.600	375.291	237.296	255.886	375.774	294.778	3.895.547	1,81%
652.017	819.649	894.624	937.770	1.034.756	918.616	8.471.570	3,93%
249.723	213.379	331.274	151.768	168.973	295.102	2.192.941	1,02%
141.392	134.917	159.523	166.879	151.406	171.818	1.414.049	0,66%
256.686	411.584	1.497.139	941.104	517.944	871.820	5.563.783	2,58%
105.804				1.440.522	209.448	1.927.080	0,89%
38.167	63.722	53.968	57.713	44.527	43.842	496.741	0,23%
587.674	614.847	506.276	541.760	686.970	586.380	6.968.781	3,23%
5.326.890	5.540.212	6.452.378	6.111.050	7.280.276	6.238.809	60.105.286	27,85%
603.959	625.047	633.725	669.653	820.032	801.494	6.820.696	3,16%
1.449.579	1.432.007	1.470.731	1.742.705	1.750.602	1.981.318	16.807.709	7,79%
101.731	216.511	362.576	614.183	559.588	602.631	3.071.813	1,42%
513.118	418.572	396.138	350.851	389.829	371.172	4.990.321	2,31%
2.668.387	2.692.137	2.863.170	3.377.392	3.520.051	3.756.615	31.690.539	14,69%
8.703.497	8.240.847	8.451.453	9.753.319	10.093.427	11.471.067	93.450.964	43,31%
53.363	40.576	46.255	45.655	44.312	46.639	287.151	0,13%
9.274.859	664.739	2.040.255	2.303.974	5.278.736	6.316.779	29.193.879	13,53%
100		46.444	15.186	184	1.380	396.021	0,18%
14.545	268.008	6.345	13.845	8.145		671.028	0,31%
26.041.641	17.446.519	19.906.300	21.620.421	26.225.131	27.831.289	215.794.868	100,00%
	2.463.033	1.308.597	401.802		309.807		
6.354.372				2.613.132		464.166	
5.105.606		1.214.267	2.522.864	2.924.666	311.534	1.085.507	
	1.248.766						
	1.214.267	2.522.864	2.924.666	311.534	621.341	621.341	
1.248.766							

Tablica 5 – Broj pacijenata koji su koristili usluge medicinske rehabilitacije temeljem rješenja HZZO-a RH u 2006. godini

Red. br.	Područni ured	Broj realiziranih rješenja za stacionarno liječenje			Postotni udio područnih ureda HZZO-a		
		Odrasli pacijenti	Pacijenti djeca	Ukupno	Odrasli pacijenti	Pacijenti djeca	Ukupno
1.	BJELOVAR	0	22	22	0,0	1,9	1,0
2.	ČAKOVEC	1	23	24	0,1	2,0	1,1
3.	GOSPIĆ	199	24	223	18,5	2,1	10,1
4.	KARLOVAC	34	85	119	3,2	7,5	5,4
5.	KOPRIVNICA	1	18	19	0,1	1,6	0,9
6.	KRAPINA	0	98	98	0,0	8,6	4,4
7.	OSIJEK	3	107	110	0,3	9,4	5,0
8.	PAZIN	14	6	20	1,3	0,5	0,9
9.	POŽEGA	1	32	33	0,1	2,8	1,5
10.	RIJEKA	784	13	797	72,8	1,1	36,0
11.	SISAK	1	28	29	0,1	2,5	1,3
12.	SL. BROAD	2	39	41	0,2	3,4	1,9
13.	SPLIT	1	1	2	0,1	0,1	0,1
14.	ŠIBENIK	1	0	1	0,1	0,0	0,0
15.	VARAŽDIN	0	18	18	0,0	1,6	0,8
16.	VINKOVCI	2	52	54	0,2	4,6	2,4
17.	VIROVITICA	0	46	46	0,0	4,0	2,1
18.	ZADAR	19	6	25	1,8	0,5	1,1
19.	ZAGREB	14	518	532	1,3	45,6	24,0
UKUPNO		1077	1136	2213	100,0	100,0	100,0

Izvor: fakturna služba *Thalassoterapije* Crikvenica

senjske županije. Ambulantni pacijenti nisu prikazani u tablici, ali poznato je da su uglavnom stizali iz Primorsko-goranske županije.

U tablici 6 prikazane su realizirane zdravstvene usluge i postupci u 2007. godini u specijalističko-konzilijarnoj i stacionarnoj zdravstvenoj zaštiti. Navedeni podaci imaju neznatna odstupanja tijekom ostalih godina.

Tablica 6 – Realizirane zdravstvene usluge i postupci u 2007. godini

Red. br.	šifra postupka	naziv postupka	SKZ zdrav. zaštita	Stacionar odrasli	Stacionar djeca	Ukupno	Udio u %
1.	11115	početna uobičajena skrb u rehabilitaciji	0	157	9	166	0,03
2.	11301	početna uobičajena zdrav. skrb	0	1.022	1.195	2.217	0,41
3.	11415	daljnja uobičajena boln. zdrav. skrb	0	2.895	657	3.552	0,66
4.	11431	daljnja zdrav. skrb u odjelima	0	18.491	21.321	39.813	7,45
5.	11011	prvi pregled liječnika	10.560	0	0	10.560	1,98
6.	11012	kontrolni pregled liječnika	8.496	0	0	8.496	1,59
7.	11603	konzultacije u polikl. konz. zašt.	2.535	1.606	5.972	10.113	1,89
8.	11615	ekspertiza liječnika	0	4	1.200	1.204	0,23
9.	12601	ekg	2.644	0	0	2.644	0,49
10.	12620	din. elektrokardiogram	131	0	0	131	0,02
11.	13622	više nam. zglob. kuka	160	0	0	160	0,03
12.	17111	krivulja protok-volumen pred. protok	2.958	5	0	2.963	0,55
13.	17021	kožni al. testovi	601	0	5	606	0,11
14.	17071	nesp. prov. testovi	0	0	8	8	0,00
15.	17022	kožni intrader. alerg. test	3	0	0	3	0,00

16.	36191	ekoskopija svaki sljed. u pregl.	0	1	0	1	0,00
17.	36192	ehoskopija	135	18	1	155	0,03
18.	58833	kirurš. osk. rane	0	0	1	1	0,00
19.	81691	druge punkcije i asp.	4	5	0	9	0,00
20.	85501	hidroterapija teško pok.	172	150	0	321	0,06
21.	85520	grupna hidrogimnastika u bazenu	6.705	7.090	1.960	15.756	2,95
22.	85531	masaža cijelog tijela	7	105	0	112	0,02
23.	85532	masaža pojedinačnih dijelova tijela	150	130	0	280	0,05
24.	85533	kupke – djelomične	4.293	1.945	0	6.237	1,17
25.	86001	lokalno grijanje (IC)	3.420	506	0	3.926	0,73
26.	86020	omoti, oblozi	4.185	5.829	337	10.351	1,94
27.	86050	dijatermija	10.236	3.336	0	13.572	2,54
28.	86051	magnetoterapija	16.559	14.634	0	31.194	5,84
29.	86213	helij-argon laser	3.038	944	0	3.982	0,75
30.	86311	terapija protiv bolova	37.015	21.297	0	58.312	10,91
31.	86312	funk. električna stim. (FES)	2.501	530	0	3.032	0,57
32.	86313	galvanizacija	4.501	3.233	0	7.734	1,45
33.	86314	elektrogalv. kupka	55	47	0	101	0,02
34.	87421	položajna drenaža	1.667	34	0	1.700	0,32
35.	87501	ljekoviti aerosol	94.770	90	1.113	95.973	17,96
36.	88001	intravenozna infuzija	226	0	0	226	0,04
37.	88461	intravenozna injekcija	27	0	0	27	0,01
38.	88520	umetanje flebotetera	3	0	0	3	0,00

39.	88910	površinska lokalna anestezija	3.799	0	0	3.799	0,71
40.	88912	provodna anestezija	29	3	0	31	0,01
41.	88981	odstranjivanje kirurških šavova	0	0	1	1	0,00
42.	91215	intramuskularna pot. injekcija	56	0	20	75	0,01
43.	93320	namještanje ort. čarape	74	77	0	151	0,03
44.	94302	reedukacija neuromusk. sustava	73	70	0	143	0,03
45.	94320	trening koordinacije i ravnoteže	38	1.823	0	1.860	0,35
46.	94401	trening hodanja	852	10.997	0	11.848	2,22
47.	94501	terapeutske vježbe	12.294	5.753	23.537	41.583	7,78
48.	94502	individualne	11.813	30.711	22.766	65.290	12,22
49.	94551	cijelog tijela	4.694	2.945	133	7.771	1,45
50.	94552	dijelova tijela	35	0	0	35	0,01
51.	94640	mobilizacija zglobova	8.471	26.374	81	34.926	6,54
52.	94710	akupresura po jednom segmentu	75	79	0	155	0,03
53.	94712	masaža djelom. ručna	1.617	238	0	1.855	0,35
54.	94720	respiracijski trening	8.126	673	22.933	31.733	5,94
55.	94740	fizioterapija za smanjenje edema	991	857	0	1.847	0,35
56.	94741	terapija s podtlakom	5.035	0	3.982	9.017	1,69
57.	94770	vibraciona masaža	3.250	21	3.935	7.206	1,35
58.	94780	terapija ultrazvukom	18.834	6.280	0	25.115	4,70
			297.909	148.438	87.984	534.331	100

laboratorijske pretrage							
59.	19105	uzimanje materijala s kože	178	3	0	181	4,96
60.	19141	uzimanje kapilarne krvi	276	159	0	434	11,92
61.	19142	uzimanje krvi iz vene	289	274	0	563	15,45
62.	19150	uzimanje i sabiranje urina	34	91	0	125	3,43
63.	21310	GUK	121	127	1	250	6,85
64.	21501	S. P. NATRIJEV ION	34	38	0	72	1,96
65.	21502	S. P. KALIJEV ION	34	38	0	72	1,96
66.	21550	S-KLORID	34	38	0	72	1,96
67.	22125	URIN-KOMPL.	34	92	33	159	4,35
68.	22540	U SEDIMENT.	1	0	0	1	0,04
69.	22791	LC-LEUKOCITI	1	0	74	75	2,07
70.	22886	I-NOSNI EOZINOFILNI GRAN.	174	1	1	177	4,85
71.	28090	KOM. KRVNA SLIKA	303	191	21	515	14,13
72.	28101	(K)SEDIMENTACIJA	88	88	25	202	5,53
73.	28810	DIFERENC. KRVNA SLIKA	300	191	75	567	15,56
74.	28821	K-EOZINOFILNI GRANUL.	178	1	1	181	4,96
			2.079	1.333	231	3.643	100,00

Izvor: Fakturna služba Ustanove

3.7.9. Planirana kapitalna ulaganja u budućnosti

Zbog potrebe cjelovitog sagledavanja razvojnih mogućnosti, prema projektnom zadatku Stručnog i Upravnog vijeća Ustanove, pokrenut je projekt pod nazivom *Razvojni projekt Thalassoterapije Crikvenica za razdoblje od 2009. do 2020. godine*, s ciljem razrade arhitektonsko-programске studije koju je 2005. izradio projektantski ured Randić-Turato iz Rijeke, a u skladu s važećim Detaljnim planom uređenja zone *Thalassoterapije Crikvenica* donesenim u srpnju 2008. godine. Tijekom 2009. planira se prihvaćanje Razvojnog projekta na tijelima vlasnika zemljišta i objekata Primorsko-goranske županije.

Projekt se sastoji od sljedećih odrednica:

- današnji smještajni kapacitet od 330 kreveta povećava se na 400 ležaja, uz podizanje razine kvalitete prostornih kapaciteta na razinu tri i četiri komercijalne hotelske zvjezdice (adaptacija i dogradnja današnjeg objekta *Lo-vorka, Zdravka*, nadogradnja objekta *Istra* i sadašnjeg medicinskog trakta),
- u središnjem dijelu ustanove, neposredno uz more i šetalište, gradit će se moderni medicinsko-terapeutski trakt sa sadržajima za fizikalnu rehabilitaciju, bazenima, inhalatorijem, specijalističkim ordinacijama i u manjem dijelu wellness sadržajima za dnevni protok 800 do 1000 pacijenata (rušenje današnje zgrade *Smiljka* i gradnja objekta ukupne površine 5000 četvornih metara). Dnevni kapacitet sastojao bi se od 400 stacionarnih korisnika i 200 ambulantnih korisnika, a preostali kapacitet od 300 do 400 korisnika bio bi popunjavan korisnicima koji borave u okolnim hotelskim i drugim komercijalnim kapacitetima,
- gradit će se garaža u pokosu terena na sjevernoj strani parcele, koja bi s postojećim nadzemnim parkirnim mjestima u potpunosti zadovoljila potrebe za parkingom,
- u obalnom pojasu po ishođenju dugogodišnje koncesije izgradila bi se tematska plaža za dječje pacijente, odrasle i invalide, s potrebnim pratećim sadržajima i povezana pješačkim pothodnikom s objektima ustanove,
- svi objekti ustanove (9) povezuju se toplim hodnikom, kako bi se osiguralo nesmetano kretanje korisnika usluga bez obzira na atmosferske prilike.

Investicijski plan gradnje:

Program gradnje i uređenja kompleksa *Thalassoterapije* predviđa izgradnju novog bolničko-rehabilitacijskog centra s

pratećim pomoćnim građevinama, kao i rekonstrukciju i nadogradnju postojećih građevina na području obuhvata plana, a sve u cilju stvaranja kvalitetnog suvremenog dijagnostičko-rehabilitacijskog kompleksa.

Na prostoru kompleksa *Thalassoterapije* planira se uređenje građevne čestice javne i društvene (zdravstvene) namjene, na kojoj je predviđena izgradnja novih ili rekonstrukcija, nadogradnja ili prenamjena postojećih građevina oznaka A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L te podzemnih veza M, N, O i P (slikovni prikaz 1).

1. građevina oznake A – objekt *Lovorka*

Planira se nadogradnja i dogradnja građevine oznake A (objekta *Lovorka*) te podizanje potkrovlja, a u okviru toga i podizanje kvalitete i kategorizacije smještaja, kao i otvaranje novih ugostiteljskih sadržaja. Građevina oznake A može imati maksimalnu tlocrtnu površinu od 320 četvornih metara. Planirana katnost građevine je Su+P+3, a maksimalna dopuštena visina je 15,50 metara.

Planira se rekonstrukcija postojeće građevine te dogradnja, nadogradnja i opremanje od oko 1600 četvornih metara, što uz investiciju od oko 1200 eura po četvornom metru iznosi 1.920.000 eura.

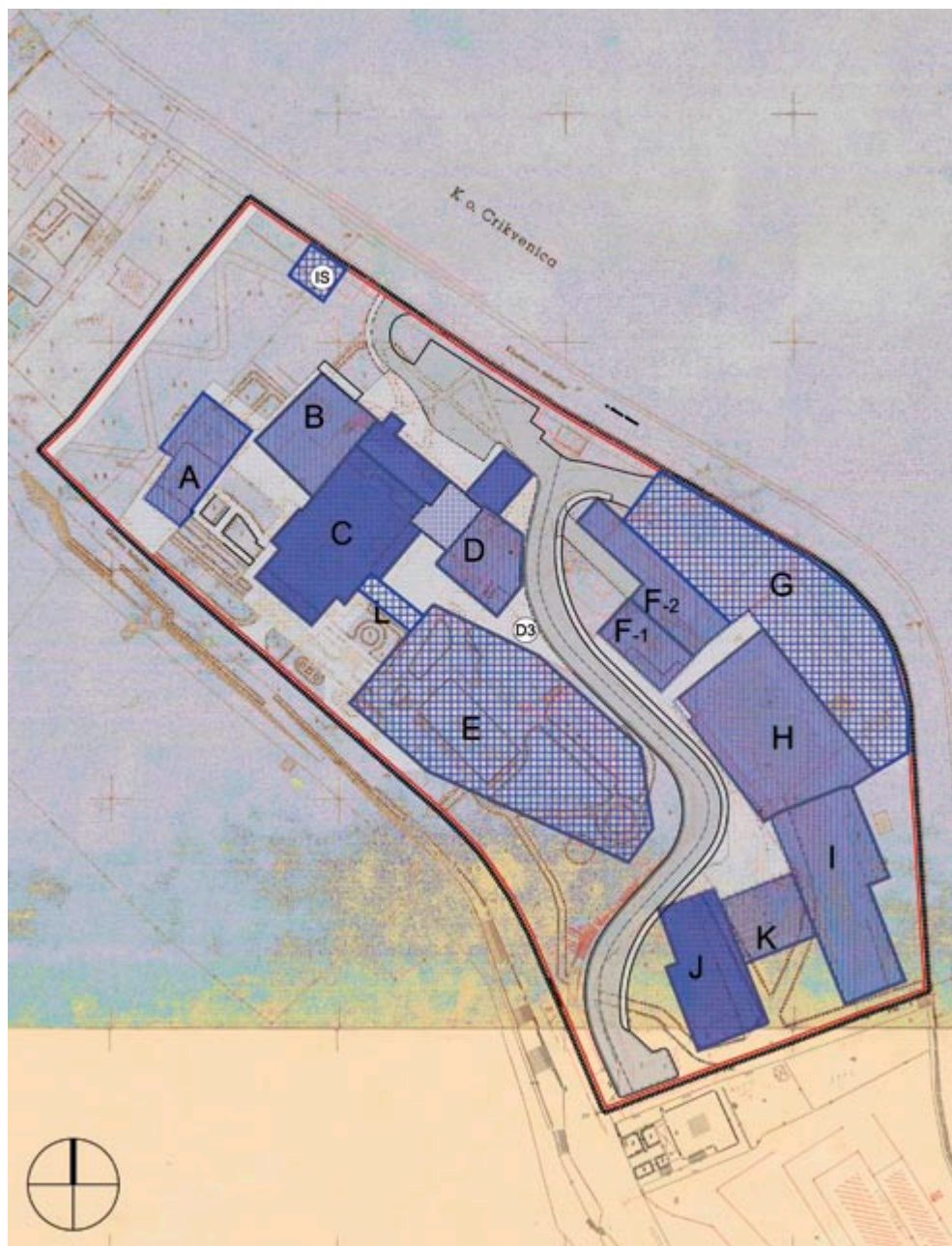
2. građevina oznake B – Uprava

Na području građevine oznake B nalazi se Uprava *Thalassoterapije*. U prizemnom dijelu ostaje ista namjena, dok se na katu, na mjestu sadašnje krovne terase planira nadogradnja jednoga kata, a koristit će se u terapijske svrhe kao manja dvorana za djecu smještenu u susjednom objektu građevinske oznake C. Građevina oznake B može imati maksimalnu tlocrtnu površinu od 250 četvornih metara, a u okviru nje planira se uređenje uredskih prostora, dvorane za terapijske vježbe, rekreaciju i sl.

Nadogradnja i opremanje tog prostora, uz investiciju od oko 800 eura po četvornom metru, iznosi 200.000 eura.

3. građevina oznake C – objekt *Ružmarinka*

U suterenu građevine oznake C nalaze se prostori javnih sanitarija za restorane, toplinska stanica i prostori koji se koriste za terapijske vježbe, u prizemlju su restoran i caffe-bar, a u stražnjem ukopanom dijelu nalazi se kuhinja te niz pratećih servisnih i skladišnih prostora. S prostorom skladišta kuhinje povezana je i manja izdvojena građevina na katu gdje se nalazi prijam robe i info-pult. Na ostalim katovima građevine oznake C nalazi se stacionarni dio – Dječji odjel te polikliničko-specijalističko-konzilijarne ordinacije. Građevina oznake C

OBLICI KORIŠTENJA

ODRŽAVANJE I MANJI ZAHVATI SANACIJE GRADEVINA
- DOVRŠENI DIO

SANACIJA GRADEVINA - PROMJENA STANJA GRADEVINA
(ADAPTACIJA, NADOGRADNJA, REKONSTRUKCIJA, OBNOVA)

NOVA GRADNJA

(objekt *Ružmarinka*) može imati maksimalnu tlocrtnu površinu od 750 četvornih metara, s dodatnih 400 četvornih metara za podrumski ukopani kuhinjski i skladišni dio, što ukupno čini tlocrtnu brutto površinu od 1150 četvornih metara. Za planiranu rekonstrukciju i uređenje suterena objekta planira se investicija od 500 eura po četvornom metru, što za ukupnu brutto površinu od cca 500 četvornih metara iznosi 250.000 eura.

4. građevina oznake E – novoplanirani objekt (*Smiljka*)

Građevina oznake E je novoplanirani objekt na području objekta *Smiljka*, koji se planira srušiti. Objekt može imati maksimalnu tlocrtnu površinu od 1700 četvornih metara. Predviđeno je rušenje dotrajalog i zapuštenog postojećeg objekta *Smiljka* te izgradnja novog rehabilitacijsko-dijagnostičkog centra s bazenima.

Novogradnja i opremanje 9500 četvornih metara brutto površine, uz investiciju od oko 1500 eura po četvornom metru, iznosi 14.250.000 eura.

U ovoj stavci moguće je razdvajanje izgradnje od opremanja, a specijalistička dijagnostička oprema iznosi oko 2.000.000 eura.

5. građevina oznake F – objekt *Zdravka* i praonica

Građevina oznake F podijeljena je u dva dijela, osnovni objekt F-1, objekt *Zdravka* te pomoćni objekti praonice i kotlovnice oznake F-2. Njihova ukupna tlocrtna površina iznosi 560 četvornih metara. Planira se rekonstrukcija i nadogradnja postojeće zgrade *Zdravke*, kao i prostora iznad pomoćnih objekata praonice. Namjena objekata ostaje ista: pomoćni objekti služiti će servisno-tehnološkim sadržajima, a objekt *Zdravka* bit će zdravstvene (skladištenje lijekova, apoteka, prostori za potrebe Dječjeg odjela), obrazovne i smještajne namjene. Planira se rekonstrukcija i nadogradnja praonice, a na dimnjak kotlovnice bi se stavila reklama.

Nadogradnja objekta *Zdravka*, s rekonstrukcijom i opremanjem postojećeg dijela od oko 1000 četvornih metara brutto površine (uključena nadogradnja praonice od 360 četvornih metara), uz investiciju od oko 1000 eura po četvornom metru, iznositi će 1.000.000 eura.

6. građevina oznake G – objekt *Koviljka* – garaža

Građevina oznake G (objekt *Koviljka*) može imati maksimalnu tlocrtnu površinu od 1450 četvornih metara. Planira se rušenje tog objekta te izgradnja triju suterenskih (podzemnih) garažnih etaža za smještaj vozila zaposlenika i gostiju kompleksa. Na krovu iste građevine izgraditi će se natkriveno parkiralište.

Uz investiciju od oko 500 eura po četvornom metru troškovi će iznositi 2.175.000 eura.

7. građevina oznake H – bazen + Medicinski trakt

U planu je nadogradnja postojećeg bazena i medicinsko-terapeutskog trakta sa sportsko-rekreacijskim te novim wellness sadržajima, zdravstvenom i smještajnom namjenom.

Za rekonstrukciju (nadogradnju) i opremanje od oko 550 četvornih metara, uz investiciju od oko 1400 eura po četvornom metru, trebat će izdvojiti 770.000 eura.

8. građevina oznake I – smještajni objekt Istra

Građevina oznake I (smještajni objekt *Istra*) može imati maksimalnu tlocrtnu površinu od 580 četvornih metara, a planira se njezina rekonstrukcija odnosno nadogradnja. Za izvedbu nove termotehničke instalacije grijanja i hlađenja soba objekta predviđa se potrošiti 100 eura po četvornom metru, što za ukupnu bruto površinu od 2500 četvornih metara iznosi 250.000 eura.

Također će nadogradnja i opremanje oko 1160 četvornih metara, uz investiciju od oko 1500 eura po četvornom metru stajati 1.740.000 eura u što je uključeno ulaganje od 250.000 eura.

9. građevina oznake J – smještajni objekt Dalmacija

Građevina oznake J (smještajni objekt *Dalmacija*) može imati maksimalnu tlocrtnu površinu od 450 četvornih metara. Planirana rekonstrukcija podignut će kvalitetu i kategorizaciju smještaja u objektu.

Za zamišljenu izvedbu nove termotehničke instalacije grijanja i hlađenja soba predviđena je investicija od 100 eura po četvornom metru, što za površinu od 2700 četvornih metara iznosi 270.000 eura.

10. građevina oznake K – spojni objekt

Građevina oznake K spojni je objekt između objekata *Istre* i *Dalmacije*. Tu se nalazi ulazni prostor s recepcijom za oba objekta, kao i spojni hodnici, liftovi i ostalo. U vidu se ima nadogradnja ovog objekta kako bi se i druge etaže međusobno povezale, uz njihovo upotpunjavanje s društvenim i ugostiteljskim prostorijama.

Planira se nadogradnja 750 četvornih metara brutto površine s dvoranama za boravak, sastanke i druženje gostiju, što uz investiciju od oko 1000 eura po četvornom metru iznosi 750.000 eura.

11. građevina oznake L

Građevina oznake L spojni je objekt između postojećeg objekta C i novoplaniranog objekta E. Predstavlja toplu i suhu

nadzemnu prizemnu vezu maksimalne tlocrtne površine od 80 četvornih metara.

Za planiranu gradnju uz ulaganje od oko 600 eura po četvornom metru kani se investirati 48.000 eura.

12. građevina oznake M

Građevina oznake M spojni je objekt između postojećih objekata A i C, a predstavlja toplu podzemnu vezu maksimalne tlocrtne površine od 80 četvornih metara.

Za namjeravanu gradnju uz ulaganje od oko 1000 eura po četvornom metru planira se investicija od 80.000 eura.

13. građevina oznake N

Građevina oznake N spojni je objekt između postojećeg objekta K i novoplaniranog objekta E. Ovaj zahvat uključuje toplu podzemnu vezu maksimalne tlocrtne površine od 130 četvornih metara, a uz ulaganje od oko 1000 eura po četvornom metru planira se potrošiti 130.000 eura.

14. građevina oznake O

Građevina oznake O spojni je objekt između novoplaniranog objekta E i plaže na obali. To je zapravo topla veza spojena na suterensku etažu novoplaniranog objekta, koja vodi podzemno ispod same obalne šetnice, maksimalne tlocrtne površine od 110 četvornih metara. Za planiranu gradnju uz ulaganje od oko 1000 eura po četvornom metru izdvojiti će se 110.000 eura.

15. građevina oznake P

Građevina oznake P spojni je objekt između postojećeg objekta I i susjednog hotela koji se nalazi van obuhvata plana. To je topla nadzemna veza koja prolazi iznad pješačkog puta uz južnu granicu, a proteže se na 40 četvornih metara površine i uz ulaganje od oko 500 eura po četvornom metru planira se investicija od 20.000 eura.

16. površine infrastrukturnih sustava (IS) – trafostanica

Na području površine *infrastrukturnih sustava (IS)* dopušta se gradnja infrastrukturne građevine – trafostanice te linijskih infrastrukturnih sustava. Za gradnju trafostanice treba 50.000 eura, za rekonstrukciju prometnica i pješačkih staza unutar kompleksa 100.000 eura, a za rekonstrukciju i izgradnju hidrantske mreže, dovoda i odvoda vode te javne rasvjete unutar kompleksa oko 300.000 eura.

17. hortikulturno uređenje – planira se investirati oko 100.000 eura.

18. uređenje i opremanje prostora plaže – trebalo bi se uložiti oko 200.000 eura.

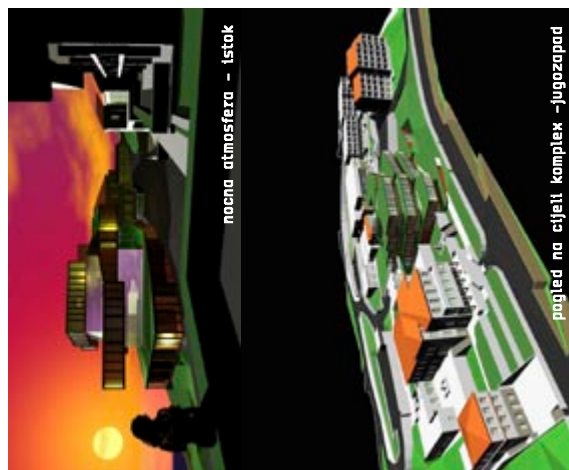
Ovo je projekt razvoja ne samo Ustanove, već i šire zone zapadnoga dijela Crikvenice za naredna desetljeća i u skladu s odrednicama Glavnoga plana razvoja turizma Primorsko-goranske županije te razvojne zone zdravstvenoga turizma u Prostornome planu Grada Crikvenice. Cjelovita razvojna studija pružit će odgovore na pitanja kako i čime pokrenuti razvoj i napredak *Thalassoterapije* i šire zapadne zone Crikvenice, u cilju što boljeg pozicioniranja Crikveničko-vinodolske rivijere na turističkoj karti Europe, uz naglasak na isticanju duge i bogate tradicije njegovanja zdravstvenoga turizma. Ostvarenjem razvojnog projekta osigurala bi se čvrsta pozicija Ustanove na tržištu zdravstvenoga turizma te istodobno omogućilo kvalitetnije, efikasnije i opsežnije poslovanje, povećala zaposlenost i vrijednost imovine vlasnika – Primorsko-goranske županije, čime bi se neminovno stvorio i multiplikativni pozitivni efekt na cjelokupno gospodarstvo Grada Crikvenice.

Tablica 7 – Thalassoterapia Crikvenica – plan kapitalnih ulaganja za razdoblje od 2009. do 2020. godine

Red. br.	Naziv objekta	Površina zahvata u m ²	Ulaganje euro/m ²	Ulaganje u eurima	Ulaganje u kunama
1.	I. faza (2009-2010)				
2.	B – uprava – dvorana za fizik. reh. djece	250	800	200.000	1.440.000
3.	H – bazen + Medicinski trakt	550	1.400	770.000	5.544.000
4.	I – smještajni objekt <i>Istra</i>	1.160	1.500	1.740.000	12.528.000
5.	K – spojni objekt <i>Istre</i> i <i>Dalmacije</i>	750	1.000	750.000	5.400.000
6.	J – smještajni objekt <i>Dalmacija</i>	2.700	100	270.000	1.944.000
7.	građevina oznake P	40	500	20.000	144.000
8.	Ukupno			3.750.000	27.000.000
9.	II. faza (2011-2013)				
10.	A – objekt <i>Lovorka</i>	1.600	1.200	1.920.000	13.824.000
11.	F – objekt <i>Zdravka</i> i kotlovnica	1.000	1.000	1.000.000	7.200.000
12.	C – objekt <i>Ružmarinka</i>	500	500	250.000	1.800.000
13.	Ukupno			3.170.000	22.824.000
14.	III. faza (2014-2016)				
15.	E – novoplanirani objekt (<i>Smiljka</i>)	9.500	1.500	14.250.000	102.600.000
16.	građevina oznake L	80	600	48.000	345.600
17.	građevina oznake M	80	1.000	80.000	576.000
18.	građevina oznake N	130	1.000	130.000	936.000
19.	građevina oznake O	110	1.000	110.000	792.000
20.	površine infrastrukturnih sustava (IS)		450.000	450.000	3.240.000
21.	hortikulturno uređenje		100.000	100.000	720.000
22.	Ukupno			15.168.000	109.209.600
23.	IV. faza (2016-2020)				
24.	G – objekt <i>Koviljka</i> – garaža	4.350	500	2.175.000	15.660.000
25.	Uređenje i opremanje prostora plaže		200.000	200.000	1.440.000
26.	Ukupno			2.375.000	17.100.000
Sveukupno				24.463.000	176.133.600

razvojni projekt thalassotherapie crikvenica

ново stanje *** prostorni prikazi

randic-turato d.o.o *** svibanj 2005

idejno rjesenje

4. Djelatnici

U nastavku su abecednim redom navedeni svi zaposlenici *Thalassoterapije* Crikvenica i ustanova koje su joj prethodile pod drugim nazivima. Danas je u Ustanovi zaposleno 126 djelatnika.

MEDICINSKO OSOBLJE

AHEL, CARMEN	BURKANOVIĆ, EVICA
ALAČ, ĐURDICA	BURŠIĆ, BRANKICA
ALAFETIĆ, NEDA	BUTERIN, ELEONORA
ALBANEZE, RUŽA	BUTKOVIĆ, DUBRAVKA
ANĐELIĆ, NATALIJA	BUTKOVIĆ, MARIJA
ANTIĆ, DUŠANKA	BUTORAC, DANIJELA
ANTIĆ, NIVES	BUTORAC, VANJA
ANTIĆ, VESNA	CAR, ANDREA
ANTONELLI, LICIA	CAR, ANI
ANTONIĆ, MARIJA	CAR, MARIJA
ANTONIĆ, MIRJANA	CAR, MIRJANA
ARBANAS, MARIJANA	CAR, TAMARA
BABIĆ, JOSIPA	CAR, VESNA
BADOVINAC, KRISTINA	CAREK, BARBARA
BADURINA, MARINKA	CRNČIĆ, DR. IVAN
BARAC, DR. IVAN	CRNČIĆ, DR. NIKICA
BARAĆ, IRENA	CRNČIĆ, ZDENKA
BARBARIĆ, VESNA	CRNKOVIĆ, JADRANKA
BATINIĆ, MARA	CUCULIĆ, DR. DUBRAVKA
BEGIĆ, ANICA	CULINA, SANJA
BEKVALAC, BRANKA	CVITKOVIĆ, DR. GORAN
BELČIĆ, DR. SVEBOR	CVJETKOVIĆ, NIKO
BENAC, ISKRA	ČABRIJAN, DRAGICA
BENIĆ, ELIZABETA	ČAJLAKOVIĆ, VESNA
BENIĆ, ROZALIJA	ČANDRLIĆ, DUŠANKA
BLAŠKOVIĆ, ZDENKA	ČANDRLIĆ, NIKOLINA
BLAŽEVIĆ, KATICA	ČIČIĆ, MARIJA
BLAŽIĆ, BERISLAVA	ČIMIĆ, AIDA
BORČIĆ, NATAŠA	ČOR, DŽANA
BOROTA, NADA	ČIMIĆ, AMELA
BOŽIĆ, MARICA	ČOPIĆ, DUBRAVKA
BRALA, LJERKA	ČURČIĆ, ŽELJKA
BRENER, SUZANA	DEIURI, ALMA
BRKLJAC, MARIJA	DEMIROVIĆ, IRENA
BRNČIĆ, GORDANA	DERANJA, JADRANKA
BRNČIĆ, VLATKA	DERANJA, ŽELIMIR
BRNIĆ, IRIS	DERANJA, ŽELJKO
BROZIČEVIĆ, DR. IVAN	DOBRIĆ, LUCIJA
BROZIČEVIĆ, DR. VLASTA	DOBRIĆ, SANDRA
BROZIČEVIĆ, MARIJANA	DOMAZIN, NADA
BROZOVIĆ, LIDIJA	DOMIJAN, KATARINA
BROZOVIĆ, SANJA	DOMITER, PETRA
BRUKETA, DANIJELA	DOMOZIN, NADA
BUBALO, MARIJANA	DRAČIĆ, MIRA
BUBENIK, OLIVERA	DRAGAŠ, MARIJANA
BUKAL, RADMILA	DRAGELJEVIĆ, MARINA
BULJEVIĆ, DR. DANIEL	DRAGIČEVIĆ, DRAGA
BUNET, ĐURDICA	DRAGIĆ, NEDA
BURIĆ, BISERKA	DRAŽIĆ, VESNA

DUKA, NADIJA
 DEKE, RUŽICA
 ĐURIĆ, BRANKA
 EREJZ, BLAŽENKA
 FILIPLIĆ, HERTA
 FRANKULIN, ŽELJKA
 FURLAN-SUČEC, NIKOLINA
 GAVRAN, ANA
 GAVRANOVIĆ, MELITA
 GAZIĆ, ADA
 GLAVAN, RADMILA
 GNJATOVIĆ, VELIBOR
 GODINIĆ, SILVIJA
 GRAHOVAC, DANICA
 GRUMIĆ, DANIELA
 GRŽAC, BRANKICA
 GUGLIELMI, DR. NAGAR
 HALM, VALERIJA
 HAURDIĆ, DARIJA
 HRELJAC, DR. VLADIMIR
 HRELJAC, ĐURĐA
 HRELJAC, MARIJA
 HRGOVIĆ, MARINA
 HRNJIĆ, JASNA
 HRŽIĆ, JASMINKA
 IVANČIĆ, SONJA
 JAKOMINIĆ, DAJANA
 JAKŠIĆ, MARTA
 JELENOVIĆ, BRANKICA
 JELIČIĆ, ANA
 JELIČIĆ, ĐURĐA
 JERČINOVIĆ, MARIJA
 JOKIĆ, KATICA
 JOSIPOVIĆ, SANJA
 JOSIPOVIĆ, SVJETLANA
 JOVANOVIĆ, ANICA
 JOVANOVIĆ, PREDRAG
 JUHAS, MARGITA
 JUNG, ANDRIJANA
 JUNGIĆ, BRANKA
 JURČIĆ, DANICA
 JURDANA, DR. STANKO
 JURETIĆ, ANITA
 JURETIĆ, MARIJANA
 JURETIĆ, NATALI
 JURIČIĆ, MARIJANA
 JURIČIĆ, SANDRO
 JURINČIĆ, TAMARA
 JURIŠIĆ, DR. IVAN
 KALAC, BRANKA
 KALANJ, KLAUDIJA
 KALEZIĆ, MIRJANA
 KATALINIĆ, BISERKO
 KATNIĆ, IVANKA
 KATNIĆ, LJUBICA
 KATNIĆ, MIHAELA
 KATNIĆ, PAULA
 KATNIĆ, ZDENKA
 KESER, GORDANA
 KEZIĆ, ANTICA
 KLAJČ, DR. ĐURĐA
 KLANFAR, BOJANA
 KLANFAR, DIJANA
 KLARIĆ, DR. IGOR
 KLARIĆ, DR. IVAN
 KNEŽEVIĆ, MARINA
 KOCIJAN, RINA
 KOMADINA, ANA
 KOSANOVIĆ, MARIJA
 KOŠČAK, SENKA
 KOŠČES, BISERKA
 KOŠOROG, ALEKSANDRA
 KOŠTA, MILKA
 KOŠULJANDIĆ, BRANKA
 KOTOLENKO, MARINA
 KOTVICA, BRANKA
 KOVAČ, PAULA
 KOVAČIČEK, VILMA
 KRČIĆ, MILKA
 KREKOVIĆ, JELKA
 KRIŠKOVIĆ, DANIELA
 KRPAN, MARIJA
 KRPAN, MELITA
 KRŠUL, IVONA
 KRŠUL, LIDIJA
 KRŠUL, ŠTEFICA
 KUŠIĆ, ZDENKA
 KUTIJA, NATAŠA
 KUZMIĆ, DRAGICA
 LATIN, DALIBOR
 LATIN, JASENKA
 LAZIĆ, MIRA
 LIGATIĆ, IVANA
 LIGATIĆ, SUZANA
 LIZAČIĆ, JASMINA
 LOLIĆ, MIRJANA
 LOLIĆ, VINKO
 LONČARIĆ, ANICA
 LONČARIĆ, BOŽIDARKA
 LOVRIĆ, TATJANA
 LUBIANA, EMILIA
 LUČIĆ, DAJANA
 LUČIĆ, MAJDA
 LUKETIĆ, EMILIJA
 LUKIĆ, MARIJA
 MAĐAR, NEDA
 MAGAŠIĆ, DR. BOŽICA
 MAGAŠIĆ, MARIJANA
 MAGLICA, NATALIJA
 MALATESTINIĆ, NIKOLA
 MALOVIĆ, ANTONA
 MANCE, MAJA
 MANCE, MIROSLAV
 MANESTAR, MARIJA
 MANESTAR, MARIJANA
 MANESTAR, RAJKA
 MANESTAR, SANJA
 MANESTAR, VLASTA
 MANESTAR, ZORICA
 MARAČIĆ, IVANA

MARGAN, DR. VLADIMIR
MARJANOVIĆ, ĐURO
MARTONJI, BORISLAVA
MARUŠIĆ, GORDANA
MATAIJA, IVANA
MATAIJA, MANUELA
MATASIĆ, MARIJANA
MATEJČIĆ, LJILJANA
MATEJČIĆ, TATJANA
MATEJČIĆ, VLASTA
MATEŠA-ANIĆ, DR. DUBRAVKA
MATIĆ, GORAN
MATIJEVIĆ, MILAN
MAVRIĆ, DR. TIHOMIR
MAŽURANIĆ, NATALIJA
MERČNIK, NATALIJA
MIHELČIĆ, ALEKSANDRA
MIJALIĆ, BOSILJKA
MIKPALJ, EMILIJA
MILOVAC, BRIGITA
MIMICA, MIRJANA
MITIĆ, VIOLETA
MODRUŠAN, MARGARITA
MOHORIĆ, RUŽICA
MORAVAC, RUŽICA
MRAZ, ERNA
MUHAR, SNJEŽANA
MULAC, ERNA
MULC, LJUBICA
MUSSIOW, SUZANA
MUŽEVIĆ, JOSIPA
MUŽEVIĆ, ZORAN
NARANČIĆ, VLADIMIRA
NIKOLIĆ, KREŠIMIR
NIKŠIĆ, TATJANA
NOVAK, DALIBORKA
OBRADOVIĆ, VERICA
OBRENOVIĆ, MILKA
ORLIĆ, DR. IVANA
ORLIĆ, JOSIPA
PADOVAN, DR. MARIJAN
PAĐEN, TIJANA
PANČIĆ, DR. SANJIN
PANIĆ, SPOMENKA
PAPAK, JOVANA
PASKOVIĆ, DR. VESNA
PAUŠIN, MIRJANA
PAVELIĆ, ANKICA
PAVIČIĆ, ROZALIJA
PAVLIĆ, TATJANA
PEHOVIĆ, DANICA
PEKOVIĆ, SLAVICA
PEMPER, DALIBORKA
PERKOVIĆ, DANICA
PERKOVIĆ, SLAVICA
PERUŠIĆ, STANISLAVA
PEŠEVIĆ, GORDANA
PEŠUN, NIKOLINA
PIKULA, DR. VIKTORIJA
PINTAR, SNJEŽANA
PIŠKULIĆ, DONNA
PIŠKULIĆ, KLAUDIJA
PLEŠA, VESNA
PLEŠE, MARGITA
PLJEŠA, ANTON
POBOR, DR. GRGUR
PRERADOVIĆ, NEDELJKA
PRIJIĆ, ALEKSANDRA
PRODAN, MIRKO
RADOŠEVIĆ, SANJA
RAGUŽ, VESNA
RAGUŽ, ŽELJKA
RAKAR, RAJKA
RATKOVIĆ, DANIJELA
RAZUMOVIĆ, JELA
REGAN, MELKA
RENA, VOLGA
RIKEL, ANA
RIPPL, ANDREA
ROGIĆ, RUŽA
ROSANDIĆ, BLAŽENKA
RUBINIĆ, GEA
RUBINIĆ-MUSAFIJA, DR. FLORA
RUPČIĆ, LJILJANA
RUS, ANDELKA
RUŽIĆ, ANITA
RUŽIĆ, VLASTA
SAFTIĆ, SANDA
SASSO, ANTUN
SEKULIĆ, KATARINA
SKROČE, NIVES
SOKOLIĆ, SVETLANA
SPOJA, ANKA
STANIĆ, ĐURDICA
STANIĆ, MIRA
STOJANOVIĆ, DR. DRAŽEN
STOJČIĆ, ELA
STOJIĆ, SILVIJA
STRČIĆ, MIROSLAV
ŠAJATOVIĆ, DR. JURAJ
ŠEBEŠČEN, LJILJANA
ŠEGULJA, DR. SILVIJE
ŠEGULJA, DAVORKA
ŠEPIĆ, ANTON
ŠEPIĆ, DR. ANTUN
ŠTIGLIĆ, DR. VESNA
ŠIMČIĆ-MALARIĆ, NEDELJKA
ŠIMIĆ, MIRELA
ŠIMIĆ, SNJEŽANA
ŠIROLA, VESNA
ŠKORIĆ, SAVA
ŠPOLJARIĆ, SILVA
ŠTABEK, MIRJANA
ŠTEFANIĆ, SANJA
ŠUBAT, RADMILA
ŠUFLAJ, VALENTINA
ŠVARA, KSENIJA
ŠVAST, SANJA
TABAKO, RENATA
TICA, VESNA

TIJANIĆ, LOLITA
 TOMIĆ, SANJA
 TOMIĆ, SANJIN
 TOMIĆ, GORDANA
 TOMIĆ, SANJA
 TOMLJANOVIĆ, ANA
 TOMLJANOVIĆ, DR. ŽELJKO
 TOMLJANOVIĆ, VLATKA
 TOMLJENOVIĆ, DR. ERŽEBET
 TREBER-ČULUMOVIĆ, DR. SABINA
 TRUBIĆ, MILICA
 TURINA, TANJA
 TURINA, TEODORA
 TUS, TIJANA
 UGRIN, HELENA
 UGRIN, NELI
 UGRINOVIĆ, DONA
 VALENCIĆ, MIRJANA
 VANČINA, KSENIJA
 VELJAČIĆ, KOVILJKA
 VEŽA, DR. MARIJA
 VIDAS, GORDANA
 VIDMAR, LJERKA
 VIMJETAL, DANICA
 VIŠKOVIĆ, SANDRA

VITLOV, INES
 VOJNIKOVIĆ, DAVOR
 VOLARIĆ, VESNA
 VOLKMER, RENATA
 VOVČAK, VESNA
 VRANJKOVIĆ, BERNARDA
 VRBAN, MARIJANA
 VUJNOVIĆ, DUBRAVKA
 VUK, ALICE
 VUKADINOVIĆ, SUZANA
 VUKMIROVIĆ, SNJEŽANA
 ZEC, MARGARETA
 ZIMA-LUKSETIĆ, ĐINA
 ZMILJANIĆ, ZORICA
 ZOVKIĆ, KATA
 ZUBČIĆ, DR. LJERKA
 ZUBOVIĆ, ZERAFINA
 ZVONAREK-VALOKOVIĆ, DR.
 MILICA
 ŽANETIĆ-CAR, NATALIJA
 ŽEŽELIĆ, SANDRA
 ŽIGMAN, GORDANA
 ŽUŽA, KRISTINA

ADMINISTRATIVNO OSOBLJE

AHEL, ĐURĐA
 ANTIĆ, DARIO
 ANTONIĆ, DIJANA
 BABIĆ, GORDANA
 BARETIĆ, VIŠNJA
 BARIČEVIĆ, JOSIP
 BARIČEVIĆ, VESNA
 BRKLJAČIĆ, TATJANA
 BRNČIĆ, ZORAN
 BRNJAC, DAMIR
 BRNJAC, NADICA
 BRNJAC, SANDRA
 BRUKETA, MARIN
 BUTORAC, MARIJAN
 CAR, ALEKSANDAR
 CAR, BISERKA
 CAR, DAMIR
 CAR, DIJANA
 CAR, MARIJA
 CAR, TEA
 CAR, VLADIMIR
 CRNIĆ, NENAD
 ČAJLAKOVIĆ, EMIN
 DERANJA, NIKOLINA
 DIČIĆ, MARINA
 DIKA, MARIJANA
 DOMIJAN, MIRJANA
 DRAČIĆ, IVANA
 DUNDOVIĆ, MILAN
 ĐURIĆ, DRAGAN
 FRKOVIĆ, MATE
 FRKOVIĆ, VERONIKA
 GAŠPAR, ANDRIJA

HITREC, BOŽENA
 IVANČEVIĆ, RADOVAN
 JOVANOVIĆ, SNJEŽANA
 JURČIĆ, LARISA
 JURETIĆ, SPOMENKA
 JURIĆ, LARISA
 JURIĆ, LJILJANA
 KALANJ, NADA
 KARAKATIĆ, MARIJA
 KARAMATIĆ, DUŠANKA
 KNEZ, IVAN
 KOMERIČKI, VLATKA
 KONEN, IVAN
 KONEN, KSENIJA
 KONEN, MIRJANA
 KORAČ, FRANJO
 KORDIŠ, MIRKO
 KOVAČEVIĆ, SLAVICA
 KRUŽIĆ, BOGOMIL
 LADOVIĆ, LIDIJA
 LONČARIĆ, BILJANA
 LONČARIĆ, BRANKA
 LONČARIĆ, DAMIR
 LONČARIĆ, LEONARDO
 LOVRIĆ, RADOJKA
 LOZIŃA, ALBINO
 LUČIĆ, ALBERT
 MAGAŠIĆ, STANKO
 MALOVOZ, MARINKO
 MANESTAR, IVAN
 MANESTAR, MIRJANA
 MANESTAR, SLAVICA
 MANESTAR, TEA

MANESTAR, ZDENKA
 MANESTAR, ANICA
 MANESTRA, FRANJO
 MARIJANOVIĆ, VLADIMIRA
 MARJANOVIĆ, ŽELJKO
 MAŠIĆ, SANDI
 MATEJČIĆ, MARIJA
 MATEJČIĆ, MIRA
 MATIĆ, MIRJANA
 MATIĆ, NIKOLA
 NIKOLIĆ, GROZDANA
 OROŠI, AMBROZ
 PAPIĆ, ANA
 PAVLIĆ, DARKO
 PAVLIĆ, MARIJA
 PAVLOVIĆ, ŽELJKO
 PERHAT, NENAD
 PETROVIĆ, PREDRAG
 PLAZZERIANO, KRISTINA
 RODIĆ, NENAD
 RUBINIĆ, RADOJKA

RUKAVINA, SANDRO
 RUŽIĆ, ĐURĐICA
 RUŽIĆ, IVICA
 RUŽIĆ, MILENA
 SALOPEK, DRAGICA
 SEČEN, BLAŽENKA
 SMOLJAN, BRUNO
 SOBOL-LELIĆ, SMILJA
 SUNDAĆ, GORDANA
 ŠEGOTA, IVICA
 ŠIMIĆ, VELIMIR
 ŠUBAT, IVICA
 TABAKO, IRENA
 TOMLJANOVIĆ, DANIJEL
 TOT, KRUNOSLAV
 TUS, IGOR
 TUS, KARMELA
 TUS, MARIJA
 TUS, NINA
 VIDOVIĆ, MARINA
 ZORIČIĆ, IVANKA

UGOSTITELJSKO OSOBLJE

ABRAMOVIĆ, MIHAJLA
 AČIĆ, DUŠKO
 AHMEČKOVIĆ, JASMINKA
 AHMETOVIĆ, FATA
 ALEKSIĆ, PETRA
 ALIBEGOVIĆ, ATIFA
 ALIBEGOVIĆ, IZET
 ANTAK, ZORA
 ANTIĆ, JASMINKA
 ANTIĆ, LJUBINKO
 ANTIĆ, MARIJA
 ANTOLIĆ, DUŠANKA
 BAIĆ, ILIJA
 BAJRIĆ, BOSILJKA
 BAJROVIĆ, MUNIRA
 BAKIĆ, MIRA
 BALAS, ZORICA
 BALEN, VLADIMIR
 BALOG, TEREZA
 BAN, JOZEFINA
 BAN, MARIJA
 BANJANIN, VIDA
 BARAC, NADA
 BARAC, NEVEN
 BARAC, VERA
 BARAĆ, DANICA
 BARAN, SAVKA
 BARBARIĆ, RUŽA
 BARBARIĆ, ZLATA
 BARIŠIĆ, MARIJA
 BAUS, MARIJA
 BEČIRI, ANDELA
 BELAVIĆ, ŽELJKO
 BENIĆ, ANA
 BENIĆ, ANKICA

BENIĆ, DAZMA
 BERGER, SNJEŽANA
 BEŠLIĆ, ELVIRA
 BILIĆ, ŠTEFICA
 BILJAN, BLAŽENKA
 BJEGOVIĆ, MERI
 BJELANOVIĆ, LUCIJA
 BLAŽIĆ, IVANA
 BLAŽEKOVIĆ, JOSIPA
 BLAŽEVIĆ, ĐURDA
 BLAŽEVIĆ, ĐURĐICA
 BLAŽIČEVIĆ, BOSILJKA
 BLAŽIČEVIĆ, MARINO
 BODROŽIĆ, MARINA
 BOGDANOVIĆ, DANICA
 BOGDANOVIĆ, NEVENKA
 BOJIĆ, SLAVOLJUB
 BOJOVIĆ, GORAN
 BOLJEŠIĆ, EMILIJA
 BORČIĆ, MLADENKA
 BORIĆ, RUŽA
 BOSANČIĆ, MARIJA
 BOZANIĆ, JOSIP
 BOŽIČEVIĆ, ROZIKA
 BRADARIĆ, JASMINKA
 BRATOVIĆ, EVA
 BRATOVIĆ, JOSIPA
 BRATOVIĆ, KATICA
 BRKLJAČA, DANICA
 BRKLJAČIĆ, NEVENKA
 BRNČIĆ, JASNA
 BRNIĆ, ANKA
 BRNJAC, IVANA
 BRNJAC, MARICA
 BROČILOVIĆ, NADA

BROZIČEVIĆ, PREDRAG
BROZINA, IVANA
BROZOVIĆ, MARIJA
BROZOVIĆ, NADA
BRTON, ANĐA
BRUS, LJUBICA
BRUSIĆ, DRAGAN
BUCHOFFER, MICIKA
BUĐAR, VESNA
BUKOVICA, SANJA
BUTERIN, IKA
BUTKOVIĆ, KATA
BUTKOVIĆ, MARIJA
BUTORAC, MLADEN
BUTORAC, NEVENKA
BUTORAC, VEDRANA
BUTORAC-JURIĆ, MARICA
CAR, ANA
CAR, ANKICA
CAR, ANTON
CAR, DARA
CAR, GORDANA
CAR, IVAN
CAR, KATARINA
CAR, MARIJA
CAR, MILANKA
CAR, NADA
CAR, TOMISLAV
CAR-TRUBIĆ, IVANA
CEROVIĆ, ZDENKA
CICKAJ, JOSIP
CINDRIĆ, EVICA
CIZMEK, STEFANIJA
CREVAR, LJUBICA
CRNČIĆ, MARICA
CRNČIĆ, MARIJA
CRNČIĆ, VINKO
CRNIĆ, BOŽICA
CRNIĆ, JADRANKA
CUCULIĆ, JULIJANA
CVITIĆ, IVANKA
ČAČKOVIĆ, JOSIP
ČANDRLIĆ, MIRKA
ČERNE, NEDELJKA
ČERNE, ŽELJKO
ČIĆ, ZORICA
ČIZMEK, ŠTEFANIJA
ČESIĆ, ZORKA
ČORALIĆ, AMIR
ČOSIĆ, RADMILA
ČURIĆ, BOŽO
ČURIĆ, MATILDA
DAUTOVIĆ, MIRSADA
DEDIĆ, HASIB
DELIĆ, DARINKA
DEUR, DRAŽEN
DLAKA, IVANKA
DOBRILA, VINKO
DOKOZA, GORDANA
DOMIJAN, LJERKA

DOMIJAN, MARIJA
DOMIJAN, VIŠNJA
DRAČIĆ, IVANA
DRAGIĆ, LJUBICA
DRAGOJEVIĆ, SOFIJA
DRAGOLJEVIĆ, JAGODA
DRAŽIĆ, VESNA
DRMIĆ, KRISTINA
DROPULIĆ, LIDIJA
DUJIĆ, MANDA
DUMIĆ, MILKA
DURONJA, SIMO
DŽANIĆ, SAMIRA
DŽEHVEROVIĆ, RASIMA
DŽOIĆ, MARIJA
ĐEMAILI, JASMINA
ĐENEŠ, ANICA
ĐENEŠ, DORIS
ĐUKELIĆ, RADMILA
ĐURIĆ, BRANKA
ĐURIĆ, GORDANA
EREMIĆ, RADOJKA
FEJZIĆ, SENAD
FERENČAK, SUZANA
FERIZOVIĆ, DAMIR
FIČKOVIĆ, MARIJA
FIDERŠEK, ELIZABETA
FILIPOVIĆ, MARIJA
FRANČIŠKOVIĆ, NADA
FRANIĆ, MIRJANA
FRKOVIĆ, INES
FRKOVIĆ, NADA
FRKOVIĆ, TONICA
GABUD, MARIJA
GAJIĆ, NEVENA
GAJIĆ, VENERA
GAŠPAROVIĆ, ZDENKA
GAVRANOVIĆ, ANA
GENERALIĆ, RUŽICA
GLADOVIĆ, VLATKO
GLAVAN, MARIJA
GOLAC, ANĐELKA
GOLAC, NADA
GRBAC, ANKICA
GRBČIĆ, IVANKA
GRBČIĆ, MARIJA
GRGANIĆ, JASNA
GROZDANIĆ, KOVILJKA
GROZDANIĆ, OLGA
GROZDANIĆ, VUKA
GRŠKO, IVANKA
GRUBIĆ, NENAD
GRŽAN, ANTUN
GRŽIČIĆ, DUŠANKA
GUGLETA, PETAR
HADŽIĆ, BAHRIJA
HADŽIĆ, OMER
HALILKOVIĆ, HALID
HANIK, RUŽA
HARBINJA, MUNIRA

HAVAJIĆ, JANJA
HAVAJIĆ, ŽELJKA
HODŽIĆ, ENISA
HORVATIĆ, LJILJANA
HRNJIĆ, JASNA
HRŠAK, MAKSO
HUKARA, MURADIF
HURČAK, LIVIJA
ILJIĆ, SNJEŽANA
IMAMOVIĆ, ŠEHERZADA
IVANČIĆ, MANDICA
IVANČIĆ, VLADIMIR
IVANIŠEVIĆ, DALIBOR
IVEZIĆ, KATA
IVIĆ, BOŽICA
IVIĆ, MANDA
JAKOMINIĆ, KATICA
JAKŠIĆ, ANKICA
JAKUPEC, JOSIP
JAVOR, DUBRAVKA
JELIČIĆ, DANICA
JELIČIĆ, KATICA
JELIČIĆ, MARINA
JELOVEC, DANICA
JERČINOVIĆ, ANKA
JERČINOVIĆ, FRANKA
JERKOVIĆ, JULIJANA
JOVANOVIĆ, ANICA
JOVANOVIĆ, JADRANKA
JOVANOVIĆ, LUCIJA
JOVANOVIĆ, MARA
JOVANOVIĆ, NADA
JOVANOVIĆ, SLAVKA
JOVANOVIĆ, ŠTEFA
JOVANOVIĆ, VIOLETA
JOVANOVIĆ, ŽIVAN
JOVIĆ, DUBRAVKA
JOVIĆ, MILJENKA
JOZIĆ, JELA
JUKIĆ, RAMIZA
JURAŠINOVIĆ, MIHAEL
JURETIĆ, MARIJA
JURIĆ, MARICA
JURINČIĆ, OLGA
JURIŠEVIĆ, SONJA
JURIŠIĆ, IVKA
JUROTIĆ, MARIJA
KALINIĆ, VESNA
KARADUŠEVIĆ, MILICA
KATNIĆ, FRANKA
KATNIĆ, IVAN
KATNIĆ, MARIJA
KEGELJ, MERICA
KLANFAR, ANDELKO
KLANFAR, ANTICA
KLANFAR, MARIJANA
KLANFAR, MILKA
KLANFAR, VERA
KLARIĆ, KARMEN
KLARIĆ, MAJA
KLJUČEVIĆ, RUŽICA
KNEZ, LIDIJA
KNEZ, VESNA
KNEŽEVIĆ, DARKO
KNEŽEVIĆ, KRISTINA
KNEŽEVIĆ, VIDAN
KOLOBARA, IVICA
KOMADINA, ANITA
KOMADINA, BISERKA
KOMADINA, JASNA
KOMADINA, MARIJA
KOMADINA, PAULINA
KOMADINA, ZVJEZDANA
KORATI, BOŽENA
KORITMIK, VERA
KOSANOVIĆ, MARIJA
KOSIĆ, BOSILJKA
KOŠULJANDIĆ, ANICA
KOŠULJANDIĆ, ANKICA
KOŠULJANDIĆ, MILANKA
KOŠULJANDIĆ, VERA
KOVAČ, NATAŠA
KOVAČ, SANJA
KOVAČEVIĆ, SILVICA
KOVAČIĆ, NADA
KOVAČIĆ, RUDICA
KRAJINOVIĆ, JELA
KRALJEVIĆ, RADMLA
KRALJIĆ, ANKA
KRAMARIĆ, BORIS
KRAMARIĆ, GORDANA
KRAMARIĆ, IVKA
KRASNY, NENAD
KRESIĆ, ĐURO
KRIŠKOVIĆ, ROZIKA
KRIŽANAC, MILKA
KRIŽANOVIĆ, NADA
KRMPOTIĆ, BISERKA
KRPAN, MARIJA
KRPAN, MILAN
KRPAN, NADA
KRULJAC, BRANKA
KUČAN, ANKICA
KUMAJICA, KOVILJKA
KUNAICA, KOVILJKA
LATAS, MARIJA
LAVIĆ, SLOBODANKA
LAVRIĆ, JADRANKA
LAZIĆ, NENAD
LICUL, NEVENKA
LILIĆ, DARKO
LILIĆ, NEDILJKA
LILIĆ, NEVEN
LOKMER, ZDENKA
LONČARIĆ, BARICA
LONČARIĆ, JELENA
LONČARIĆ, MILAN
LONČARIĆ, TOMISLAV
LOVRIĆ, BRANKO
LUČIĆ, ARMINE

LUČIĆ, BLANKA
LUKIĆ, BEBA
LUKIĆ, MILENIJA
LUKŠIĆ, DANICA
MAGAŠ, DUŠANKA
MAHOVAC, ZLATKO
MAKSIMOVIĆ, SLOBODAN
MAKVIĆ, SVETLANA
MALINARIĆ, BISERKA
MAMIĆ, ANA
MAMUZIĆ, MATIJA
MANDARIĆ, BOŽO
MANDEKIĆ, IVO
MANDEKIĆ, KATICA
MANDIĆ, ILIJA
MANDIĆ, MIRONIJA
MANDIĆ, SLAĐAN
MANESTAR, ANICA
MANESTAR, ĐURĐICA
MANESTAR, INES
MANESTAR, JAGODA
MANESTAR, JASNICA
MANESTAR, JOSIP
MANESTAR, MARICA
MANESTAR, MARIJA
MANESTAR, MIRJANA
MANESTAR, NADA
MANESTAR, TEA
MANESTAR, VEDRAN
MARAČIĆ, MARICA
MARAVIĆ, DANICA
MARAVIĆ, JOSIP
MARIČIĆ, OLGICA
MARINIĆ, IVANKA
MARINKOVIĆ, GORAN
MARJANOVIĆ, MILENA
MARKOVINOVIĆ, VLADO
MARKOVEC, BRIGITA
MARKOVIĆ, RANKA
MARKOVINOVIĆ, VLADO
MARTINČIĆ, ANKA
MARTINČIĆ, MICA
MARUŠIĆ, MARIJA
MASLIĆ, BORO
MATAHLIJA, RUŽICA
MATETIĆ, ZORKA
MATIJAŠIĆ, DORIS
MATIJEVIĆ, MILJENKA
MAUHAR, ELIZABETA
MAVRIĆ, DANICA
MAVRIĆ, NADA
MAVRIĆ, ŠTEFICA
MAVRIĆ, VERA
MAVRIĆ, ZLATA
MEHADŽIĆ, VAHIDA
MEHIČIĆ, JASMINKA
MERKI, HELENA
MESAREK, MARIJA
MIHAJLOVIĆ, DRAGICA
MIHETEC, NINA

MIKANOVIĆ, MARICA
MIKELC, BARICA
MILIČEVIĆ, ZDENKA
MILIĆ, BOŽO
MILIĆ, MARICA
MILIKARA, ŽELJKA
MILINKOVIĆ, VESNA
MIOČIĆ, TOMISLAV
MIŠKOVIĆ, BRANKO
MODRČIN, BRANKO
MOLINIĆ, ANKA
MRĐA, RADMILO
MUDRAŽIJA, MARIJA
MUJANOVIĆ, SULTANJA
MUJKANOVIĆ, ĐURĐICA
MURETA, JOSIP
MUŽEVIĆ, DUŠANKA
MUŽEVIĆ, KLAUDIJA
NUO, ANA
NIKOLIĆ, DRAGICA
NIKOLIĆ, SRBISLAV
NUO, KAROLINA
OČKUN, ZDENKA
OGRIZOVIĆ, RADE
OMANOVIĆ, MUSTAFA
OMANOVIĆ, RIFETA
OPSENICA, NEVENKA
ORLIĆ, LADISLAV
ORLIĆ, TEREZ
OSPENICA, NEVENKA
PADEŽANIN, ZORKA
PAĐEN, VESNA
PAĐEN, ZLATA
PANIĆ, PREDRAG
PAPARIĆ, LUCE
PAVAČIĆ, DRAGO
PAVELIĆ, LJILJANA
PAVLIĆ, MARINO
PAVLIĆ, ZLATA
PAVLIĆ, ZVONIMIR
PEČAVER, DANICA
PEČARIĆ, IVKA
PEJKOVIĆ, ULFETA
PELIĆ, DANICA
PELIĆ, DARINKA
PEMPER, NELA
PERHAR, MARICA
PERHAT, SANJA
PERHAT, ŠTEFICA
PERIČIĆ, NATAŠA
PERIČIĆ, NEDELJKA
PEŠUN, NATAŠA
PEŠUN, ŽELJKA
PETI, DAVORIN
PETKOVIĆ, JOVICA
PETRICA, DAVOR
PETRIĆ, STIJEPO
PEUROČA, JELICA
PIJEVAC, RADMILO
PILAŠ, ANKICA

PILAŠ, STJEPAN
PJANIĆ, DENISA
PLAVAC, MARTA
PLEŠE, ANA
PNIKOR, BOŽIDAR
POLJAK, SANJA
POPOVIĆ, JADRANKA
POPOVIĆ, JELA
POPOVIĆ, MARIJA
POPOVIĆ, RANKA
PRCE, PAVICA
PRERADOVIĆ, NEDELJKA
PUŠELJIĆ, KATA
RADANOVIĆ, EVA
RADELJEVIĆ, IVANA
RADETIĆ, RUŽA
RADETIĆ, SLAVICA
RADIČIĆ, JOSIPA
RADIČIĆ, VESNA
RADIĆ, SOKA
RADOLOVIĆ, DAVORKA
RADOŠEVIĆ, KATICA
RALIĆ, GORDANA
REKIĆ, ENVERA
REMIĆ, SABIT
RIBIĆ, AMIR
RISTIĆ, TIHANA
RUBČIĆ, MLADENKA
RUŽIĆ, JOSIPA
RUŽIĆ, VEDRANA
SAFTIĆ, ANICA
SAMARDŽIĆ, NURSAD
SARIĆ, ŠTEFA
SAVIĆ, SMILJANA
SEDIĆ, BILJANA
SEFEROVIĆ, IFET
SEKULIĆ, JASMINKA
SENICA, IVAN
SERTIĆ, ŽELJKO
SIMANOVIĆ, ZORAN
SKENDEROVIĆ, SEVAD
SKENDŽIĆ, MILKA
SKOMERŽA, MARIJA
SMOKROVIĆ, MARICA
SMOLJAN, MIRA
STANKOVIĆ, MAGDALENA
STANKOVIĆ, MILICA
STANKOVIĆ, MIRO
STANKOVIĆ, RADO
STANKOVIĆ, SELIMIR
STANKOVIĆ, STANKO
STILIN, GORAN
STIPANIČIĆ, MARIJA
STIPIĆ, LJILJANA
STOJANOVIĆ, KOSOVKA
STOJČIĆ, STANKO
STOJINOVIĆ, ŽIVKA
STOJKOVIĆ, PREDRAG
STRIŽIĆ-MOROŽIN, IVANA
STUPAR, MILENA
SUBOŠIĆ, PETAR
SUDEN, NATALIJA
SULIMANAC, MARIJA
SULJIČIĆ, IBRISINA
SUMAJSTORČIĆ, HELENA
ŠAMANIĆ, IVANKA
ŠARIĆ, MARIJANA
ŠEGOTA, KRISTINA
ŠEGULJA, DRAGANA
ŠEGULJA, MARIJA
ŠEVO, MILEVA
ŠIMUNIĆ, ROZALIJA
ŠKARIĆ, ANTICA
ŠKILJAN, ĐURĐA
ŠKORIĆ, JELKA
ŠNAJDAR, MARA
ŠOKČEVIĆ, BLAŽENKA
ŠPANIĆ, LJUBICA
ŠPEHAR, MARICA
ŠPENDOR, ROSANDA
ŠTAJDUHAR, ŠTEFICA
ŠTEFANČIĆ, DUBRAVKA
ŠTOKIĆ, DAMIR
ŠULENTIĆ, MATE
TABAKO, RENATO
TAHIROVIĆ, SENAD
TALIĆ, FIKRETA
TEJJIĆ, RANKO
TELESMANIĆ, SILVANA
TESESKI, BLAGOJE
TIHOMIROVIĆ, MIRJANA
TIHOMIROVIĆ, RADMILA
TKALČEVIĆ, ANKICA
TKALEC, ŽELJKA
TOMIĆ, IVANA
TONKOVIĆ, SLAVICA
TRBOVIĆ, MILICA
TREBUŠAK, ANITA
TROŠELJ, OLEG
TUFEKČIĆ, ANA
TUS, GROZDANA
UZELAC, KATA
VALENTIĆ, GINA
VANČINA, FRANKICA
VASILIĆ, MILJKA
VELJAČIĆ, JADRANKA
VIČIĆ, MILJENKO
VIDAKOVIĆ, SLAVICA
VINKOVIĆ, MARIJA
VINJETAL, ZDENKA
VIŠNIĆ, NIKOLINA
VLADIĆ, ANTON
VLAH, ZLATKO
VLAHOVIĆ, ANĐELA
VLAŠIČEK, MAJA
VNUK, ANICA
VOJIĆ, FATA
VOJNOVIĆ, ĐURĐICA
VOJNOVIĆ, ZLATICA
VOLARIĆ, MATO

VUČENOVIĆ, DUŠKO
VUČIČEVIĆ, JURICA
VUČKOVIĆ, DOBRILA
VUJASIN, GORDANA
VUJČIĆ, LJUBICA
VUK, MARICA
VUKELIĆ, DRAGICA
VUKELIĆ, MLADEN
VUKOVIĆ, VESNA
ZLATANOV, SINIŠA

ZLATANOVIĆ, LJUBICA
ZRILIĆ, IVKA
ZUKIĆ, IBRO
ZUKIĆ, ZELKIDA
ŽERIĆ, NURA
ŽERUK, KRUNOSLAV
ŽIVKOVIĆ, VESNA
ŽUPAN, IVANA
ŽUPAN, JELICA

AZIROVIĆ, ŠERIF
BABIĆ, STOJAN
BENIĆ, DRAGO
BORŠČAK, FRIDRIH
CAR, MARIJAN
CAR, SMLJKO
DEŽELJIN, MARIJAN
DUJAKOVIĆ, MIRA
DUNDOVIĆ, JURA
ĐENEŠ, DRAGUTIN
KATNIĆ, IVAN
KLANFAR, MATE
KRŠUL, IVICA
LONČARIĆ, IVAN
LUKATELA, NIKOLA
MANESTAR, ALBIN

TEHNIČKO OSOBLJE

MANESTAR, FRANJO
MANESTAR, MARIO
MANESTAR, JOSIP
MARKOVIĆ, DAMIR
MUŽEVIĆ, TOMISLAV
NIKOLIĆ, ZORAN
NOVAK, MLADEN
PAPIĆ, FRANJO
PAVLIĆ, ZVONKO
PERKOVIĆ, JOSIP
PETRINOVIĆ, IVAN
ROGIĆ, IVAN
ŠARLIJA, ANTE
ŠIMIĆ, NIKO
TOMIĆ, SINIŠA
VIČIĆ, MLADEN

Popis ravnatelja i upravitelja

- I. **Oporavilište za rekonvalescentnu djecu *Primorka***
VITAS-SKRIBAR, ĐURĐICA, dr. med.
– ravnatelj (1952 – 1960)
LUŠICKY, DRAGICA
– upravitelj (1955 – 1957)
BARIČEVIĆ, JOSIP
– upravitelj (1957 – 1966)
- II. **Zavod za dječju talasoterapiju *Primorka* (Dječje klimatsko lječilište *Primorka*)**
BARAC, IVAN, dr. med.
– ravnatelj (1960 – 1968)
DUNDOVIĆ, MILAN
– upravitelj (1966 – 1972)
- III. **Zavod za talasoterapiju Crikvenica (u sklopu Hotela *Therapia*)**
JURDANA, STANKO, dr. med.
– ravnatelj (1960 – 1968)
- IV. **Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa Crikvenica (kasnije *Thalassotherapy* – Bolnica za liječenje i rehabilitaciju dišnih organa)**
MARGAN, VLADIMIR, dr.med.
– ravnatelj (1968 – 1984)
FRKOVIĆ, MATE
– pomoćnik ravnatelja – upravitelj (1973 – 1983)
- V. ***Thalassotherapy* Crikvenica – Specijalna bolnica za rehabilitaciju i liječenje dišnih organa i reumatizma**
BROZIČEVIĆ, IVAN, dr. med.
– ravnatelj (1984 – 1990)
CRNČIĆ, IVAN, dr. med.
– v.d. ravnatelj (1990 – 1991)
- VI. ***Thalassotherapy* – Crikvenica – Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju (danas *Thalassotherapy* – Crikvenica – Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Primorsko-goranske županije)**
CRNČIĆ, IVAN, dr. med.
– ravnatelj (1991 – 2006)
– pomoćnik ravnatelja (2006 – 2007)
LONČARIĆ, DAMIR, dipl. oec.
– pomoćnik ravnatelja (1995 – 2006)
– ravnatelj od 2006.
MATEŠA-ANIĆ, DUBRAVKA, dr. med.
– pomoćnik ravnatelja od 2007.

Popis glavnih sestara bolnice

KUZMIĆ, DRAGICA, VMS (1961 – 1969)
ALAČ, ĐURĐICA, VMS (1969 – 1988)
CRNČIĆ, ZDENKA, VMS (1988 – 1992)
PLEŠE, MARGITA, VMS (1992 – 2006)
RIKEL, ANA, VMS (2006 – danas)

Popis članova Upravnog vijeća Thalassoterapije

Na sjednici Županijskog poglavarstva Primorsko-goranske županije, održanoj 20. rujna 1993. godine, imenovani su članovi Upravnog vijeća zdravstvenih ustanova sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti (NN br. 75/93 od 13. 8. 1993).

1993 – 1998.

prof. dr. sc. Dorić, Miljenko, dr. med.
Malatestinić, Ivica, dipl. ing.
Magaš, Dragan, mr. sc.
Zubčić, Ljerka, dr. med.
(od 12. 12. 1994. Guglielmi, Nagar, dr. med.)
Buneta, Gašpar, VŠS

1998 – 2002.

prof. dr. sc. Dorić, Miljenko, dr. med.
Piškulić, Velimir, dipl. oec.
Malatestinić, Ivica, dipl. ing.
Guglielmi, Nagar, dr. med.
Nadarević-Štefanec, Vesna, dr. med.

2002 – 2004.

prof. dr. sc. Dorić, Miljenko, dr. med.
Car, Ani, dr. med.
Mavrić, Tihomir, dr. med.
Todorović, Pero
Mrakovčić, Marija

2004 – 2005.

Matejčić, Slavko, dipl. oec.
Car, Ani, dr. med.
Mavrić, Tihomir, dr. med.
Mrakovčić, Marija
Tus, Igor

2005 – 2005.

Matejčić, Slavko, dipl. oec.
Car, Ani, dr. med.
Mavrić, Tihomir, dr. med.
Mrakovčić, Marija
Jokić, Katica

2005. do danas

Matejčić, Slavko, dipl. oec.
Car, Ani, dr. med.
Mavrić, Tihomir, dr. med.
Tomić, Nedeljko, prof.
Jokić, Katica

Ustanove i pojedinci koji su nam ustupili razne materijale,
pružili korisne podatke i informacije, fotografije i podršku,
na čemu smo im neizmjerljivo zahvalni:

Gradska knjižnica Crikvenica

Elizabeta (Elza) Benić

Smiljko Car

Marija Car

Nagar Guglielmi-Buljević, dr. med.

Vlasta Hautz-Maričić

Đurđica Ivančić- Dusper

prim. Stanko Jurdana, dr. med.

Marija Kraljić, dr. med.

Svemila Krištafor

Tea Matejčić-Jerić

Marija Tus

prof. dr. sc. Vladimir Uremović, dr. med.

te brojni umirovljenici i djelatnici

Thalassoterapije Crikvenica

Popis literature

1) Knjige

- Blažević, Ivan: *Povijest turizma Istre i Kvarnera*, Otokar Keršovani, Opatija, 1987.
- Crikvenica, Područje Općine (povijest, kultura, umjetnost, prirodne znamenitosti, turizam)*, Turistički savez Općine Crikvenica, Zagreb, 1987.
- Dürriegl, Theodor - Ivanišević, Goran: *Reumatologija u Hrvatskoj*, Hrvatski liječnički zbor, Hrvatsko reumatološko društvo, Zagreb, 2005.
- Grad Crikvenica – kamik, more i čovik, monografija, Glosa d.o.o., Rijeka, 2008.
- Kleković, Mirko i ostali: *Crikvenica 1888-1988* (spomen-knjiga), Turističko društvo Crikvenica, Crikvenica, 1988.
- Krištafor, Vladimir – Jurdana, Stanko – Uremović, Vladimir: *Turistička Crikvenica 1888 – 1988*, Turističko društvo Crikvenica, Crikvenica, 1988.
- Matejčić, Radmila: *Crikvenica, područje Općine*, Privredni vjesnik Zagreb i Turistički savez općine Crikvenica, Zagreb – Crikvenica, 1987 i 1989.
- Matejčić, Radmila i Marijan, *Ars aesculapii*, prilozi za povijest zdravstvene kulture Rijeke i Hrvatskog primorja, Izdavački centar Rijeka, 1982.
- Općina Crikvenica, fotomonografija, Turistički savez Općine Crikvenica, Crikvenica, 1990.
- Rigoni, Anton: *Liber Memorabilium* (rukopis), 1936.
- Uremović, Vladimir: *Pavlini u Crikvenici*, Ustanova u kulturi Dr. Ivan Kostrenčić i Adamić, Rijeka – Crikvenica, 2002.
- Vukonić, Boris: *Povijest hrvatskog turizma*, Prometej, Zagreb, 2005.

2) Članci, vodiči, zbornici

- Crnčić, Ivan - Šajatović, Juraj - Crnčić, Nikica: *Uloga crikveničke Thalassoterapije u razvoju zdravstvenog turizma*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassoterapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.
- Ivančić-Dusper, Đurđica: *Crikvenica, Kratka povijest i mali turistički vodič*, Turistička zajednica Grada Crikvenice, Crikvenica, 2007.
- Ivanišević, Goran: *Priradni ljekoviti činitelji u zdravstvenom turizmu*, Zdravstveni turizam za 21. stoljeće (zbornik radova), Thalassoterapia i Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2000.

- Ivanišević, Goran - Čepelak, Radovan: *Prirodni ljekoviti činitelji u Republici Hrvatskoj*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassotherapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.
- Ivanišević, Goran: *Zdravstveno-turistički programi talasoterapijskih lječilišta*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassotherapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.
- Joković, Roko: *Crikvenica, morsko kupalište i klimatsko lječilište*, Svjetlotiskarski zavod R. Mosingera, Zagreb, Crikvenica, 1906.
- Lolić, Vinko - Uremović, Vladimir: *Razvoj javne zdravstvene službe u Crikvenici*, Vinodolski zbornik, Crikvenica – Rijeka, 1991, 6.
- Matejić, Radmila: *Počeci izgradnje balneološke arhitekture u Crikvenici*, Vinodolski zbornik, Crikvenica, 1985, 4.
- Medicinski problemi u turizmu, prvi jugoslavenski simpozij, zbornik uvodnih referata i sažetaka, Thalassotherapia Crikvenica, Tiskara Rijeka, Rijeka, 1988.
- Narodni zdravstveni list, broj 336-337, siječanj-veljača 1988.
- Pančić Kombol, Tonka: *Talasoterapija i zdravstveni turizam*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassotherapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.
- Pleško, Nada: *Klimatoterapijske zdravstveno-turističke mogućnosti Republike Hrvatske*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassotherapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.
- Šajatović, Juraj: *Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Thalassotherapia Crikvenica, Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju*, Fizikalna medicina i rehabilitacija u Hrvatskoj, Hrvatski liječnički zbor, Hrvatsko društvo za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Zagreb, 2000.
- Tomljenović, Eržebet: *Rehabilitacija govornih poremećaja u Thalassotherapiji Crikvenica*, 1. međunarodni simpozij Opatija – promotor zdravstvenog turizma (zbornik radova), Thalassotherapia Opatija, Hotelijerski fakultet Opatija, Hrvatsko-austrijsko društvo Rijeka, Opatija, 1996.
- Uremović, Vladimir - Vukelić, Marko: *Prilog povijesti turizma u Crikvenici*, rukopis.
- Uremović, Vladimir: *Steyskalová Marie (Marija) – od Češke kolonije do specijalne bolnice*, rukopis.
- Uremović, Vladimir - Jurdana, Stanko: *Biografija prof. dr. Johannesas Frischaufa (1837-1924) i osvrt na njegov opus*, Vinodolski zbornik, Crikvenica, 1991, 6.

3) Elektronički mediji

www.thalasso-crikvenica.hr, posjet u više navrata.

4) Arhiva Thalassotherapije

Kazalo

Predgovor	4
1. Crikvenica kroz povijest	8
2. Pregled razvoja turizma u Crikvenici	11
2.1. Zdravstveni turizam – jezgra turizma i crikvenički glasnik u zemlji i svijetu	11
2.2. Marie Steyskalová – zaštitnica siromašnih i bolesnih	25
2.3. Zavod za talasoterapiju Crikvenica (1960 – 1967)	36
3. <i>Thalassoterapia</i> Crikvenica – jučer, danas, sutra	41
3.1. Razdoblje nove <i>Thalassoterapije</i>	41
3.2. Kronologija promjena u nazivu Ustanove	51
3.3. Odjel za otorinolaringologiju	53
3.4. Dječji odjel	61
3.5. Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju	74
3.6. Odjel za pulmologiju i internu medicinu	81
3.7. <i>Thalassoterapia</i> danas i sutra	89
3.7.1. Temeljne značajke poslovanja specijalne bolnice <i>Thalassoterapia</i> Crikvenica	89
3.7.2. Poslovno okruženje	93
3.7.3. SWOT analiza	101
3.7.4. Poslovna strategija <i>Thalassoterapije</i>	101
3.7.5. Ciljevi poslovanja	103
3.7.6. Planirane aktivnosti za ostvarenje ciljeva	105
3.7.7. Kronologija kapitalnih ulaganja i investicijskog održavanja objekata <i>Thalassoterapije</i>	106
3.7.8. Naturalni i financijski pokazatelji poslovanja u razdoblju od 1996. do 2007. godine	111
3.7.9. Planirana kapitalna ulaganja u budućnosti	125
4. Djelatnici	135
Popis literature	149

THALASSOTHERAPIA CRIKVENICA

Stoljetna tradicija zdravstvene djelatnosti

Izdavač

Adamić d.o.o., Rijeka, Zvonimirova 20a

tel. +385 51 650 180, faks. +385 51 650 144

www.adamic.hr

adamic-info@adamic.hr

Za Izdavača

Goran Moravček

Lektura i korektura

Doris Žiković

Računalna obrada

Ranko Žilić

Tisak

Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

Tiskanje dovršeno u siječnju 2009. godine

PRINTED IN CROATIA

January 2009